

Univerzita Karlova
Přírodovědecká fakulta

Studijní program: Geografie
Studijní obor: Globální migrační a rozvojová studia

Bc. Martina Kovářová

Sociální integrace pracujících Čechů a Slováků na Taiwanu
Social integration of Czechs and Slovacs working in Taiwan

Diplomová práce

Vedoucí práce: doc. RNDr. Zdeněk Čermák, CSc.

Praha, 2020

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem závěrečnou práci zpracovala samostatně a že jsem uvedla všechny použité informační zdroje a literaturu. Tato práce ani její podstatná část nebyla předložena k získání jiného nebo stejného akademického titulu.

V Praze dne 18. 5. 2020

Bc. Martina Kovářová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala především vedoucímu práce doc. RNDr. Zdeňku Čermákovi, CSc. za sdílení zkušeností, cenných rad a konstruktivních připomínek. Dále také mé rodině, mému příteli a všem, kteří mě podporovali v mé cestě za vzděláním. V neposlední řadě děkuji také informantům, bez kterých by nebylo možné výzkum realizovat.

Poznámka autorky

Vzhledem k nesourodé české a anglické transkripci čínských jmen a názvů může být forma použitého přepisu pro čtenáře v některých částech práce matoucí. Ačkoliv je pravopisná varianta počeštěných přepisů čínských názvů (př. Tchaj-wan) častější, je v této práci využívána druhá, též pravopisem uznávaná forma (viz Taiwan a k tomu příslušné tvary obyvatelských a přídavných jmen), která odpovídá transkripci do modifikovaného anglického Wide-Gilesova systému, která je na Taiwanu hojně využívána (Liščák 2009). Pokud je v práci uvedeno jinak, je to z důvodu zachování znění přímé citace nebo doslovného názvu institucí. V některých případech je pro větší relevanci v textu uveden také přepis v pinyinu, mezinárodního systému transkripce čínských znaků do latinky. Vybrané názvy a jména, u nichž česká transkripce může být již značně vžitá, jsou uvedeny v Seznamu čínských jmen a názvů.

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá integrací pracujících Čechů a Slováků na Taiwanu. Cílem tohoto výzkumu je přiblížení integračního procesu, probíhajícího ve 4 dimenzích této integrace – strukturální, kulturní, interaktivní, identifikační, a to na mikroúrovni, která nabízí pochopení toho procesu také z pohledu psychologických aspektů. Cílem je také identifikace faktorů, které podporují nebo naopak znesnadňují celý tento proces. Výzkum je založen na metodě kvalitativního rozhovoru, přičemž do šetření bylo zařazeno celkem 12 informantů. Ačkoliv byla určitá míra integrace ve strukturální sféře očekávaná vzhledem ke skutečnosti, že zkušenost na tamním trhu práce byla jedním z hlavních kritérií pro zařazení do výzkumu, problematickým faktorem se jevila především nelegální povaha některých pracovních vztahů. Za hlavní překážky byly identifikovány jazyková a kulturní bariéra. Jako podpůrné faktory celého tohoto procesu můžeme vymezit postoj majoritní společnosti a nastavení institucionálního systému. Významné byly též sociální sítě.

Klíčová slova

akulturace – dimenze sociální integrace – psychologické aspekty integrace – sociální integrace – Taiwan

Abstract

The aim of the diploma thesis is focused on providing a thorough insight into the process of integration of Czechs and Slovacs working in Taiwan in 4 dimensions of integration (structural, cultural, interactive, indentificational) from the point of view of the migrants themselves and considering the psychological aspects as well. Another aim is to identify determinants possibly facilitating the whole process, and related obstacles, too. To meet the aims of the thesis, a qualitative research has been conducted on the basis of semi-structured interviews. Twelve interviewees took part in these interviews. The findings from the interviews suggest for example that despite participation in the labour market, the nature of their work experience was sometimes illegal, and therefore problematic. Survey also suggests related key obstacles of their integration process such as language barrier and cultural differences. Attitude of the majority society, access to institutional system and social networks were rather contributory factors.

Keywords

acculturation – dimensions of social integration – psychological acculturation – social integration – Taiwan

OBSAH

ÚVOD	12
1 MIGRACE – TERMINOLOGICKÉ ZASAZENÍ	14
1.1 PRACOVNÍ MIGRACE	14
1.2 TRANSNACIONÁLNÍ MIGRACE.....	15
2 SOCIÁLNÍ INTEGRACE CIZINCŮ	16
2.1 DIMENZE SOCIÁLNÍ INTEGRACE	17
2.1.1 <i>Strukturální dimenze</i>	19
2.1.2 <i>Kulturní dimenze</i>	21
2.1.3 <i>Interaktivní dimenze</i>	22
2.1.4 <i>Identifikační dimenze</i>	23
2.2 TEORETICKÉ ZASAZENÍ AKULTURACE.....	25
2.3 MODELY INTEGRAČNÍCH PROCESŮ	28
2.3.1 <i>Berryho dvoudimenzionální model</i>	28
3 VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ INTEGRACI A AKULTURACI	31
3.1 POSTOJ PŘIJÍMACÍ SPOLEČNOSTI	31
3.2 IMIGRAČNÍ A INTEGRAČNÍ POLITIKA	33
4 TAIWAN – VYBRANÁ SPECIFIKA	36
4.1 MEZINÁRODNÍ VZTAHY.....	38
4.1.1 <i>Vztahy Taiwan – Česko</i>	38
4.1.2 <i>Vztahy Taiwan – Slovensko</i>	40
4.2 MIGRACE NA TAIWANU.....	41
4.2.1 <i>Imigrační politika na Taiwanu</i>	43
4.2.2 <i>Vybrané imigrační statistiky</i>	47
4.2.3 <i>Češi a Slováci na Taiwanu</i>	48
4.3 POSTOJ SPOLEČNOSTI.....	49

5	METODICKÝ POSTUP VÝZKUMU A CÍL PRÁCE	51
5.1	LITERÁRNÍ REŠERŠE	51
5.2	DEFINICE VÝZKUMNÝCH OTÁZEK	52
5.3	VÝZKUMNÁ METODA A POSTUP	53
5.4	DEFINICE VÝZKUMNÉHO VZORKU	54
5.5	SBĚR DAT A ZPRACOVÁNÍ.....	54
5.5.1	<i>Rizika</i>	56
5.5.2	<i>Osnova rozhovoru</i>	57
5.6	ZÁKLADNÍ TYPOLOGIE INFORMANTŮ	57
6	PREZENTACE VÝSLEDKŮ	59
6.1	STRUKTURÁLNÍ DIMENZE	59
6.1.1	<i>Trh práce</i>	59
6.1.2	<i>Vzdělání</i>	64
6.1.3	<i>Bydlení</i>	64
6.1.4	<i>Zdravotnictví a jiné instituce</i>	65
6.1.5	<i>Pobytový status</i>	65
6.2	KULTURNÍ DIMENZE.....	66
6.2.1	<i>Jazykové kompetence</i>	66
6.2.2	<i>Kulturní zvyky</i>	68
6.2.3	<i>Postoj k majoritě</i>	73
6.2.4	<i>Vazby se zdrojovou zemí</i>	74
6.3	INTERAKTIVNÍ DIMENZE	74
6.3.1	<i>Okruh přátel</i>	75
6.3.2	<i>Postoj majoritní společnosti</i>	76

6.4	IDENTIFIKAČNÍ DIMENZE	77
6.4.1	<i>Zájem o společenské dění</i>	77
6.4.2	<i>Motivace k usazení v zemi</i>	77
6.4.3	<i>Zájem o občanství</i>	80
6.4.4	<i>Vnímání kulturní identity</i>	80
6.5	SHRNUTÍ A DISKUZE.....	82
7	ZÁVĚR	89
8	SEZNAM LITERÁRNÍCH ZDROJŮ	91
9	SEZNAM ZDROJŮ DAT	100
10	PŘÍLOHY	101

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Vývojový trend v počtu cizinců s povolením k pobytu na Taiwanu za roky 2013-2019	48
Graf 2: Postoj Taiwanců k různým druhům imigrace	50

SEZNAM TABULEK

Tabulka 1: Terminologické vymezení migrační politiky	34
Tabulka 2: Nástroje integrační politiky	35
Tabulka 3: Cizinci ze zemí JV Asie s povoleným pobytem ke konci roku 2019	47
Tabulka 4: Statistiky Čechů a Slováků s residenčním statutem v letech 2013-2019	49
Tabulka 5: Dílčí výzkumné otázky a zkoumané oblasti	52
Tabulka 6: Základní typologie informantů	58
Tabulka 7: Srovnání HDP/obyv v paritě kupní síly v zemích	63
Tabulka 8: Důvody ovlivňující rozhodnutí o pobytu v zemi	78

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obrázek 1: Akulturační strategie podle Berryho	30
Obrázek 2: Akulturační strategie ze strany majoritní společnosti	32
Obrázek 3: Pouliční noční trh ve městě Kaohsiung	71
Obrázek 4: Znečištění v Evropě a v Asii k 21.2.2020	79

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Osnova rozhovoru	101
-----------------------------------	-----

SEZNAM POUŽITÝCH ZKRATEK

APRC	Alien Permanent Residence Card
ARC	Alien Residence Card
KMT	Čínská národní strana
NHI	National Health Insurance

SEZNAM ČÍNSKÝCH JMEN A NÁZVŮ

Wade-Giles	Česká transkripce
Kaohsiung	Kao-siung
Taichung	Tchaj-čung
Tainan	Tchaj-nan
Taipei	Tchaj-pej
Taiwan	Tchaj-wan
Taoyuan	Tchao-jüan
Tsai Ing-Wen	Cchaj Jing-wen

ÚVOD

Migrace – pojem, na který bychom ještě před několika lety možná narazili v médiích zřídka. Dnes se jedná se o jedno z nejdiskutovanějších témat jak ve společnosti, tak mezi akademiky. S nástupem uprchlické krize v Evropě získala migrace v posledních letech na evropském poli obrovský mediální i politický zájem a s její popularizací začala nabývat na významu také integrace migrantů.

Pojďme se ovšem přesunout o více jak 9000 km dál, na Taiwan – malý ostrovní, de facto nezávislý stát, který si za posledních několik desetiletí vybudoval silnou ekonomiku a zařadil se tak mezi tzv. asijské tygry. Díky vyspělé ekonomice, demokratické formě vlády a obrovskému kulturnímu bohatství si Taiwan začal budovat ve světě renomé a stal se tak atraktivní destinací pro migranty. Problematické politické vztahy mezi Taiwanem a Čínou zemi sice velmi znesnadňují navazování diplomatických vztahů, simultánně ovšem vzniká množství bilaterálních spoluprací, které podporují vztahy v oblasti kultury, obchodu nebo vzdělávání. V Česku i na Slovensku hned několik univerzit umožňuje studentům absolvovat výměnné pobyty na mnoha univerzitách na Taiwanu, čímž může docházet nejenom k obohacení budoucí kvalifikované síly o zkušenost v zahraničí, ale potenciálně také k výměně lidského kapitálu mezi těmito zeměmi.

Právě integrace cizinců je předmětem zájmu této diplomové práce. Cílem je seznámit se se skupinou Čechů a Slováků, kteří na Taiwanu žijí a pracují a zmapovat průběh jejich integračního procesu s ohledem na 4 základní dimenze integrace – strukturální, kulturní, interaktivní a identifikační. Výzkum se zabývá tím, jaké hlavní faktory jim brání v začlenění do společnosti, jak se s těmito bariérami vyrovnávají, a jaké aspekty jim naopak celkový proces usnadňují. Mikroúrovňová perspektiva nabízí také pohled na psychologické aspekty této integrace. Okrajově bude věnován prostor také vnějšímu prostředí, které udává směr celému procesu. Výzkumné otázky se snaží objasnit: *Jak se Češi a Slováci pracující na Taiwanu integrují do společnosti v rámci jednotlivých dimenzí (strukturální, kulturní, interaktivní, identifikační)? Jaké jsou psychologické aspekty této integrace?* Dále také: *Jaké faktory jim usnadňují/ztěžují začlenění do společnosti?*

Práce se v teoretické části zabývá zasazením východisek do celkového kontextu zkoumané problematiky, a to především konceptuálním propojením migrace, pracovního trhu, transnacionalizace, integrace a akulturace. Důraz je kladen také na vnější prostředí, které má na celý průběh integrace též nemalý vliv. V neposlední řadě je také vymezena geografická oblast a související aspekty s migrační a integrační problematikou na Taiwanu. Další kapitola objasňuje metodiku využitou pro zodpovězení výzkumných otázek v analytické části práce. Do výzkumu bylo zařazeno celkem 12 informantů. Presentace výsledků je vzhledem k povaze výzkumu, který byl realizován kvalitativní formou, poměrně obsáhlá. Diskuze nad výsledky a shrnutí jsou v závěrečné části práce.

Na výběr tématu a geografického zacílení měl zásadní vliv můj zájem o pracovní prostředí na Taiwanu, a to zejména proto, že jsem v zemi několik měsíců pobývala v rámci studentského výměnného pobytu. Tato skutečnost také usnadnila celkový průběh šetření. Od doby studia v r. 2015 jsem navštívila zemi ještě 2x, což rozšířilo síť kontaktů a podpořilo pozdější spolupráci s dotazovanými.

1 MIGRACE – TERMINOLOGICKÉ ZASAZENÍ

Migrace je společenský jev, který se na světě objevuje už od samého počátku lidské existence. Neexistuje jedna jediná definice migrace a na portálech statistických úřadů můžeme narazit na mnoho různých výkladů, které jsou si svou podstatou velmi podobné. IOM (2019) specifikuje migraci jako „přesun osob mimo místo jejich obvyklého pobytu – v rámci státu nebo za hranice“. Konkrétnější definici podává Ministerstvo vnitra (2019): Migrace je „přesun jednotlivců i skupin v prostoru, který je spolu s porodností a úmrtností klíčovým prvkem v procesu populačního vývoje a výrazně ovlivňuje společenské a kulturní změny obyvatel na všech úrovních.“

V posledních letech se migraci dostává větší pozornosti než kdykoliv předtím. Migrace sice není trendem poslední doby, ale k její popularizaci nejenom v Evropě došlo zejména po roce 2015, kdy region zasáhla tzv. uprchlická krize a přinesla s sebou mimo jiné také společenské jevy, na které Evropa nebyla v tu chvíli připravena.

Migrace je kontinuální proces, který se neustále vyvíjí a obrovský podíl pak představuje její mezinárodní forma. UN (2019) uvádí statistiky mezinárodní migrace za jednotlivá desetiletí. Zatímco v roce 2019 bylo ve světě celkem 272 milionů mezinárodních migrantů (a tvořících tak 3,5 % z celkového počtu obyvatel na zemi), v roce 2000 tvořili migranti 2,8 % obyvatelstva, v roce 1990 pak 2,9 %.

Lidé jsou k migraci motivováni mnoha důvody. Ačkoliv za nejvíce zjednodušenou charakteristiku mezinárodní migrace se dají podle Drbohlava (2001) považovat toky z „chudého Jihu na bohatý Sever“, existuje mnoho typů migrace, které jsou co do kvantity velmi významné. Disproporce v bohatství jednotlivých oblastí na světě lze pak považovat za hlavní determinanty migračních toků.

1.1 Pracovní migrace

Drbohlav (2001, s.18) uvádí, že z mnoha typů či druhů migrace je to právě pracovní migrace, která svým objemem v celosvětové migraci představuje obrovský podíl.

Cihelková a kol. (2009) se blíže věnují dopadům pracovní migrace a poukazují na fakt, že je třeba na tuto skutečnost pohlížet ze dvou zcela rozdílných pohledů – z pohledu zdrojové země a cílové destinace. Jedním z nejdiskutovanějších dopadů patří například odchod kvalifikované pracovní síly, která je sice velkým přínosem pro cílovou zemi, zato oslabuje ekonomiku vysílající země a zpomaluje její růst. Určitou kompenzaci nabízí finanční podpora, která často přichází ze strany migrantů formou remitencí, kteří podporují své rodiny ve zdrojové zemi. K rozvoji může tedy docházet také nepřímo. Remitence pak nemusí být nutně jen ve formě materiálního a finančního zajištění, ale mohou mít podobu tzv. sociálních remitencí. Levitt (1998) je specifikuje jako sociální kapitál ve formě vzorců chování, myšlenek a kulturní identity, které migranti přenášejí do své zdrojové země.

Kunešová a kol. (2006) dále upřesňují, že cílová země získává kromě kvalifikovaných pracovníků také levnou pracovní sílu, potřebnou na vykrytí méně atraktivních pracovních míst. Negativním aspektem pak mohou být např. potenciálně vznikající konflikty mezi domácím obyvatelstvem a zahraničními pracovníky, založené ať už na kulturní odlišnosti nebo vnímání zahraniční pracovníků jako konkurentů na trhu práce. Zaměstnání levné pracovní síly může často doprovázet také diskriminace, projevující se především nižším pracovním ohodnocením ve srovnání s místním obyvatelstvem a nedůstojnými pracovními podmínkami. V případě zdrojové země s sebou nese pracovní migrace pro zemi zátěž v podobě již zmiňovaného „odlivu mozků“, kteří se nemusí do původní země již vrátit. Finanční remitence, které poskytují svým rodinám, mohou být navíc pouze dočasné a jejich dopad pro rozvoj dané země bývá také často předmětem kritických diskuzí.

1.2 Transnacionální migrace

Proces migrace a integrace značně propojuje také koncept transnacionální migrace. Tomuto druhu migrace se podrobně věnuje Szaló (2007). Autor specifikuje transmigranty jako přistěhovalce, kteří udržují své sociální vazby se zemí původu a nevzdávají se své původní kulturní identity. Současně zde může probíhat proces integrace do společnosti, jehož výsledkem je často budování souběžně dvou domovů, ale také vznik tzv. transnacionálního pole, které je pomyslným mostem propojujícím

místo nového a původního domova. Přeshraniční vztahy jsou tak udržovány v rovině ekonomické, sociální, kulturní nebo politické. Konkrétním rysem transnacionalismu může být např. cirkulace mezi těmito zeměmi.

Transnacionální migrace bývá velmi často spojována s konceptem globalizace a chápe tak transnacionalizaci jako jednodimenzionální proces, který je svázán především se zvýšenou mobilitou mezinárodního kapitálu. (Falk 1993, cit. v Jackson a kol. 2004) Tato forma tzv. „transnacionalizace shora“ bývá některými autory doplněna ještě směrem „zezdola“, který se zaměřuje na zapojení jednotlivců do tohoto procesu, případně také na jejich adaptační strategie. (Ballard 1994, cit. v Jackson a kol. 2004)

Jánská (2002) upozorňuje, že transnacionalismus může do určité míry oslabovat adaptační proces, protože dochází k udržování svazků se zemí původu ve všech výše zmíněných rovinách.

2 SOCIÁLNÍ INTEGRACE CIZINCŮ

Integrační proces, ať už je úspěšný anebo ne, se projevuje na obou zúčastněných stranách – jak na straně migrantů, tak na straně majoritní společnosti. Pokud je sociální integrace úspěšná, přispívá k pocitu sounáležitosti a soudržnosti ve společnosti a značnou měrou se podepisuje na kvalitě života migrantů. V případě selhání tohoto procesu pak mohou ve společnosti nastat různé negativní jevy, jako je například sociální vyloučení cizinců z hostitelské společnosti, radikalizace, apod. (Rákoczyová a Trbola 2008)

Integrace cizinců probíhá jako „*včleňování do existujícího společenského celku, který má již vytvořenou určitou strukturu, hodnoty a normy*“. (Uherek 2005, str. 3) Heckmann a Bosswick (2006) charakterizují tuto formu integrace jako začlenění imigrantů do společnosti a do systému institucí v dané zemi. Je vázána na sociální vazby a zároveň se jedná o interaktivní proces, kterého se účastní obě strany. Pro imigranta obnáší proces integrace jednak seznamování se s novou kulturou, získávání práv a povinností a sociálního statusu, nových kontaktů a utváření si sociálních vazeb s místním obyvatelstvem. V neposlední řadě také získává pocit sounáležitosti s danou společností. Role této společnosti v případě integrace je poskytnout imigrantům přístup

k institucionálnímu systému a zajistit jim rovné podmínky a naprosto zásadním vnějším faktorem. Proces integrace tak předpokládá, že dochází ke sblížení většinové a minoritní společnosti.

Uherek (2005) dále poukazuje na dva možné přístupy k pochopení integrace cizinců. Jedním z nich je přístup etický, který se zabývá především makro pohledem – je úzce propojen s integrační politikou státu. Jedná se tedy nejenom o systémové nástroje integračních politik, ale také o aktivity majoritní společnosti, která svým kontaktem s imigranty ovlivňuje celý proces integrace. Dalším přístupem je přístup emický, který nahlíží na tento proces z mikro pohledu – z pohledu jednotlivce. Snaží se pochopit jeho chování a motivaci. Tato práce se snaží zmapovat integrační proces právě na mikroúrovni, ačkoliv vnější vlivy ovlivňující celkový proces budou též nastíněny. Jednotlivé dimenze integrace, o kterých je pojednáváno níže, mohou být institucionálními nástroji, pod které spadá např. vzdělávací systém, sociální nebo zdravotní služby, do značné míry ovlivněny. (Tollarová 2006)

Existuje mnoho přístupů ke konceptuálnímu zasazení integrace, nicméně jedním z nich je ten, který chápe tento proces jako jeden z východisek procesu adaptace (Berry 2001). Jánská (2016) upozorňuje, že s termínem integrace se např. v americké migrační literatuře setkáme jen zřídka, naopak se velmi často objevuje jeho zastoupení pojmy jako je akulturace, asimilace nebo adaptace, kdy se koncepty do jisté míry prolínají. Někteří autoři (Heckman a Bosswick 2006; Esser 2006, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009; Berry 2001) chápou pak akulturaci jako změnu v rámci celého procesu integrace, tedy jenom její dílčí část.

2.1 Dimenze sociální integrace

Gordon již v roce 1964 (cit. v Mikešová a Bernard 2014) konceptualizoval integraci jako multidimenzionální proces. Ellis a Almgren (2009, s. 1064) též chápou integraci jako: *„proces, při němž se imigranti a jejich potomci přizpůsobují svému okolí, a to v několika dimenzích – kulturní, sociální, ekonomické a politické, a zároveň se při něm většinová společnost přizpůsobuje či mění v reakci na imigraci.“*

Jednotlivé dimenze, které se vzájemně prolínají a tvoří tak ucelený proces, pojmenovává Esser (2000, cit. v Heckmann a Bosswick, 2006, s. 3) takto:

- Akulturace / socializace je proces, kdy jedinec nabývá vědomosti, kulturní zvyky a přejímá kompetence, které jsou nutné k úspěšné interakci se společností.
- Umístění („*placement*“) charakterizuje utváření si pozice v sociální struktuře dané společnosti, ve vzdělávání nebo na trhu práce. K tomu se vážou také práva a povinnosti, které s danou pozicí souvisí. Předpokladem pro proces získávání takové pozice je akulturace.
- Interakce zastupuje utváření si sociálních vazeb a sítí mezi jedinci. Jedná se tedy o přátelství, vztahy, manželství nebo příslušnost k nějaké skupině, organizaci.
- Identifikace představuje subjektivní pocit ztotožnění se se sociálním systémem – tedy jestli se dotyčný vnímá být součástí této společnosti nebo ne.

Z tohoto konceptu vychází následně také Heckmann a Bosswick (2006), kteří na jednotlivé dimenze pohlíží jako na integraci strukturální (zahrnující přístup k institucionálnímu systému), kulturní (osvojení si kultury přijímací společnosti), interaktivní (utváření sociálních sítí) a identifikační (získávání pocitu sounáležitosti s majoritní společností).

Někteří autoři (např. Barša 1999, cit. v Tollarová 2006; Jánská 2002; Entzinger a Biezeveld 2011; Penninx 2019) se shodují v rozlišení integrace na socioekonomickou, kulturní a dimenzi, která zahrnuje nabývání občansko-politických práv. Entzinger a Biezeveld (2011) přidává také dimenzi zahrnující postoj přijímací společnosti. Jánská (2002) dále zmiňuje také oblast identifikační, při které dochází ke sblížení se s prostředím, a to jak společenským, tak geografickým.

Jánská (2002) pak blíže specifikuje socioekonomickou oblast, ve které uvádí dvě roviny – vertikální a horizontální. První představuje zapojení imigranta ve vertikálních pozicích, jako je profesní prestiž, jeho příjem nebo vzdělání. V tomto případě hraje velmi důležitou roli čas. Horizontální rovina je pak ovlivněna dimenzí prostoru a odráží prostorové umístění bydlení imigrantů, rozmístění firem, škol a jiných institucionalizovaných zařízení.

Na význam aspektu času upozorňují také další autoři. Heckmann a Bosswick (2006) se přiklání k tomu, že jedna dimenze může být premisou pro úspěšnou integraci v dimenzi jiné a integrace jako taková je proces, který vyžaduje čas, a to často v rámci až několika generací. Migranti se zpravidla vyznačují sounáležitostí k etnické skupině minimálně po dvě další generace, až teprve po této době jsou tyto tendence značně oslabené. Již také Gordon (1964, cit. v Mikešová a Bernard 2014) přisuzoval značný význam aspektu hierarchičnosti jednotlivých dimenzí, kdy k integraci v jednotlivých dimenzích dochází v rámci celého procesu postupně a nepřímo tak poukazoval na časovou dimenzi.

Také aspektu prostoru se dále věnuje Heckmann a Bosswick (2006). Ať už na prostorovou dimenzi integrace pohlédneme z hlediska fyzického či abstraktního, promítají se do jednotlivých sfér integrace. Zejména významné jsou pak jednotlivé koncepty prostorové koncentrace migrantů, které s touto dimenzí přímo pracují. Prostorově se tak kromě etnických enkláv mohou migranti koncentrovat ve větších městech a urbanizovaných oblastech, které se zpravidla vyznačují vysokou koncentrací cizinců. (Drbohlav 2001)

Tato práce se snaží podat co neucelenější pohled na zkoumanou problematiku z perspektivy všech výše zmíněných autorů, ačkoliv primárně vychází z konceptu Heckmanna a Boswicka (2006). Podle autorů se jedná o konceptualizaci vhodnou pro výzkum integrace. Ke zkoumání integrace v rámci několika dimenzí se přiklání i Bauböck (1994). Dimenze tak obsahují jednotlivé podmínky, které by pro relativně úspěšnou integraci měly být (alespoň do určité míry) splněny všechny.

2.1.1 STRUKTURÁLNÍ DIMENZE

Strukturální dimenze zahrnuje podle Heckmanna a Boswicka (2006) proces nabývání práv a získávání přístupu k celistvému institucionálnímu systému. Do tohoto systému spadají instituce, které zajišťují osobám základní sociálně-ekonomické zabezpečení, a to přístup na trh práce, ke vzdělávání, zdravotní pomoci, k bydlení, a občanství. Drbohlav a kol. (2010) uvádí, že tato dimenze bývá někdy dále členěna na

socioekonomickou a právně-politickou sféru. Jánská (2002) považuje z pohledu migranta strukturální integraci za nejvýznamnější sféru celého procesu.

V rámci této dimenze bývá pozornost odborníků směřována především na začlenění v ekonomické oblasti – za klíčový je považován **trh práce**. K tomu se váže hned několik indikátorů – jedním z nich např. kvalita pracovního místa, a to ať už z hlediska mzdového ohodnocení, pracovních podmínek nebo sociálních kontaktů, které pracovní místo nabízí. (Rákoczyová a Trbola 2009) Kromě druhu a povahy zaměstnání a jeho kvalifikace může být vypovídajícím ukazatelem také např. „*de-skilling*“, který vyjadřuje skutečnost, kdy migranti nachází uplatnění na méně kvalifikovaných pozicích a není tak využíváno jejich vzdělanostního potenciálu. (Entzinger a Biezeveld 2011)

Castles a Miller (2003, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009) zmiňují, že na trhu práce se tak ve spojitosti s přistěhovalci mohou objevovat určité sociální jevy, specifické přímo pro tento segment. Jedním z nich je uplatnění na sekundárním trhu práce, který se vyznačuje nízkou kvalitou pracovních pozic či špatnými podmínkami v zaměstnání. Zpravidla to bývají nižší výdělky, nestabilita pracovního místa nebo také nelegální povaha pracovních vztahů. Tato znevýhodnění s sebou pak nese další možná rizika. Bommes a Kolb (2006, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009) doplňují, že v krajních případech může dojít až ke vzniku tzv. etnické ekonomiky, která je výsledkem uplatnění cizinců v určité oblasti pracovního trhu, jejíž fungování je založeno na blízkých skupinových vazbách. V tomto případě pak podnikatelé, poskytovatelé a zákazníci náleží ke stejnému etniku.

Heckmann a Bosswick (2006) vyzdvihují také význam přístupu jednotlivce na **trh s bydlením a k institucionálnímu systému** (především k systému zdravotní péče). Kvalita bydlení, výběr lokality a také preference komunity, ve které se migrant zdržuje, může též odhalit určité segregační nebo separační tendence, které se následně promítají do procesu integrace. (Entzinger a Biezeveld 2011) Ekonomické a sociální mechanismy, které se často objevují na trhu s bydlením, staví cizince do nevýhodné pozice a může se ve vysoké míře podílet na jejich sociálním vyloučení. (Edgar a kol. 2004, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009)

Někteří autoři považují ve spojení se strukturální integrací také za významný faktor prostorovou koncentraci přistěhovalců. Ta úzce souvisí také s teorií prostorové asimilace (Massey a Denton 1985, cit. v Mikešová a Bernard 2014), která předpokládá, že residenční segregace je spojena s nízkou integrací migrantů, zatímco takové residenční preference, kdy se migranti promíchávají s většinovou společností, svědčí o opaku. Také Asselin a kol. (2006, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009) uvádí, že prostorová (ale také sociální) segregace má spíše negativní dopad na sociální integraci v důsledku vysokého stupně etnické solidarity.

Heckman a Bosswick (2006) uvádí, že základní premisou pro nabývání strukturální integrace (a především k zajištění přístupu na trh práce), je získání určitého socioekonomického statusu, což zahrnuje jisté kognitivní, kulturní a sociální znalosti. Tímto předpokladem je například dosažené **vzdělání** jedince, které následně ovlivňuje jeho sociální pozici a přístup k primárním institucím. Významný je také samotný přístup k němu. Rákoczyová a Trbola (2009) zmiňují, že tato oblast zahrnuje např. i jazykové či integrační kurzy nebo pracovní výcvik. Vzdělávání a školství je také klíčové pro získání či utvrzování občanské identity, loajality ke státu a je spojené s významným zdrojem sociálních sítí¹. (Baršová a Barša 2005)

2.1.2 KULTURNÍ DIMENZE

Vedle strukturální dimenze zaujímá velmi důležitou roli také sféra kulturní, která bývá některými autory nazývána též jako akulturace. (např. Esser 2006, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009) Tato dimenze představuje změnu na straně přistěhovalců, kdy dochází k osvojení si kultury cizí země. Protože kultura je velmi důležitým nástrojem, který člověku poskytuje pocit domova a sounáležitosti ke skupině, může se tato dimenze obrátit v neprospěch celkovému procesu integrace.

Drbohlav a kol. (2010) specifikují, že k pochopení integrace v kulturní dimenzi integrace se lze zaměřit na životní styl migrantů, jejich postojů a hodnot.

---

¹ V tomto případě autoři referují ke vzdělávání, které probíhá již v cílové zemi.

Jedním z nejdůležitějších předpokladů celkové integrace je **znalost jazyka**. Je též klíčovou premisou pro přístup k jednotlivým socio-ekonomickým institucím (Entzinger a Biezeveld 2011) a tak ve velké míře ovlivňuje proces integrace v rámci strukturální dimenze. Neméně významná je pak ve sféře interaktivní dimenze, protože předurčuje kvalitu a rozsah sociálních sítí cizince. Rákoczyová a Trbola (2009) rozlišují instrumentální a sociální rovinu jazyka. Zatímco instrumentální představuje znalost, která postačí k domluvě základních potřeb, sociální je pak klíčová k vytváření sociálních vazeb. Rákoczyová a Trbola (2009, s. 256) dále specifikují: „*Předpokladem úspěšné integrace je na straně přistěhovalců nabytí jazykových a sociálních kompetencí, které jim umožní pochopit a uplatňovat vzorce jednání v souladu s místními normami, a současně tolerance a otevřenost na straně hostitelské společnosti.*“

Heckman a Bosswick (2006) tvrdí, že pro úspěšnou integraci není nutné, aby se imigrant vzdal své původní kultury a přisuzují jednotlivým prvkům zdrojové kultury přidanou hodnotu, která přispívá k obohacení kultury v hostitelské zemi. Kulturní integrace neznámená tedy nutně potlačení vlastní identity, nicméně její úspěšnost je do značné míry ovlivněna také **postojem majoritní společnosti** – především tím, jak je společnost schopna akceptovat kulturní odlišnosti. (Martikainen 2005, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009)

2.1.3 INTERAKTIVNÍ DIMENZE

Pro tuto dimenzi integrace je charakteristické utváření **sociálních vazeb** a formování mezilidských vztahů. Heckmann a Bosswick (2006) udávají indikátory a řadí mezi ně například sociální sítě, partnerské vztahy a vztahy mezi přáteli nebo členství v různých organizacích. Podrobněji se tomuto tématu věnuje také Rákoczyová a Trbola (2009) – vztahy s majoritní společností mohou mít různý charakter v závislosti na jejich formalitě. Autoři rozlišují:

1. Primární vztahy, které mají formu velmi neformálních, intimních vztahů, mezi které řadíme především smíšená manželství.
2. Vztahy méně blízké, které ale mají též neformální charakter (např. přátelé, sousedé a známí).

3. Insitucionalizované, které představují vztahy v rámci účasti v různých zájmových organizacích nebo spolcích. Ty pak mohou být do určité míry formalizované.

Podobně definuje vztahy také Alridge a kol. (2002, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009). Získávání sociálních kontaktů a utváření si vazeb je pak spojeno také s pojmem sociální kapitál, jehož jednotlivé typy jsou vymezeny následovně:

- Vnitroskupinový („*bonding*“), který vzniká na základě silných vazeb vázaných na rodinu nebo etnickou skupinu. V případě tohoto typu je na místě zmínit také jedno z hlavních rizik, kterým je potenciální znesnadnění a zpomalení začlenění jedince do společnosti. Skupina může představovat pro přistěhovalce pomyslnou bariéru, která jej izoluje.
- Přemostňující („*bridging*“) je takový kapitál, který vyjadřuje méně silné sociální vztahy, které se nicméně stále vážou k etnické příslušnosti nebo příbuzenským skupinám. Přemostňující kapitál tvoří tedy jakýsi most, kdy si jedinec zachovává vztahy v rámci skupiny, ale postupně navazuje také další kontakty mezi členy hostitelské společnosti.
- Spojovací („*linking*“) jsou pak takové vazby, které tvoří sociální kontakty ve struktuře společnosti.

Rákoczyová a Trbola (2009, s.33) zdůrazňují, že i v interaktivní dimenzi sociální integrace se výrazně projevují **postoje majority**: „*Uzavřenost na straně majority společně s negativními postoji a předsudečným jednáním výrazně omezují možnosti vzniku a rozvoje sociálních sítí a návazně „přemostňujícího“ sociálního kapitálu, jehož existence je spojena s atributy jako je vzájemnost, reciprocita a důvěra.*“

Stejně jako v ostatních dimenzích integrace je zde naprosto klíčovým předpokladem překonání jazykové bariéry. (Heckmann a Bosswick 2006)

2.1.4 IDENTIFIKAČNÍ DIMENZE

Tato dimenze je charakterizována subjektivním vnímáním člověka na jeho začlenění a přijetí do společnosti. Vyznačuje se pocitem sounáležitosti s přijímací

společností a identifikací s určitou sociální skupinou. (Heckmann a Bosswick, 2006). Esser (cit. v Rákoczyová a Trbola 2009) vnímá identifikaci jako postoj, kde člověk považuje sám sebe za součást společenského útvaru. Tento postoj se může projevovat například národní hrdostí nebo označováním se jako „my“ namísto odlišování „my-oni“. Rákoczyová a Trbola (2009) považují za základní indikátory sounáležitosti identifikaci domova, motivaci k usazení v zemi, vnímání dichotomie „my-oni“ či zájem o občanství hostitelské země. Entzinger a Biezeveld (2011) doplňují, že ukazatelem může být také samotný zájem o danou zemi – např. zájem o politickou situaci země. Identifikační sféra je podle Drbohlava a kol. (2010) velmi obtížně měřitelná, právě díky subjektivitě.

S tímto tématem také úzce souvisí pojem **kulturní identita**, kterou Berry a kol. (2002) vymezují jako pocit sounáležitosti k určité kulturní skupině, která se vyznačuje souhrnem sdílených postojů a přesvědčení. Tato identita se pak projevuje v situacích, kdy jedinec přijde do kontaktu s jinou kulturou. Proces integrace pak nemusí nutně znamenat, že jedinec své identity vzdává, ba naopak. Důsledněji toto vysvětluje proces transnacionální migrace, který ukazuje, že v důsledku udržování přes-hraničních vazeb a současně integrace do společnosti může paralelně vzniknout existence dvou a více domovů nebo dvou a více národních identit. (Szaló 2007, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009). Stručně je toto téma blíže nastíněno v kapitole 1.2. Rákoczyová a Trbola (2009) doplňují, že existence dvou domovů (také „dvojdmoství“), pokud je spojen s pocitem, že ani jeden domov není vnímán jako úplný, může nasvědčovat určité exkluzi.

V rámci psychologické akulturace tak může jedinec procházet psychologickými změnami, které jsou spojeny také s proměnou kulturní identity, hodnot a přístupů (Graves 1967, cit. v Castro 2003). Jedná se o změny kulturní a behaviorální, které při bližší konkretizaci mohou představovat změny ve stravovacích návycích, chování, oblékání, způsobu, jakým se verbálně či neverbálně projevujeme, apod. (Berry 2002) Zároveň mohou být na druhou stranu doprovázeny pocity, které mohou být prožívány též negativně – nejistotou, úzkostí, depresí, apod., které můžeme také shrnout pod pojmem akulturační stres. (Al-Issa a Tousignant 1997, cit. v Berry 2002)

Také vnímání domova může být v případě jednotlivců značně variabilní. Rákoczyová a Trbola (2009, s. 263) rozlišují dvě roviny – emocionální pojetí domova a funkční pojetí domova. „*Emocionální pojetí vyjadřuje vztah k vlasti a místu, kde se člověk narodil, funkční pojetí domova poukazuje na místo, kde člověk v současné době žije a pracuje.*“

Další oblastí je **pobytový status**, který na základě toho, zda je krátkodobý, dlouhodobý nebo trvalý, vymezuje práva a povinnosti cizince. Získání trvalého pobytu nebo občanství je významný proces podporující pocit sounáležitosti s hostitelskou společností a usnadňuje přístup k jednotlivým institucím a sociálním a ekonomickým právům. (Rákoczyová a Trbola 2009)

Zatímco například osvojení si základních kulturních aspektů je nutné k získání přístupu k jednotlivým základním institucím, pocit sounáležitosti ke společnosti není v tomto případě premisou a může se vyvíjet postupně v závislosti na procesu integrace. (Heckmann a Bosswick, 2006)

2.2 Teoretické zasazení akulturace

Ačkoliv se pojem akulturace setkává s velkým zájmem až v posledních desetiletích, první použití tohoto výrazu v anglicky psané literatuře je připisována Powellovi (1883, cit. v Sam 2006), kde autor odkazuje na psychologické změny způsobené napodobováním ve skupině, kde dochází ke středu dvou nebo více kultur.

Na začátek je vhodné uvést pohled evropské a americké literatury a užití pojmů integrace/adaptace/akulturace a asimilace. Jánská (2002) uvádí, že zatímco v evropské literatuře převažuje pro vysvětlení včleňování imigrantů do různých sfér majoritní společnosti využití pojmu integrace, v literatuře americké se často pracuje s pojmy akulturace, asimilace nebo adaptace, které tento proces do jisté míry nahrazují. Evropské pojetí pak chápe akulturaci jako jeden z kroků celého adaptačního procesu – kulturní změnu, kterou imigrant prochází.

Autoři Heckmann a Bosswick (2006) charakterizují akulturaci jako proces kulturní změny, kdy jednatel nabývá znalosti, schopnosti a osvojuje si kulturní vzorce potřebné pro úspěšnou interakci s majoritní společností. Za nejvíce klasické

a výzkumníky nejvíce citované pojetí definice akulturace je považováno to od Redfielda a kol. (1936, cit. v Sam 2006), které vysvětluje akulturaci jako proces, kdy spolu do bezprostředního kontaktu přichází dvě skupiny s odlišnými kulturními vzorci a který vyústí v následné změny v kulturním chování, a to na obou stranách. Zatímco pojem integrace tedy takové změny vysloveně nenaznačuje, akulturace nebo asimilace předpokládá, že dochází k určitému kulturnímu přizpůsobení, případně splynutí. (Uherek 2005)

Mezi 3 základní pilíře akulturace řadí Sam (2006) kontakt, vzájemný vliv a změnu.

Kontakt je nutným předpokladem pro akulturační proces. Tento proces začíná setkáním dvou jedinců nebo skupin s odlišnou kulturní identitou, přičemž je kontinuální (dlouhodobý nebo trvalý). Druhým předpokladem je fakt, že se jedná o bezprostřední kontakt, tedy vzájemná interakce nemůže být zprostředkovaná žádnou jinou osobou.

Vzájemný vliv vystihuje vzájemné působení jedinců nebo skupin, kdy jedna skupina bývá zpravidla dominantní a vyznačuje se větším vlivem než skupina druhá. Přesto dochází k ovlivnění a ke změnám na obou stranách.

Změnou se pak rozumí jak dynamický proces, který nastává v procesu akulturace, tak konečný výsledek. Ve výzkumu akulturace bychom tedy měli brát v potaz otázky 1) Jak došlo ke změně a 2) Co se během procesu akulturace změnilo.

Dalšími pilíři, které jsou brány v potaz v otázce výzkumu akulturace jsou dimenzionalita (tedy v kolika dimenzích změna probíhá, jestli v jedné nebo dvou nezávislých) a směr. Někteří autoři (např. Berry 2002; Jánská 2002) předpokládají, že akulturace je proces, který je obousměrný. Castro (2003) považuje v posledních desetiletích za průlomové modely lineárně-bipolární a dvoudimenzionální nebo multikulturní modely. Lineární modely předpokládají, že akulturace je proces, kdy probíhá začlenění minoritní skupiny do dominantní společnosti a zároveň dochází ke ztrátě vlastní kulturní identity. Naopak dvoudimenzionální modely jsou postavené na předpokladu, že jedinec nebo skupina si může vyvinout pozitivní vazby s majoritní společností a zároveň si svou kulturní identitu zachovat.

Berry (1995, cit. v Castro 2003) upozorňuje na často chybnou interpretaci akulturace jako kulturní změny. Kulturní změna je sociální změna nastávající ve společnosti na základě vnitřních procesů (např. technologickým pokrokem). Akulturace je pak kulturní změna, ke které dochází na základě kontaktu s jinou kulturou. Zásadním odlišujícím faktorem v těchto konceptech je tedy podnět, odkud změna přichází. Berry a kol. (2002) upřesňuje, že akulturace je pouze jedním z aspektů kulturní změny. Kulturní změnou se rozumí proces, ve kterém dochází k sociálním a kulturním změnám na populační úrovni, a to především z důvodu kontaktu s jinými kulturami, ale také dalších aspektů jako je třeba změna životního prostředí. V rámci kulturní změny mluvíme o mnohem obecnějším rámci, než ve kterém probíhá samotná akulturace. Graves (1967, cit. v Castro 2003) rozlišuje psychologickou akulturaci, která označuje kognitivní, behaviorální a změnu kulturní identity na straně migranta. Jedná např. o proměny kulturní identity, hodnot a přístupů.

Sam (2006) dále varuje před zaměňováním pojmů akulturace a asimilace, které bývají mnohdy chybně interpretovány jako synonyma. Např. Berry a kol. (1997, cit. v Castro 2003) se přiklání k upřesnění, že asimilace je pouze jednou z forem akulturace.

Proces adaptace ovlivňuje mnoho faktorů na mikro či makro úrovni, nicméně významným aspektem v tomto procesu je kulturní odlišnost, resp. vzdálenost dvou kultur. (Ward 1996, cit. v Berry 2002) Čím větší kulturní vzdálenost bude mezi dvěma kulturami, tím obtížnější bude pro imigranta vyrovnat se změnami, který bude proces akulturace vyžadovat a kterým bude vystaven. Mezi mikroúrovňové faktory můžeme označit určité biologické předpoklady jednotlivce, jeho vzdělání, společenský status, motivace k migraci, kulturní vzdálenost). Faktory, které ovlivňují proces adaptace z makroúrovně jsou nejenom např. ekonomické a politické podmínky v zemi původu migranta, ale také postoj hostitelské společnosti a nimi spojená náklonnost nebo naopak předsudky či rasismus. (Berry 1997, cit. v Berry 2002)

Během celého akulturačního procesu je tak jedinec vystaven různým psychologickým aspektům. Jedním z nich je kulturní šok, označován někdy také jako akulturační stres. (Berry 1997) Autor preferuje užívání tohoto pojmu především z důvodu, že označení „šok“ má samo o sobě velmi negativní podtext, kdežto samotná

akulturace s sebou nemusí nést pouze negativní zkušenost, které jedinec během akulturace zažívá. V obou případech se pak jedná o reakci jedince na situace, které zahrnují interkulturní kontakt. Může se samozřejmě projevovat depresivními pocity spojenými s kulturní ztrátou a také pocity nejistoty plynoucími z obav života v nové kultuře. (Berry 2006)

Pokud cizinec projde celým kontinuálním procesem psychologické akulturace, výsledkem je pak psychologická adaptace, která vyjadřuje dlouhodobé změny na straně jedince, které jsou výsledkem tohoto procesu. (Berry 1997, cit. v Castro 2003) Psychologická akulturace je pak pouze jedním ze subprocesů, kterými si imigrant v celém adaptačním procesu prochází. (Jánská, 2002) Autorka uvádí, že nejvýše postaveným pojmem vysvětlujícím vztah mezi cizincem a majoritní společností, je adaptace. Je to proces, během kterého imigrant prochází změnami v rovině geografické, ekonomické, sociokulturní a psychologické.

2.3 Modely integračních procesů

Jednotlivým modelům integračního procesu se podrobněji věnuje Jánská (2002). Rozlišuje modely založené na socioekonomických aspektech a modely postavené na aspektech psychologických. Mezi nejvýznamnější modely z první skupiny uvádí asimilační model Chicagské školy a Gordonovy asimilační teorie, dále koncept heterolokalismu, model ethnoburbs, teorie etnické sídelní segregace nebo teorie „*segmented assimilation*“. Mezi modely založenými na psychologických aspektech je nejznámější model Berryho akulturačních strategií. Psychologickým faktorům a zkoumání akulturace z hlediska behaviorálního pohledu se věnoval také např. Szapocznik a kol. (1980, cit. v Jánská 2002) nebo Nicassio (1983, cit. v Jánská 2002)

2.3.1 BERRYHO DVOUDIMENZIONÁLNÍ MODEL

V rámci psychologické akulturace a akulturačních strategií získal nejvíce pozornosti Berryho dvoudimenzionální model. Berry a kol. (1992) považují v procesu akulturace za důležité 2 základní determinanty, a to:

1. udržení si své původní kulturní identity,

2. kontakt s příslušníky dané majoritní společnosti.

Podle toho, zda si jedinci udržují nebo ztrácejí svoji kulturu a vytvářejí kontakty s hostitelskou kulturou nebo se naopak distancují pak Berry (1992) rozlišuje 4 akulturační strategie:

1. asimilaci,
2. integraci,
3. separaci,
4. marginalizaci.

Asimilace je popisována jako proces vzdávání se původních kulturních zvyků a tradic a naopak ztotožňování se s kulturou majoritní společnosti. Jedinec si osvojuje kulturní vzorce většinové společnosti až do té doby, než dominantní kultura úplně převládne kulturu původní.

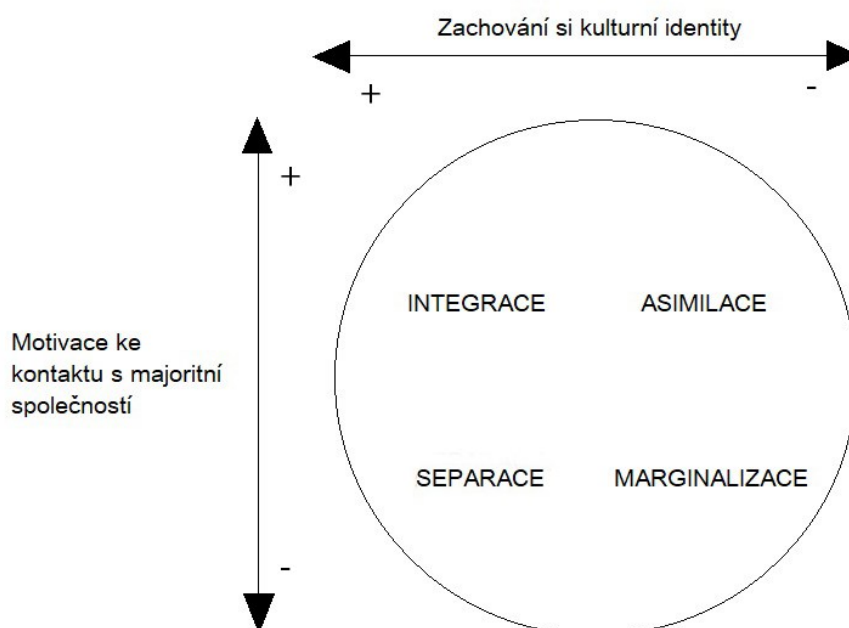
Při integraci se jedinci své kultury nevzdávají, ale udržují si svou kulturní identitu a zároveň se začleňují se do kultury hostitelské společnosti.

K separaci dochází v případě, kdy jedinec přestává udržovat kontakty s většinovou společností, drží se svých tradic a způsobu života a izoluje se od majoritní společnosti.

Marginalizace nastává, pokud se jedinec neztotožňuje se svou původní kulturou ani s kulturou majoritní společnosti. Na tomto místě dochází často k pocitu odcizení.

K objasnění akulturačních strategií lze využít dvoudimenzionálního modelu v následujícím obrázku (Obrázek 1).

Obrázek 1: Akulturační strategie podle Berryho

Zdroje: vlastní zpracování podle Berry (2001)

Jak plyne z řady výzkumů orientovaných na akulturaci, které uvádí Castro (2003), za nejuvhodnější a nejvíce preferovanou akulturační strategii se jeví integrace. Za ní následuje separace a naopak nejméně preferovanou je marginalizace. K této základní kategorizaci se přiklání také Berry (2002), který nicméně přisuzuje asimilaci a segregaci stejnou hodnotovou škálu.

Sam a Berry (2010) zdůrazňují, že jedna jediná strategie není konečným výsledkem akulturace jako takové. Jedinec může – s ohledem na svou životní situaci – uplatňovat v odlišných fázích života různé strategie. Jedná se tedy o kontinuální proces. Nemusí také nutně znamenat, že akulturace má skupinový charakter. Může probíhat v rámci jedné skupiny, ale samotný jedinec ve skupině může také preferovat naprosto odlišnou strategii, než většina této skupiny.

3 VNĚJŠÍ FAKTORY OVLIVŇUJÍCÍ INTEGRACI A AKULTURACI

Úspěšná integrace je proces probíhající na obou zúčastněných stranách. Drbohlav (2001, s.23) uvádí, že z mikro pohledu závisí především na vybraných faktorech fyzické a kulturní blízkosti kulturních skupin, dále na motivaci minority úspěšně se začlenit do společnosti, charakteru bydlení, ale také na velikosti a typu migračních pohybů minority, příp. vzdálenosti zdrojové a cílové země. Nelze ovšem opomíjet také vnější faktory. Autor objasňuje: „*Adaptace je samozřejmě ovlivněna jednak samotnými migranty, ale též zejména imigrační politikou země a přístupem její majoritní populace k imigrantům.*“ V této kapitole bude věnován prostor pro nastínění obou těchto oblastí.

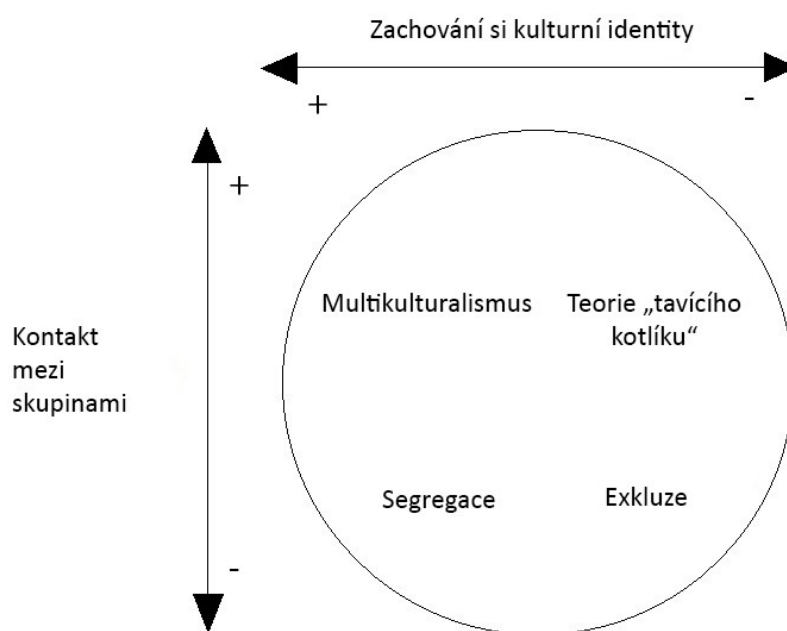
3.1 Postoj přijímací společnosti

Sociální integrace je dvoudimenzionální proces, kde participují dva klíčoví aktéři – majoritní a minoritní skupina. Postoj dominantní skupiny se tak významně promítá do všech dimenzí, zejména pak do kulturní a interaktivní sféry, kde má zásadní dopad na osvojování si kulturních aspektů země (a také na akulturační strategii jedince) a na kvalitu a hloubku sociálních vazeb.

Prvotní výzkumy předpokládaly, že své mezikulturní vztahy mohou ovlivnit pouze jedinci minoritních skupin, Berry (1991) si ovšem uvědomil význam dominantní skupiny, která má v případě akulturační strategie nemalý vliv. Doplnuje tak svůj model ještě o třetí dimenzi, která zastupuje vliv přijímací společnosti na průběh akulturace. Podle Berryho (2006) je pro úspěšnou integraci zapotřebí vzájemný kompromis na obou stranách. Minoritní skupina si musí osvojit hodnoty majoritní společnosti a ta musí být zároveň připravena nabídnout menšinové skupině přijatelné podmínky a zajistit takovou institucionální síť služeb (vzdělávání, zdravotnictví, pracovní trh), který bude přijatelný pro všechny členy společnosti.

Možné výsledky akulturačního procesu vlivem působení majoritní společnosti znázorňuje následující obrázek (Obrázek 2).

Obrázek 2: Akulturační strategie ze strany majoritní společnosti

Zdroj: vlastní zpracování podle Berry (2001)

Multikulturalismus podporuje kulturní diverzitu, teorie „tavícího kotlíku“ („*melting pot*“) naopak stírá kulturní rozdíly mezi etnickými skupinami, díky kterému dochází ke splývání těchto kultur. Separaci vynucenou ze strany majoritní společnosti nazýváme segregací a vynucená marginalizace je pak exkluze, nebo-li vyčlenění migrantů ze společnosti. (Berry 2002)

Berry a Kalin (1995, cit. v Berry 2002) tuto myšlenku upřesňují v konkrétních bodech. Tvrdí, že integrační strategie může být úspěšná teprve tehdy, je-li společnost nakloněna k multikulturalismu. Z toho důvodu je zde nutná přítomnost určitých psychologických předpokladů, mezi které patří:

- nahlížení na kulturní odlišnosti jako na obohacující aspekt pro kulturu cílové země (ideologie multikulturalismu),
- relativně nízká přítomnost předsudků (rasismu, diskriminace a etnocentrismu),
- pozitivní vztahy mezi etnickými skupinami,

- pocit sounáležitosti se skupinou.

Castles a Miller (1995, cit. v Drbohlav 2001) pak na základě Berryho akulturačních modelů představují tři základní modely imigračních politik – multikulturní, asimilační a diskriminační (někdy nazývaného také pluralitní).

3.2 Imigrační a integrační politika

Castles a Miller (1995, cit. v Drbohlav 2001) vymezují tři základní modely imigračních politik:

Diskriminační model už z názvu napovídá o podstatě práv, které imigranti získávají. Migrantům jsou zajištěna základní lidská práva, jsou začleněni do jedné ze sfér společnosti, ale mají velice omezený přístup do ostatních oblastí, jako je sociální péče, účast v politickém životě nebo nabývání občanských práv. Jedná se o model tedy značně restriktivní v právům migranta, což zapříčiňuje jistá socioekonomická znevýhodnění.

Asimilační model vyjadřuje takový přístup, ve kterém jsou migranti přijati do společnosti jako naprosto rovnoprávní členové. Získávají možnost rychlého nabytí občanství a přístupu k právním mechanismům, ale očekává se, že za to platí ztrátou své kulturní identity, mateřského jazyka a dalších kulturních rysů. To pak vede k rychlé asimilaci do společnosti.

Multikulturní model nebo-li pluralitní model pak autoři charakterizují jako model, který naopak podporuje odlišnost minoritní skupiny. Imigranti tak získávají stejná práva a povinnosti ve všech sférách společnosti, ale nevyžaduje se po nich vzdání se svých kulturních specifik, ba naopak. Kulturní odlišnosti jsou primárním determinantem tohoto modelu a stát je podporuje.

Nutno podotknout, že výše zmíněné modely se ve své ryzí podobě prakticky nevyskytují. (Drbohlav 2001) Dnes se již tyto tři základní modely imigračních politiky doplňují ještě o jeden – model občanské integrace, který vzniká poměrně přirozeně jako reakce na nefunkčnost předchozích základních modelů, které jsou ve společnosti těžko aplikovatelné a které se často překrývají. Model občanské integrace vzniká prolínáním a sblíčováním jednotlivých základních modelů. Baršová a Barša (2005, s.182)

specifikují, že v případě tohoto modelu se nejedná „o znovunastolení „monokulturalismu“, ale o vymezení minimálního závazného rámce společenské soudržnosti“.

Baršová a Barša (2005, s. 10) se blíže věnují terminologii této problematiky a vymezují vztah integrační a imigrační politiky. Imigrační politiky jsou součástí politik migračních a jejich „cílem je stanovit, kteří cizinci a za jakých podmínek se mohou dlouhodobě či trvale usadit v hostitelské zemi“. Integrační politiky mají za cíl „podpořit proces začlenění přistěhovalců – jak jednotlivců tak skupin – do hostitelských společností“. Integrační politiky se zaměřují především na zprostředkování služeb skupinám ve společnosti, které se vyznačují jinými potřebami než majorita. Hranice mezi těmito politikami často není zcela jasně stanovitelná, ačkoliv lze je nejsnáze vymezit na základě předmětu zájmu – zatímco u imigrační politiky je to regulace vstupu, předmětem integrační politiky je adaptace do hostitelské společnosti. V následující tabulce (Tabulka 1) jsou přesněji vymezeny vztahy mezi těmito oblastmi.

Tabulka 1: Terminologické vymezení migrační politiky

MIGRAČNÍ POLITIKY		
PŘISTĚHOVALECKÉ POLITIKY		
IMIGRAČNÍ POLITIKY	INTEGRAČNÍ POLITIKY	AZYL
Regulace vstupu přistěhovalců na území	Regulace začleňování přistěhovalců do společnosti	
		Kontrola hranic, potírání nelegální migrace, víza, turismus, sezónní práce, studium, stáže apod.

Zdroj: vlastní zpracování podle Baršová a Barša (2005, s. 11)

Jak uvádí Heckmann a Bosswick (2006), integrační politiky představují soubor opatření, které podporují proces začlenění přistěhovalců, jejich přijetí do společnosti a klíčových institucí a budování vztahů a pozic v majoritní společnosti. Stejně jako sociální integraci rozčleňují autoři politiku do 4 stejnojmenných dimenzí a věnují se jednotlivým možným nástrojům, které jsou blíže popsány v následující tabulce (Tabulka 2).

Tabulka 2: Nástroje integrační politiky

Dimenze	Nástroje
Strukturální	<ul style="list-style-type: none"> • aktivní politika zaměstnanosti • podpora etnického podnikání • podpora vzdělávání dětí, mládeže a dospělých • bytová politika a opatření proti sociální segregaci • podpora občanské a politické participace • podpora přijatelných pracovních podmínek • potírání neformálního trhu práce
Kulturní	<ul style="list-style-type: none"> • jazykové kurzy • kulturně-integrační kurzy • podpora kultury přistěhovalců • vyjednávání pro náboženskou praxi • podpora sportovních aktivit
Interaktivní	<ul style="list-style-type: none"> • vzdělávací politika a prevence silné koncentrace přistěhovalců v určitých školách • bytová politika a zamezování koncentrace, prostorové a sociální segregace • podpora mezietnického a mezináboženského dialogu • vytvoření institucí pro mediaci a řešení konfliktů • zajištění rovného přístupu ke sportovním a kulturním akcím
Identifikační	<ul style="list-style-type: none"> • multikulturní politika • politika uznání organizací přistěhovalců • podpora kultury naturalizace včetně ceremonií udělování občanství apod.

Zdroj: vlastní zpracování podle Heckmann a Bosswick (2006)

4 TAIWAN – VYBRANÁ SPECIFIKA

Taiwan, úředním názvem Čínská republika („*Republic of China*“), je ostrovní stát ležící u jihovýchodního pobřeží Číny, oddělující ostrov od pevninské části Taiwanským průlivem. S rozlohou 35 980 m² zaujímá ve srovnání s Českem poloviční území, přičemž v celém státě žije celkem 23,5 milionu obyvatel. Mezi oficiální jazyky je řazena čínština (tradiční), taiwanština a dalších 16 dialektů původního obyvatelstva. (CIA 2020)-

Taiwan je suverénní **de facto nezávislý stát**, jehož nezávislost je konstantně popírána Čínskou lidovou republikou, snažící se o prosazení „politiky jedné Číny“ a prohlašující tak Taiwan za součást Číny. K roku 2019 udržoval Taiwan diplomatické vztahy s celkem 15 zeměmi světa. (Ministry of Foreign Affairs of ROC 2020) **Taiwanská ekonomika** je orientována především na export elektroniky, strojů a petrochemie. Největšími výzvami jsou v posledních letech závislost na exportu, diplomatická izolace a problematika mezinárodně uznávaného statusu. Taiwan má stále velmi úzké obchodní vztahy s Čínou, což přináší ostrovu zároveň příležitosti, zároveň určitou hrozbu, která zpomaluje růst ekonomiky. Dalšími výzvami jsou nízká porodnost a rychle stárnoucí populace, která ovlivňuje demografickou strukturu obyvatelstva a tím i otázku lidského kapitálu. (CIA 2020)

CIA (2020) dále uvádí, že Taiwan se vyznačuje relativně vysokou **mírou urbanizace** (78,9 %), která je ovšem specifická především pro západní pásmo ostrova, kde se nachází nejvíce urbanizované oblasti s městy New Taipei City (4,4 mil. obyvatel), Taipei (2,7 mil.), Taoyuan (2,2 mil.), Kaohsiung (1,5 mil.) a Taichung (1,3 mil.). Východní část ostrova lemují od severu až na jih členité hory.

Chen (2015) se blíže věnuje **podnebí na Taiwanu**. To se vyznačuje subtropickými (severní část ostrova a oblast členitých hor) až tropickými klimatickými podmínkami (jižní a západní část ostrova). Obecně jsou pro podnebí ostrova typická horká a vlhká léta a suché zimy. Průměrná roční teplota je na jihu kolem 24 °C a na severu 22 °C. Období dešťů připadá na letní období, a to nejvíce od června do září. Průměrná denní teplota na severu ve městě Taipei byla podle statistik World Weather Online (2019) mezi lety 2010-2019 v měsíci lednu 15,1 °C a v červenci 32,9 °C.

Huang (2017) objasňuje, že **společnost a její hodnoty** mají silné kořeny v čínské kultuře a taiwanská společnost si dodnes zachovává svou tradiční ideologii. V hodnotách společnosti jsou stále velmi hmatatelné myšlenky konfucianismu, taoismu a buddhismu, což je přisuzováno také minimálnímu vlivu levicově orientované politiky v zemi. Toto myšlení se promítá do každodenního života v taiwanské společnosti a ovlivňuje ve velké míře vývoj sociálních vztahů nebo podmínky v pracovním životě, proto je žádoucí věnovat mu pozornost. CIA (2020) uvádí, že v náboženství zaujímá největší podíl buddhismus (35,3 %), taoismus (33,2 %), dále pak lidová náboženství společně s konfucianismem (cca 10 %) a křesťanství (3,9 %). Zbylý podíl – 18,2 % není blíže specifikován. Rarick (2008) se specializuje na konfucianismus – učení největšího čínského myslitele Konfucia. Tento myšlenkový směr klade důraz na hodnoty jako je pracovitost, oddanost, odhodlání, vzdělávání a sociální řád. Velmi silně staví na hierarchickém uspořádání společnosti, respektu a úctě ke starším, výše postaveným a rodičům. Konfucianismus se tak promítá také do pracovního prostředí – v zaměstnání se cení oddanost, dlouholetí zaměstnanci jsou váženi pro své zkušenosti a moudrost.

Jak moc se konfucianismus promítá do každodenního života Taiwanců zjišťovali Coffin, Peng & Williams (2013), kteří zpovídali celkem 148 taiwanských občanů se záměrem zjistit, do jaké míry je jejich výchova založena na konfuciánském učení. 117 ze 148 dotazovaných uvedlo, že poskytují svým rodičům finanční i materiální pomoc. Zároveň vyjádřili silný souhlas s vyjadřováním úcty ke starším i v jiné podobě než jen finanční a materiální podporou. Autoři dále doplňují, že konfuciánství – na rozdíl od západní společnosti – klade důraz na kolektivismus a také je pro něj typické přiznávat ženám méně rozhodující roli než mužům. Podle tradičního učení by žena neměla vykonávat důležitá rozhodnutí, pouze následovat svého manžela, prokazovat mu důvěru a oddanost. Genderová nerovnost je v taiwanské (a čínské) společnosti patrná dodnes, viz například problematika preference chlapců².

---

² Zatímco totiž chlapec po sňatku zůstává v linii své rodiny a poskytuje jim podporu, dcera se po provdání stává součástí rodiny svého manžela a opouští tu svou. Energie a finance, které byly vynaloženy na výchovu dcery, byly tak považovány za plýtvání prostředků. (Chu 2001)

4.1 Mezinárodní vztahy

Budoucnost nezávislosti Taiwanu je ovlivněna diplomatickými vztahy na mezinárodním poli, které jsou neustále ohrožovány strategií politiky jedné Číny prosazovanou pevninskou Čínou, která se ostrovní stát snaží diplomaticky izolovat. Ačkoliv si Taiwan buduje ve světě stále významnější pozici, proti čínské velmoci svádí obtížný boj – potenciální diplomatické vztahy států s Čínou jsou podmíněny rozvázáním spojenectví těchto států s Taiwanem, proto je mnoho z nich nuceno vzdávat se jich ve prospěch Číny. Vývojový trend diplomatické izolace Taiwanu je za posledních 20 let vzrůstající. Zatímco v roce 2001 byl uznáván jakožto nezávislý celkem 28 zeměmi světa (Deseret News 2001), v roce 2011 to bylo o 5 méně (Winkler 2011) a k roku 2020 jeho nezávislost uznává pouze 15 států světa. (Ministry of Foreign Affairs of ROC 2020) Povětšinou se jedná o malé ostrovní státy, přičemž největší podíl zaujímali země Karibiku a Latinské Ameriky, dále pak Západní Asie a Pacifiku. V Evropě má Taiwan diplomatické vztahy s jedním jediným – Vatikánem.

Česko stejně jako Slovensko podporuje v souladě se společnou zahraniční politikou EU politiku „jedné Číny“ a oficiálně tak neuznává Taiwan jako nezávislý stát. Tím se ani jedna země neřadí mezi oficiální diplomatické partnery, proto jsou vztahy Česka/Slovenska a Taiwanu rozvíjeny především v nepolitických oblastech. Důraz je kladen na hospodářství, vědu, vzdělávání a kulturu. (MZV SR 2014)

4.1.1 VZTAHY TAIWAN – ČESKO

Vztahy Česka a Taiwanu na poli ekonomickém a kulturním se přesto dají považovat za více méně vřelé. Za jeden z administrativních prvopočátků můžeme považovat zřízení Tchajpejské hospodářské a kulturní kanceláře („*Taiwan Economic and Cultural Office*“) v Praze v roce 1991. Hlavním cílem této kanceláře je „*přispívat k rozvoji vzájemných vztahů mezi ČR a Tchaj-wanem, a to prostřednictvím kulturních výměn, vědecké spolupráce, turistiky, obchodní činnosti a investic.*“ Kancelář mimo jiné poskytuje užitečné informace pro cizince v zahraničí, zajišťuje vízové povinnosti a informuje veřejnost o aktualitách ohledně spolupráce, vědy, kultury a poskytuje

informace o možnostech výjezdů do země. (Taipei Economic and Cultural Office 2020a)

Taiwan je významným investorem do českého zpracovatelského průmyslu – Kovanda (2019) uvádí, že po Jižní Koreji a Japonsku zaujímá v objemu investic hned třetí místo. Zatímco Taiwan má do tohoto sektoru zainvestováno 5,69 miliardy korun, Čína se na investicích v českém průmyslu podílí ve výši 410 milionů korun, což je 14x méně. V uplynulých letech Česko podniklo některé kroky k utužování obchodních a kulturních vztahů s Čínou, což ohrožuje dosavadní vztahy s Taiwanem. Lavicka (2014) upozorňuje na spojitost s nástupem Miloše Zemana do své prezidentské funkce v roce 2013 a vytvořením nové vlády v lednu následujícího roku – milníky, od jejichž doby postupně dochází k posilování česko-čínských vztahů.

Chung (2019) přibližuje významnou událost na poli mezinárodních vztahů. V roce 2016 podepsala rada hlavního města Praha smlouvu sjednávající kulturní a hospodářskou spolupráci mezi Prahou a Pekingem, čímž se mimo jiné zavázala v dodatku uznat Taiwan jako součást jedné Číny. Sesterská smlouva se stala terčem kritiky zahraničních i českých politiků a taiwanské ministerstvo zahraničí vnímalo tento krok jako znevážení suverénního postavení země ze strany našeho státu. Později však byla tato klauzule předmětem dalších diskuzí a jeho následné odebrání ze smluvních podmínek zapříčinilo ukončení této spolupráce ze strany Pekingu a znatelné ochlazení těchto vztahů. Terčem kritiky se stal také postoj ministryně průmyslu a obchodu Marty Novákové, která na začátku roku 2019 na popud čínského velvyslance vykázala ze schůzky se zahraničními investory zástupce Taiwanu. (Kovanda 2019)

Vztahy mezi sesterskými městy se opakovaně snaží utužovat pražský primátor Zdeněk Hřib, jehož posledním krokem bylo například jednání s nynější prezidentkou Tsai Ing-wen o možném zřízení přímé letecké linky na trase Praha – Taipei. (Portál hlavního města Prahy 2019) Lavicka (2014) uvádí, že vzhledem k okolnostem nejsou vztahy Taiwanu a Česka tak vřelé jako na začátku 90. let, nicméně se předpokládá, že spolupráce s hlavním městem Taipei bude v rovině hospodářské, akademické u kulturní nadále probíhat.

Několik českých univerzit také navazuje bilaterální spolupráci s taiwanskými univerzitami a umožňují studentům výměnné pobyty nebo krátkodobé stáže, případně účasti na mezinárodních konferencích. Jmenovitě nejvýznamnější např. Univerzita Karlova, Univerzita Hradec Králové, Česká zemědělská univerzita v Praze, Univerzita Palackého v Olomouci, Masarykova univerzita v Brně. Zejména spolupráce Fakulty informatiky a managementu na UHK je velice významná – fakulta má bilaterální smlouvy s celkem 9 partnerskými univerzitami a od roku 2003, kdy se tato spolupráce začala rozvíjet, vyslala na Taiwan stovky českých studentů a obdobný počet taiwanských studentů uvítala také na zdejší fakultě (FIM UHK 2020).

4.1.2 VZTAHY TAIWAN – SLOVENSKO

Taiwan je též významným zahraničním obchodním partnerem Slovenské republiky a i přes politické aspekty zavazující SR k zahraniční politice EU, je pro zemi prioritní ekonomická spolupráce se zaměřením na příliv taiwanských investic. Taiwan zastupuje signifikantní pozici mezi zahraničními investory – po Jižní Koreji je druhým největším mimoevropským investorem a celkově se tak investicemi podílí na objemu 450 milionů EUR (cca 12 miliard korun). (MZV SR 2014)

Tubilewicz (2007) specifikuje, že vztahy mezi hlavními městy se začaly rozvíjet především po odchodu Vladimíra Mečiara z úřadu předsedy vlády v roce 1998, který do té doby z ekonomických a geostrategických důvodů upřednostňoval spolupráci s Čínou. Slovensko si začalo uvědomovat význam spolupráce s Taiwanem pro přísun zahraničních investic do země a inspirováno situací ve vedlejšímu Česku vznikla o několik let na to – v roce 2003 – Taipeijská reprezentační kancelářia („*Taipei Representative Office in Bratislava*“). Jejimi hlavními oblastmi zaměření je především politická, ekonomická a bilaterální spolupráce. (Taipei Representative Office 2018)

I některé slovenské univerzity postupně navazují spolupráci s partnerskými univerzitami na Taiwanu, mezi nimi např. Slovenská Poľnohospodárska Univerzita nebo Slovenská technická univerzita v Bratislave. V případě jak Slovenska i Česka je možné také využít mnohá stipendia umožňující výjezd na Taiwan – mezi těmi nejznámějšími např. Taiwan Scholarship, který je určený pro ty, kteří chtějí absolvovat

vysokoškolské vzdělání na Taiwanu nebo Huayu Enrichment Scholarship, které umožňuje studium tradiční čínštiny. (Taipei Economic and Cultural Office 2020b)

4.2 Migrace na Taiwanu

Taiwan má relativně mladou migrační historii – vývoj migrace a historických událostí podrobně shrnuje Lin (2012). Počátky a historické souvislosti migrace na Taiwanu se dají vystopovat až do 16. století. Od té doby až do roku 1940 byla země a její vývoj formován výhradně imigračními toky, přičemž nejvýznamnější milníky, které ovlivnily sociální a ekonomický vývoj země, byla kolonizace země Holanďany, Číňany a Japonci.

Imigrační historie tedy sahá až do 16. století, kdy byl ostrov poprvé objeven Portugalci a kteří mu dali také dnes již světoznámé přízvisko „*Ilha Formosa*“ (nádherný ostrov). Nicméně imigrace jako takové se Taiwan dočkal až o století později, kdy na jihozápadním břehu ostrova – poblíž území dnešního města Tainan – Holanďané zřídili v roce 1624 základnu Sjednocené východoindické společnosti („*Dutch East India Company*“). Kolonizace Holanďany zajistila Taiwanu přístup k tržnímu systému a podpořila tak rozvoj země. Taiwan zároveň získal významný imigrační port, a tak když se později zvýšila poptávka po pracovní síle, docházelo od 17. do 19. století k masivní čínské imigraci, a to i přes přísné restriktce v Číně, které v roce 1683 omezily emigraci ze země. V roce 1662 došlo společně s vlnou čínské migrace k porážení Nizozemců. Od r. 1895 v době japonské nadvlády byly migrační proudy z Číny omezeny a Taiwan se světu v té době značně uzavřel a spoléhal pouze na interní zdroje. Za vlády Japonců došlo na Taiwanu k nepopíratelnému rozvoji, industrializaci a ke zvýšení urbanizace. Město Kaohsiung se po roce 1930 stalo významným průmyslovým centrem a došlo k pomyslnému rozdělení na dva ekonomické regiony – sever a jih (Taipei vs Kaohsiung). V této době docházelo převážně k vnitrostátní migraci. (tamtéž)

Druhou masivní vlnu migrace ze sousední Číny uvádí Lin (2012) v reakci na občanskou válku v Číně v roce 1940. Tato vlna sčítala okolo 2 milionu lidí a po pádu komunistické Kuomintangské strany (dále jen KMT) došlo ke značnému omezení mezi Čínou a Taiwanem na poli ekonomickém i kulturním. Jak udává Larin (2006), byla to především geografická vzdálenost od kulturních center Čínské říše, politická izolace

a odlišný historický vývoj, který zapříčinil pocit odloučení u obyvatel Taiwanu. Pocit sounáležitosti nepodpořil ani průběh této kolonizace. Obyvatelé pevninské Číny postupně obsadili všechny vysoce postavené pozice ve vládních institutích, ekonomice, odsunuli stranou místní inteligenci a podnikatele. Obyvatelům Taiwanu nebylo povoleno zastupovat rozhodující pozice ve vládě – bylo odůvodněno, že během japonské kolonizace ztratili původní čínskou kulturu, nedorozumí se oficiálním jazykem, ale také jejich politická gramotnost je značně omezená. Nově příchozí se chovali k původnímu obyvatelstvu velmi nepřátelsky, místní byli nuceni platit vysoké daně a poslouchat autority na slovo. Ekonomická politika nového vedení země postavená na takovém přístupu jednoduše opomíjela potřeby místního obyvatelstva.

Mezi lety 1961 až 1973 k rapidní urbanizaci vlivem rychlého ekonomického vzrůstu a po roce 1980 nastává významná éra jak z hlediska vnitrostátní, tak mezinárodní migrace. V souvislost s tržním systémem zde hraje roli přechod průmyslu ke službám a největšího rozkvětu tak zažívá sever ostrova společně s metropolitním hlavním městem Taipei. Mezinárodní migraci zastupovali především obyvatelé pevninské Číny, kteří se po zlepšení socioekonomické situace vraceli zpět do vlasti. Stejně tak významnou vlnou byl přísun zahraničních pracovníků z Pacifiku, a to zejména po r. 1990 podepsáním kontraktu se zeměmi ASEAN (Sdružení národů jihovýchodní Asie). Zvýšení imigrace s sebou doprovázelo negativní důsledky, a to zejména nelegální migraci a obchodování s lidmi („*human trafficking*“).

Autorka uvádí, že období mezi lety 1950 až 1980 je specifické především odchodem studentů a kvalifikované pracovní síly do rozvinutějších států – např. do Japonska nebo USA. Více jak 80 % studentů, kteří vycestovali za svým studiem do zahraničí v této době, se po jeho úspěšném zakončení již na Taiwan nevrátilo. Tento trend pokračuje také po roce 1990, kdy studenti, vzdělanost a rodiny míří převážně do USA, Austrálie a na Nový Zéland, ale také do vedlejší pevninské Číny. Emigrace do Číny je ovšem spíše otázkou cirkulární migrace, ačkoliv počet emigrantů s trvalým pobytem v Číně se v letech 2007-2012 stále zvyšoval. Taiwan si v tomto období také začíná uvědomovat význam pracovní síly ze zahraničí pro rychle se rozvíjející ekonomiku a otevírá se mezinárodní migraci.

4.2.1 IMIGRAČNÍ POLITIKA NA TAIWANU

Dlouhodobému vývoji imigrační politiky na Taiwanu se podrobně věnuje Wang (2011). Od kolonizace ostrova Holanďany v 16. století až do Japonské okupace v první polovině 20. století mluvíme o Taiwanu jako o zemi otevřené příchozím migrantům s velmi uvolněnou migrační politikou. Liberální přístup se rapidně změnil až po 2. světové válce, kdy začala být mobilita populace striktně kontrolována a tento trend ještě více umocněn nástupem komunistické strany KMT v čele s Kuomintangem a pokračoval až do r. 1980.

Po r. 1970 se udály dvě klíčové události, hrající v neprospěch Taiwanu. V r. 1971 byl Taiwan vyloučen z OSN a v roce 1979 se USA postavily za zájmy Čínské lidové republiky a Taiwan se tak na mezinárodní půdě dostal na pomyslnou černou listinu. Spousta Taiwanců hledala útočiště v zahraničí a s nástupem globalizace v roce 1980 se Taiwan dočkal asi největší mobility obyvatelstva od občanské války v roce 1949. Zatímco velký počet residentů emigroval zejména do Severní Ameriky, Číny nebo JV Asie, zároveň došlo k velkému přísunu zahraničních migrantů, kteří mířili na Taiwan především za prací. (tamtéž)

Imigrační politika Taiwanu je v současnosti úzce spjata s demografickými změnami, se kterými se Taiwan v posledních desetiletích potýká. Této problematice se podrobněji věnuje Ferry (2015), který udává zejména stárnutí populace a nízkou porodnost – v roce 2016 zastupovali lidé starší 65 let celých 12 % celkové populace. Míra úhrnné plodnosti na Taiwanu se pohybuje kolem 1,1 dítěte na ženu (za hraniční hodnotu velmi nízké plodnosti se již považuje hodnota 1,3), přičemž v roce 2010 klesla tato míra dokonce na hodnotu 0,9. Na základě těchto dvou ukazatelů demografové předpokládají, že v roce 2060 bude podíl obyvatel starších 65 let až 42 %.

Taiwanská vláda si uvědomuje, že problém stárnoucího obyvatelstva s sebou nese nedostatek populace v produktivním věku a s tím i nedostatek pracovních sil. V roce 2015 představovalo ekonomicky aktivní obyvatelstvo 17 milionů lidí, po dosažení tohoto vrcholu se předpokládá každoroční úbytek o 180 000. (Taiwan Today 2015) Wang (2011) uvádí, že nejvýznamnější dva druhy migrace, které v současné chvíli řeší

tuto situaci je pracovní migrace a migrace podmíněná uzavřením manželství s cizincem nebo cizinkou (zpravidla se jedná o ženy).³

Existují tedy tři hlavní charakteristiky imigrační politiky na Taiwanu, které Wang (2011) objasňuje. Jedna z nich byla přímo ovlivněna problematickým vývojem vztahů mezi Čínou a Taiwanem, kdy mimo jiné došlo ke vzniku několika specifických imigračních skupin, které rozřazují imigranty na cizince a etnické Číňany (s různými pravomocemi). Taiwanská vláda se dále netají faktem, že jedním z klíčových bodů zahraniční politiky je přilákat vysoce kvalifikované cizince a motivovat je k tomu, aby se usadili v zemi. Z toho důvodu je značně kontrolována jak migrace z důvodu manželství, tak pracovní migrace. Další významnou charakteristikou migrační politiky na Taiwanu je důraz na národní bezpečnost. Od porážky KMT v roce 1949 bylo na veškeré pohyby obyvatelstva pohlíženo jako na formu ohrožení bezpečnosti a proto bylo nutné je kontrolovat.

Taiwan v posledních letech tedy zaměřuje své imigrační aktivity na přilákání kvalifikované síly na pracovní trh. Z výzkumu Solving the Talent Shortage (Manpower Group 2018) ovšem vyplývá, že i v tomhle případě se potýká s velkými problémy. Ve výzkumu, kterého se zúčastnilo celkem 43 zemí, zaujímá Taiwan na základě dostupných dat hned třetí nejhorší příčku (po Japonsku a Rumunsku). Taiwan se tak nachází na 41. místě, Česko zastoupilo pro srovnání 15. místo, Slovensko pak 34. Na prvním místě ve schopnosti přilákat kvalifikované zaměstnance se umístila Čína následována Irskem a Velkou Británií.

Naopak o méně kvalifikovanou pracovní sílu Taiwan nemá nouze. Fulco (2018) specifikuje, že jihovýchodní populace imigrantů je tak rozsáhlá, že v roce 2017 dokonce více taiwanských občanů svázalo sňatek s občany ze zemí jihovýchodní Asie než s vedlejší Čínou. Imigranti ze zemí JV Asie se tak ve velké míře podepisují na taiwanském svatebním průmyslu a zastávají zpravidla méně kvalifikované pracovní profese. Podle Národní imigrační agentury ministerstva vnitra (NIA 2020) došlo

---

³ Taiwan se totiž mimo jiné také potýká s nedostatkem žen ve společnosti, a tak se zvyšuje poptávka po zahraničních „nevěštách“, viz např. SANDEL, T.D. (2015): *Brides on Sale: Taiwanese Cross-Border Marriages in a Globalizing Asia*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.

například mezi lety 2013 až 2019 k nárůstů imigrantů z Indonésie z 175000 na 263000, další významný podíl zastupují například Filipíny nebo Vietnam.

Fulco (2018) dále uvádí, že podpora imigrace ze zemí JV Asie je součástí plánu „*New Southbound Policy*“ prezidentky Tsai Ing-Wen, která se tímto snaží podpořit spolupráci se zeměmi v jihovýchodní Asie a odpoutat se tak od čínského vlivu, který je v zemi stále velmi patrný. Taiwan si však začal uvědomovat dopad těchto kroků a v poslední době přesunul zájem na kvalifikované pracovníky, a to zejména z Hong Kongu a Macaa, kterým nabízí lepší podmínky v případě nabývání residentního statusu (podmíněné určitou dobou pobytu na Taiwanu či investicemi).

Taiwan si je vědom velkého potenciálu přicházejícího ze zahraničí a to nejenom z ostatních asijských zemí, ale ze zemí celého světa. Prowse (2016) se blíže věnuje změnám v imigrační politice posledních dvou let. Taiwan přehodnocuje dosavadní migrační politiku a provádí změny také ve školství, průmyslu a v oblasti sociálních služeb.

Mezi důležitý krok patřilo především zavedení dvou strategických plánů. „*The New Southbound Policy*“ podporující veškeré partnerství mezi Taiwanem a 18 zeměmi Asie a Pacifiku, a to zejména v oblasti kultury, technologie a vzdělávání. Tímto plánem se mimo jiné Taiwan snaží odpoutat od čínského vlivu a přilákat tak pracovníky ze zemí JV Asie. (Fulco, 2018) Druhý plán „*Plan for Retention of Talent in Taiwan*“, jak zmiňuje Prowse (2016) se konkrétně zaměřuje na legislativní podmínky týkající se imigrantů z celého světa. Největším usnadněním je bezesporu zjednodušení vízové politiky, kdy byla zřízena online platforma pro získání víz, povolení ke vstupu do země a pro pracovní povolení. Taiwanská Národní rada pro rozvoj („*Taiwan National Development Council*“) se mimo jiné chystá reformovat a zjednodušit cizincům hledání zaměstnání a přístup k základním službám jako je bankovníctví a pojištění.

V následujících odstavcích jsou podle Ferryho (2015) specifikovány další změny, které s sebou nesla reforma imigrační politiky po r. 2015.

- Prodloužení ochrany lhůty, kterou cizinec získává po tom, co opustí nebo ztratí zaměstnání. Z dřívějších 90 dnů byla tato lhůta prodloužena na 6 měsíců, migrant má tak větší šance při hledání zaměstnání.

- Po studentech, kteří vystudují některou z taiwanských univerzit a chtějí se uplatnit na trhu práce, není požadována 2 letá praxe v oboru.
- Zjednodušení procesu nabývání tzv. „*Alien Permanent Resident Certificate*“ (dále jen APRC). Zájemci nově nemusí projít vstupním pohovorem a zjednodušen byl i celkový administrativní proces.
- Cizinci mohou využít nepřetržité telefonní linky Národní imigrační agentury („*National Immigration Agency*“), která operuje 24 hodin denně.

Zatímco došlo k některým zásadním změnám, určité restriktivní body stále zůstávají součástí současné imigrační politiky. Mezi ty zásadní patří například nemožnost dvojího občanství. Pokud cizinec aspiruje na získání taiwanského občanství, je nucen se ve prospěch vzdát toho svého. (tamtéž)

Legislativa spojená s pobytovým statutem

Vízové možnosti tak, jak je uvádí Úřad pro konzulární záležitosti (BOCA 2017) jsou:

- „*Visitor Visa*“ – pro cizince, kteří chtějí zůstat na Taiwanu po dobu nepřesahující 6 po sobě jdoucích měsíců, ať už za účelem turismu, krátkodobého studia či krátkodobého pracovního povolení.
- „*Resident Visa*“ – pro zahraniční osoby, které zamýšlí pobývat na Taiwanu po dobu delší než 6 po sobě jdoucích měsíců za účelem stmelování rodiny, studia, zaměstnání, investic aj.
- „*Diplomatic Visa*“ & „*Courtesy Visa*“ – pro zahraniční osoby zastávající vysoce postavené funkce nebo osoby přijíždějící do země na pozvání vlády, a to na základě důvodů, které to povolují.

Povolení k pobytu pak lze obdržet za účelem studia, zaměstnání a podnikání, investic nebo slučování rodiny. (BOCA 2020)

S přidělením pobytového statusu má pak cizinec povinnost zažádat o certifikát „*Alien Resident Certificate*“ (dále jen ARC), který slouží jako hlavní identifikační dokument pro všechny cizince, kteří pobývají na Taiwanu, ale nežijí zde v registrované

domácnosti. Následně si musí hlídat platnost tohoto certifikátu a v případě potřeby jej prodloužit (liší se dle důvodu pobytového povolení). (BOCA 2017)

S ARC získává cizinec zároveň právo i povinnost využívat národní zdravotní pojištění („*National Health Insurance*“, dále jen NHI) (NHI 2018). Umožňuje jim například také obdržet taiwanský řidičský průkaz (Taipei City Motor Vehicles Office 2019).

Ještě vyšším pobytovým statutem je pak APRC, který přináší některá další uvolnění, jehož základní podmínkou je nepřetržitý pětiletý pobyt v zemi. (NIA 2019b)

4.2.2 VYBRANÉ IMIGRAČNÍ STATISTIKY

V roce 2019 bylo na Taiwanu ke konci roku evidováno celkem 785 341 cizinců s povolením k pobytu (osoby, které pobývají na Taiwanu déle jak 6 kalendářních měsíců). (NIA 2020) Významná je zde ženská migrace, specifická pro imigraci ze zemí JV Asie. U jiných asijských států (nejvýznamnější podíl zaujímají např. Vietnam nebo Thajsko) a jiných států světa se tento jev nevyskytuje. Dostatečně vypovídající je následující tabulka (Tabulka 3) vybraných imigračních statistik ze zemí JV Asie a Asie za rok 2019:

Tabulka 3: Cizinci ze zemí JV Asie s povoleným pobytem ke konci roku 2019

Počet osob	Celkem			Indonésie		Filipíny		Vietnam	
	celk.	M	Ž	M	Ž	M	Ž	M	Ž
	785 341	362 323	423 018	69 973	193 033	60 019	91 690	138 199	94 398
v %	100 %	46,14 %	53,86 %	26,61 %	73,39 %	39,56 %	60,43 %	59,39 %	40,56 %

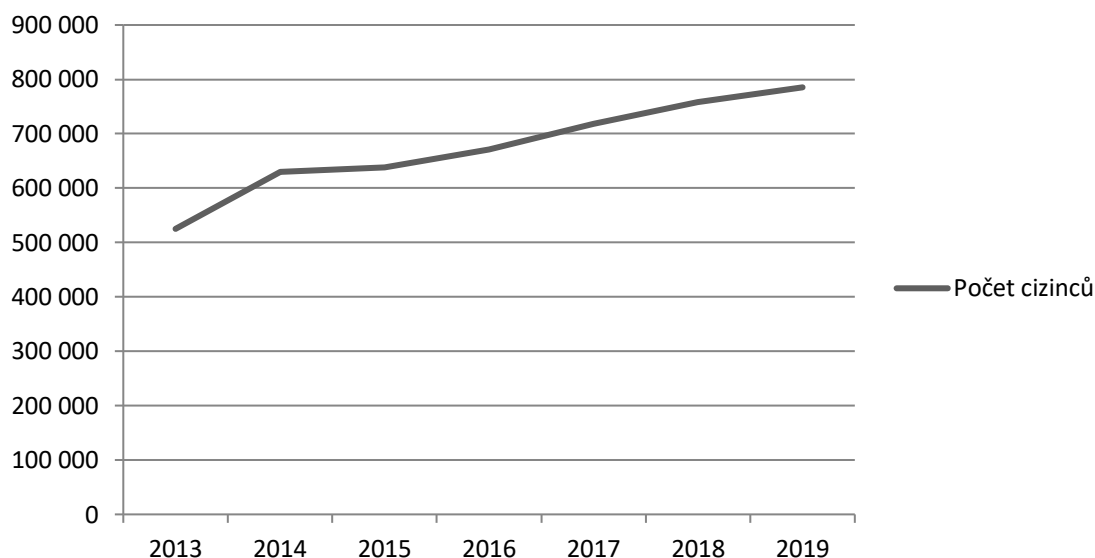
Zdroj: vlastní zpracování podle NIA (2020)

V případě zastoupení cizinců s povoleným pobytem na Taiwanu ze zemí mimo Asii za rok 2019 zastupovali nejvýznamnější počty USA (9 009), Kanada (2 083), dále

je to pak bylo v rámci stovek evidovaných JAR, Austrálie, Francie, Německo, a další. (NIA 2020)

Vývojový trend je z hlediska několika posledních let stále stoupající a je podrobněji znázorněn v následujícím grafu (Graf 1).

Graf 1: Vývojový trend v počtu cizinců s povolením k pobytu na Taiwanu za roky 2013-2019

Zdroj: vlastní zpracování podle NIA (2020)

4.2.3 ČEŠI A SLOVÁCI NA TAIWANU

Co se do počtu týče, Češi a Slováci zastupují mezi imigranty velmi úzkou skupinu. Ke konci roku 2019 mělo povolení k pobytu celkem 80 Čechů a 28 Slováků. (NIA 2020) Podrobnější statistika je znázorněna v následující tabulce na další stránce (Tabulka 4), představující počty těchto osob za rok 2013, 2015, 2017 a 2019. U obou národností pak převažují muži.

Tabulka 4: Statistiky Čechů a Slováků s residenčním statutem v letech 2013-2019

	12/2013			12/2015			12/2017			12/2019		
	celk.	M	Ž	celk.	M	Ž	celk.	M	Ž	celk.	M	Ž
Česko	65	56	9	87	61	26	78	56	22	80	53	27
Sloven.	28	19	9	36	23	13	29	23	6	28	20	8

Zdroj: vlastní zpracování podle NIA (2020)

4.3 Postoj společnosti

Na význam postoje majoritní společnosti v integračním procesu poukazuje hned několik autorů (Drbohlav 2001; Berry a Kalin 1995, cit. v Berry 2002, Martikainen 2005, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009). Rákoczyová a Trbola (2009) specifikují, že tolerance a otevřenost majoritní společnosti je klíčová k úspěšnému začlenění cizinců do společnosti.

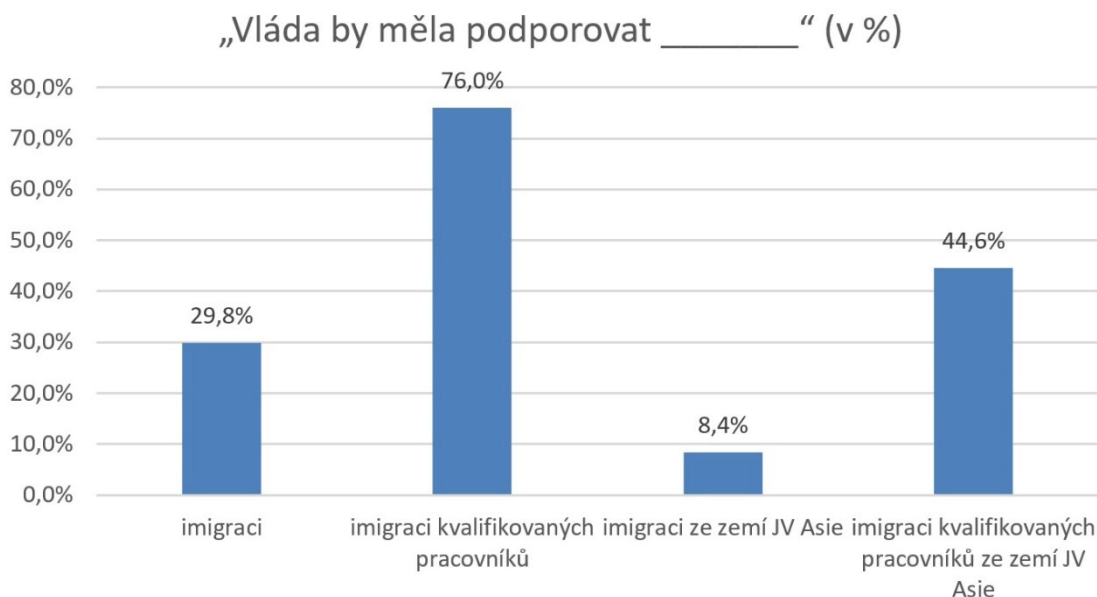
Postoj a otevřenost taiwanské společnosti lze nastínit na základě výzkumů zaměřených jednak na subjektivní pocity cizinců a jejich přijetí do společnosti hostitelskou společností, do jisté části pak také z výzkumů zaměřujících se na postoj Taiwanců k různým národnostním skupinám migrantů.

Rich (2019) ve svém výzkumu zjišťoval postoj Taiwanců k různým etnickým skupinám. Protože nejvíce zastoupenou skupinou mezi imigranty jsou obyvatelé zemí JV Asie, byl tento průzkum směřován právě na ně. Taiwanci mohli vyjádřit k:

- imigraci jako takové,
- imigraci kvalifikované pracovní síly (bez zmínky původu imigranta),
- imigraci ze zemí JV Asie,
- imigraci kvalifikované pracovní síly ze zemí JV Asie.

Nejméně pozitivní postoj zaujímali Taiwanci k nekvalifikovaným pracovníkům přicházejících ze zemí JV Asie, nejlépe se pak stavěli ke kvalifikované imigraci jako takové. Výsledky výzkumu jsou podrobněji znázorněny v následujícím grafu (Graf 2).

Graf 2: Postoj Taiwanců k různým druhům imigrace

Zdroj: vlastní zpracování podle Rich (2019)

Lan (2006) upozorňuje na určité odlišnosti v percepci cizinců v taiwanské společnosti. S imigranty ze zemí JV Asie se pojí jisté xenofobní a rasistické aspekty – bývají vnímáni zpravidla negativně a pojí se k nim hanlivé konotace jako je chudoba nebo podřazenost místnímu obyvatelstvu. Naopak se nedá říct, že by stejné předsudky zaujímalai taiwanská společnost také vůči západním přistěhovalcům. Těm bývá naopak přisuzována nadřazenost a je na ně pohlíženo jako na „talenty ze zahraničí“, kteří mohou obohatit ekonomiku a kulturu dané země. (Lan 2011)

Pokud vezmeme v úvahu výzkum Expat Insider (2019), dotazující cizince žijící ve více jak 390 městech celého světa a zjišťující jejich vnímání na život v zemi, Taiwan se z pohledu všech zkoumaných oblastí umístil na 2. místě na světě. Nejlépe hodnocenou oblastí pak byla právě přívětivost taiwanské společnosti. 86 % se vyjádřilo k přátelskému přístupu Taiwanců a 73 % hodnotilo místní společnost jako velmi přístupnou a otevřenou, 61 % snadno navazovalo přátelství a 74 % považovalo usídlení v zemi za snadný proces. 69 % pak vyjádřilo pocit, že se na Taiwanu cítí jako doma.

5 METODICKÝ POSTUP VÝZKUMU A CÍL PRÁCE

Cílem této diplomové práce je zmapování procesu sociální integrace pracujících Čechů a Slováků na Taiwanu, zároveň také identifikace jednotlivých bariér a naopak faktorů, které mohou integraci usnadňovat. Ačkoliv se jedná o proces oboustranný a ke změně dochází jak na straně přistěhovalců, tak na straně majoritní společnosti, tento výzkum se bude zabývat pouze subjektivním vnímáním celého průběhu z pohledu migrantů. Během realizace výzkumu vyvstaly na povrch také některé z aspektů vnějšího prostředí, které jsou relevantní k této studii. Zvýšený důraz je pak kladen na uplatnění na trhu práce v rámci strukturální dimenze a též na psychologické aspekty integrace, který s sebou tento proces nese.

5.1 Literární rešerše

K problematice sociální integrace, které se blíže věnuje kapitola 2, nejvíce přispěla publikace *Social integration of immigrants: Contribution of local and regional authorities* od Heckmanna a Bosswicka (2006), která byla zároveň hlavním výchozím bodem pro analytickou část této práce a podrobně popisuje teoretické vymezení sociální integrace z pohledu čtyř dimenzí – strukturální, kulturní, interaktivní a identifikační. Rákoczyová a Trbola (2009) se v rámci *Sociální integrace přistěhovalců v České republice* blíže věnují vymezení této problematiky, a to také z pohledu praktického, kdy autoři na příkladu dílčích mnohopřípadových studií zkoumají sociální integraci vybraných skupin přistěhovalců v Česku. Teoretické zasazení začleňování cizinců do společnosti je vzhledem k odlišné terminologii napříč světovou literaturou značně komplikované. Mnohé koncepty se tak v menší či větší míře prolínají a vyžadují řádnou rešerši. V neposlední řadě Jánská ve svých publikacích *Adaptace cizinců v České republice* (2002) a *Zahraniční migranti v Česku: Geografické a společenské aspekty hodnocení integrace* (2016) poskytuje velmi komplexní pohled na značně komplikovanou konceptualizaci tohoto tématu. Zásadní byly také publikace od Berryho, vymezující rámec psychologické akulturace a akulturačních strategií, blíže se zaměřující na psychologické aspekty migrace, a to především *Acculturation and adaptation in a new society. International Migration Review* (1992).

K teoretickým východiskům ohledně zkoumané destinace a migračních souvislostí v kapitole 4 posloužil zdroj *Tradition and Progress: Taiwan's Evolving Migration Reality* (Lin 2012) nebo publikace *Immigration Trends and Policy Changes in Taiwan* (Wang 2011), které se podrobněji věnují tématu migrace na Taiwanu, historie migračních toků a současné imigrační politice. Aktuální geografická, demografická a jiná data byla získávána z databáze stránek Central Intelligence Agency (CIA), statistické migrační údaje primárně pak ze zahraničních statistik Národní imigrační agentury Taiwanu („*National Immigration Agency*“, dále jen NIA).

K vymezení výzkumné metody v kapitole 5.3 byly využity převážně zdroje od Hendla – *Kvalitativní výzkum: Základní teorie, metody a aplikace* (2005) a *Metody výzkumu a evaluace* (Hendl a Hemr 2017), které objasňují kvalitativní postupy a metody, které jsou k této analytické části relevantní.

5.2 Definice výzkumných otázek

K naplnění cílů tohoto výzkumu byly stanoveny tyto výzkumné otázky:

- Jak se Češi a Slováci pracující na Taiwanu integrují do společnosti v rámci jednotlivých dimenz (strukturální, kulturní, interaktivní, identifikační)?
- Jaké jsou psychologické aspekty této integrace?
- Jaké faktory jim usnadňují/ztěžují začlenění do společnosti?

Tyto hlavní otázky byly ještě specifikovány dílčími oblastmi zkoumání, jak je rozvedeno v následující tabulce (Tabulka 5).

Tabulka 5: Dílčí výzkumné otázky a zkoumané oblasti

Dimenze integrace	Dílčí výzkumné podotázky	Vybrané oblasti
Strukturální	Jaký způsobem se začleňují do institucionálního systému? Jaký vnímají přístup k těmto institucím?	Trh práce Vzdělání Bydlení a prostorová / sociální koncentrace Institucionální systém

Kulturní	Jak se integrují do kulturní sféry společnosti?	Jazykové kompetence Kulturní zvyky Volný čas
Interaktivní	Jaké jsou kontakty a sociální vazby cizinců s majoritní společností?	Sociální vztahy Členství v organizacích a spolcích Postoj k majoritní společnosti Vnímání postoje majoritní společnosti
Identifikační	Cítí cizinci pocit sounáležitosti s taiwanskou společností?	Informovanost o dění ve společnosti Úvahy o budoucím vývoji a pobytu Zájem o občanství

Zdroj: vlastní zpracování

5.3 Výzkumná metoda a postup

Ve výzkumu k diplomové práci byl využit kvalitativní přístup. Jako výzkumná metoda byl zvolen kvalitativní rozhovor, který umožnil hlubší pohled do zkoumané problematiky. Vzhledem ke geografické vzdálenosti probíhal zvláštní formou – jako telefonní interview. Miller (1995, cit. v Miovský 2006) upozorňuje na výhody tohoto typu rozhovoru - vedle úspory času a finančních prostředků je to především možnost získat informace od respondentů, kteří by za jiných okolností data neposkytli. V tomto případě nebyla limitem neochota ze strany informátorů jako spíše geografická vzdálenost. Dřívější pobyt a návštěvy země a předem získané kontakty usnadnily průběh celého šetření.

Kvalitativní rozhovor má několik podob, těm se podrobně věnuje Hendl a Remr (2017). Výzkum byl realizován formou rozhovoru s návodem (často také označovaným jako polostrukturovaný rozhovor). Pro tento typ rozhovoru má výzkumník stanovená témata, která je nutno probrat, určuje si jejich pořadí a používá volněji strukturované způsoby dotazování. Hlavní předností rozhovoru s návodem je pak jednotná forma dat, na druhou stranu může velmi snadno dojít k vynechání důležitých témat. Ztěžujícím faktorem pro srovnatelnost dat může být také odlišná perspektiva respondentů. Hendl (2005, str. 171) upozorňuje, že „v kvalitativním interview se často narazí na aspekty,

s nimiž analýza nepočítala. Pokud mají vztah k základnímu problému nebo jsou důležité z hlediska udržení rozhovoru, tazatel musí pohotově formulovat otázky ad hoc.“ Z tohoto důvodu se i rozhovor s návodem může chvílemi svým obsahem přiblížit neformálnímu interview a minimalizovat tak pochybení na straně výzkumníka ve smyslu vynechání klíčových aspektů ve výzkumu.

5.4 Definice výzkumného vzorku

Vzorek se skládal z celkem 12 informantů. Výběr probíhal nenáhodně. Kritéria byla vymezena následovně:

1. Být českého nebo slovenského občanství.
2. Participovat na trhu práce v zemi (Taiwanu) nebo zde mít nějakou pracovní zkušenost.
3. Pobývat na Taiwanu alespoň po dobu 6 měsíců.
4. Zahájit svůj pobyt dříve než před r. 2007⁴, tj. 10 let před začátkem výzkumu.

5.5 Sběr dat a zpracování

Metoda dotazování:	polostrukturovaný rozhovor
Cílová skupina:	Češi/Slováci pracující na Taiwanu
Velikost vzorku:	12 informantů
Termín výzkumu:	zima 2017 – zima 2019

Výzkum proběhl na několik fází v období od prosince 2017 do prosince roku 2019. Celkem bylo realizováno 12 rozhovorů (s 8 muži a 4 ženami). Vzhledem k počtům Čechů a Slováků na Taiwanu a uzavřenosti této komunity bylo pro navázání kontaktu využito metody sněhové koule („*snowball*“), kterou Hendl (2005) vysvětluje jako formu navazování kontaktů s dalšími jedinci na základě primárního informanta.

Osnova byla zprvu koncipována jako polostrukturovaný rozhovor, nicméně vzhledem k odlišnému charakteru jednotlivých případů byla primárně stanovená osnova

---

⁴ z důvodu zachování aktuálnosti tohoto výzkumu.

za pochodu doplňována a přizpůsobována. Rozhovory trvaly v rozmezí od 45 do 70 minut. Tématicky byla osnova rozvržena na 4 okruhy dle jednotlivých integračních dimenzí – strukturální, kulturní, interaktivní a identifikační dimenzi.

Během realizace jsem se řídila etickou stránkou výzkumu, které se podrobněji věnuje např. Hendl (2005). Respondenti byli dotázáni na informovaný souhlas potvrzující tak svolení s účastí ve studii a s tím, že bude celý rozhovor pro účely pozdějšího přepisu nahráván. Zároveň byli poučeni o tom, že mohou kdykoliv svou účast v projektu ukončit. Protože se výzkumník musí snažit v co největší míře zachovat anonymitu respondentů, byla vzhledem k nízkému počtu imigrantů z Česka a Slovenska všem informantům přiřazena fiktivní jména (resp. kódy M1, M2, M3, atd. pro muže a Ž1, Ž2, Ž3, atd. pro ženy). Během celého výzkumu byl veden terénní deník, který sloužil k zaznamenávání poznatků a průběhu rozhovorů.

Rozhovory byly zpracovány kvalitativním způsobem. Samotné zpracování dat pak spočívalo v doslovném přepisu jednotlivých rozhovorů, na což navazovalo manuální kódování, které utvořilo první hrubou strukturu a umožnilo zmapovat jednotlivé zkoumané oblasti. Jedním z přístupů jak postupovat při analýze textu uvádí Strauss a Corbinová (1999, cit. v Hendl 2005) je otevřené (nebo-li volné) kódování. Výzkumník tak nejdříve identifikuje témata hlavní oblasti zkoumání, která bývají zpravidla spíše abstraktního charakteru a jsou založeny na výzkumných otázkách, relevantní literatuře nebo se jedná o pojmy, které vyplývají až z následného analytické procesu. V případě tohoto výzkumu byla některá předběžná témata (kódy) již dána výzkumníkem a postupně doplňována. Autoři uvádí, že také tento postup je možný. Jednotkami, na které analyzovaný text rozdělujeme, mohou být podle Švaříčka a Šed'ové (2007) jednotlivá slova, odstavce, sekvence slov nebo věty. Jednotky pak nutně nemusí být vždy stejné velikosti, ale měly by být primárně voleny podle významu – jejich hranice se tak může v mnoha případech překrývat. Jako kódy sloužily v tomto případě několikaslovná vyjádření, která zastupovala jednotlivé části analyzovaného textu. Tyto kódy pak byly následně shlukovány do širších tématických kategorií.

5.5.1 RIZIKA

S výzkumem byla svázána také jednotlivá rizika, která byla brána v potaz již v přípravné fázi.

- Nalezení jednotlivých respondentů a navázání kontaktu.

Díky dřívějšímu pobytu v zemi bylo v první fázi výzkumu k dispozici několik výchozích kontaktů, o které bylo možné se opřít. Díky nim se pak metodou „*snowball*“ podařilo získat kontakt na další respondenty, jejichž dohledání by bylo za jiných okolností velmi obtížné. Často bylo tak zprostředkování kontaktu spojeno s osobním doporučením, což mohlo pozitivně ovlivnit zájem informantů o participaci ve výzkumu. Druhým klíčovým zdrojem, který posloužil k získání kontaktů, byla skupina na sociálních sítích sdružující Čechy a Slováky na Taiwanu. Zde byla ovšem odezva menší než při získávání kontaktů výše zmíněnou formou.

- Průběh rozhovoru s ohledem na geografickou vzdálenost.

Veškeré rozhovory byly realizovány online formou telefonního rozhovoru. Díky tomu mohly nastat některé technické překážky, které mohly hladký průběh celého interview narušit. Dalším aspektem, který bylo nutné zvážit, byl časový posun. Na Taiwanu bylo zpravidla oproti Česku o 6-7 hodin více a proto byla domluva často komplikovaná. Bylo ovšem zajištěno, aby rozhovory probíhaly v klidném prostředí a informant nebyl ničím rušen.

- Ověření realizace výzkumu.

Ještě před hlavním výzkumem byl k ověření proveditelnosti pozdějšího šetření realizován pilotní výzkum. Rozhovor byl předložen dvěma respondentům, kteří též pobývali na Taiwanu po určitou dobu, nicméně nesplňovali ostatní požadavky pro začlenění do výzkumu. Tento proces pomohl odhalit nedostatky, nesrozumitelnost pokládaných otázek a umožnil také formulovat otázky ad hoc, které nebyly původně zahrnuty.

5.5.2 OSNOVA ROZHOVORU

Základní osnova rozhovoru byla vytvořena na základě výzkumných otázek a k tomu stanovených podtémat. V příloze na konci práce (Příloha 1) je předložena základní struktura osnovy rozhovoru, ve které jsou znázorněny jak otázky, které byly pokládány informantům, tak dílčí podotázky a témata, která bylo záhodno z šetření zjistit a které sloužily jako podpora pro tazatelku během moderování celého rozhovoru.

5.6 Základní typologie informantů

Základní specifika zkoumané skupiny jsou znázorněna v tabulce (Tabulka 6) na následující straně.

Tabulka 6: Základní typologie informantů

Kód	Státní přísl.	Věk*	Délka pobytu*	Délka v zaměst.*	Pracovní pozice*	Vízum*
Ž1	česká	28	7 let	4 roky	Marketingová specialista	Pracovní
Ž2	česká	28	3 roky	1 rok	Učitelka angličtiny	Manželské
Ž3	slovenská	36	1 rok	1 rok	Učitelka angličtiny přivýdělek v talentové agentuře	Working Holiday
Ž4	slovenská	28	3,5 r	2 roky	Administrativní pracovnice na slovenské ambasádě	Pracovní
M1	česká	34	7 let	6 let	Učitel angličtiny Manažer prodeje	Pracovní
M2	česká	30+**	6 let	2 a ¼ roku	Marketingový specialista	Pracovní
M3	česká	33	6 let	4 roky	OSVČ, Softwarový vývojář přivýdělek v talentové agentuře	Studentské
M4	česká	38	7 let	5 let	Učitel angličtiny	Studentské
M5	česká	27	2 roky	1 rok	Model v talentové agentuře	Pracovní
M6	česká	34	7 let	5 let	OSVČ, vlastní firma přivýdělek v talentové agentuře	Studentské
M7	česká	28	2 a ¼ r	1,5 roku	Opravář motorek	Pracovní
M8	česká	33	7 let	5 let	OSVČ, vlastní firma	Pracovní

Zdroj: vlastní zpracování

Poznámky:

*v době realizace rozhovoru

** informant si nepřál uvádět věk

6 PREZENTACE VÝSLEDKŮ

6.1 Strukturální dimenze

Tato dimenze představuje proces získávání práv v dané zemi a přístupu k institucionálnímu systému. Těmito institucemi je myšlen zejména trh práce, zdravotní péče, vzdělání nebo občanství.

6.1.1 TRH PRÁCE

Pracovní zkušenost v zemi byla jedním z kritérií pro účast ve výzkumu. Uplatnění na trhu práce bylo v případě informantů dáno zpravidla díky dřívějšímu kontaktu se zemí (pobytu za účelem studia, ale také turismu). Díky tomu došlo k následnému prodlužování pobytu nebo nabytí kontaktů, které usnadnily pozdější vstup na trh práce. Ačkoliv někteří obdrželi povolení k pobytu na základě studia a jiní vlastní pracovní povolení, nejsou to jediné faktory, které vypovídají o povaze pracovních vztahů. Např. řádní studenti taiwanských škol mají možnost si při studiu legálně přivydělávat v rámci specifického pracovního povolení, které jim umožňuje vykonávat práci v rozsahu 20 hodin týdně. (OISS 2019) To, že také někteří mají pracovní povolení nebo jim povolení pracovat umožňují jejich vízové pravomoci také neurčuje, že je povaha jejich pracovních vztahů legální. Zkušenost s nelegálním zaměstnáním nebo přivýdělkem měla polovina z dotazovaných.

Mnoho cizinců na Taiwanu nachází uplatnění ve školství, a to konkrétně na pozicích učitelů anglického jazyka nebo v jiných vzdělávacích zařízeních pro děti. Vyučovat anglický jazyk na Taiwanu mohou z cizinců pouze rodilí mluvčí – cizinci ze zemí, kde je oficiálním jazykem angličtina. (Laws & Regulations Database of The Republic of China 2018). Soukromé školy nebo jazyková střediska často ani nevyžadují pracovní povolení. Tyto odpolední nebo večerní školy („*Bushibans*“) děti zpravidla navštěvují po svém pravidelném vyučování. (Taipei Times 2004) Lan (2011) uvádí, že anglicky mluvící populace na Taiwanu nezaujímá ve společnosti tak vysoký podíl jako například v jiných zemích Asie, které byly historicky ovlivněny britskou kolonizací. Proto je zde poměrně velká poptávka po rodilých mluvčích, přičemž trend

rozmáhajícího se odvětví ve vzdělávání angličtiny je patrný také v dalších asijských zemích. (Griffith 2019) Autorka uvádí, že ačkoliv je oficiálně zapotřebí vysokoškolského titulu a zvyšuje se také nárok na příslušné certifikáty prokazující potřebné znalosti, poptávka po vyučujících je tak vysoká, že mnohdy postačí určité jazykové kompetence a nadšení. Na tuto pracovní pozici také není vyžadována znalost čínského jazyka, protože veškerá výuka probíhá výhradně v angličtině. To vše z tohoto zaměstnání činí pro mnohé cizince snadnou vstupenku do Asie za účelem cestování a přivýdělku. Několik informantů mělo během svého pobytu s prací v obdobných institucích zkušenost.

Dalším specifickým segmentem pracovního trhu, ve kterém se cizinci na Taiwanu uplatňují, jsou tzv. talentové agentury, se kterými mělo zkušenost také hned několik dotazovaných. Mnoho zakázek pro tyto agentury přichází přímo z Číny (Tai a Pae 2002) – autoři poukazují na výsledky marketingového výzkumu zaměřujícího se na spotřebitelské preference na čínském trhu, které objasňují, že mezinárodní reklamy jsou spotřebiteli vnímány mnohem pozitivněji než ty lokalizované. Spotřebitelé vyjadřují k produktu větší důvěru, větší preference a zájem o jeho koupi, označují takové reklamy za méně iritující a v neposlední řadě také za více kvalitní. V rámci výzkumu se pak potvrdila preference spotřebitelů k zahraničním produktům a hypotéza, že „co je zahraniční, to je dobré“ („*everything foreign is good*“). Poptávka po zahraničních modelech je tak na Taiwanu obrovská.

Kromě zkušeností ve školském sektoru na pozicích učitelů anglického jazyka a v talentových agenturách někteří z informantů také podnikají a vedou na Taiwanu vlastní firmu. Ostatní jsou pak zaměstnanci a v těchto případech se pak uplatňovali na spíše kvalifikovaných pracovních pozicích.

Většina informantů vyjadřovala spíše **spokojenost s podmínkami ve svém zaměstnání**, a to ať už z hlediska pracovní náplně, tak finančního ohodnocení. Největší spokojenosti s platebním ohodnocením se těšili učitelé angličtiny a shodovali se na tom, že školství obecně je na Taiwanu velmi dobře placené. Griffith (2019) uvádí, že platební ohodnocení se v tomto odvětví může pohybovat od NTD\$ 550 – NTD\$ 700 na hodinu,

zatímco Smith (2020) uvádí dokonce částku až NTD\$ 1050 (tedy cca 433-817 Kč⁵). Některé informantky vyslovily domněnku, že jsou dokonce za svou pozici placeny lépe než jejich kolegyně Taiwanky, které zastávaly stejné pracovní místo. Nicméně také uváděly, že se jedná o poměrně specifický segment pracovního trhu. S pozitivní diskriminací se v pracovním poměru pak setkávali i někteří z ostatních – ta se odrážela především v kladném přístupu jejich zaměstnavatelů nebo kolegů. Dotazovaný M6, který je zakladatelem cestovní kanceláře, se pak vyjádřuje k podnikatelské sféře: *„Pokud bych tady dělal určitěj druh práce, tak mohu vydělat dokonce více peněz než místní...(…)…ale jakmile se týče podnikání, ty si něco vymyslíš a jdeš si za tím, tak pro cizince je to tady skoro až nereálný, nemožný.“*

Nespokojenost s pracovními podmínkami vyjádřil muž M7, zaměstnanec taiwanské firmy, který pracoval jako mechanik v půjčovně motorek. Ten si stěžoval na nedůstojné pracovní podmínky v podobě nemožnosti vybrat si dovolenou, neplacených přesčasů, nedostatečné komunikace mezi zaměstnanci a zaměstnavatelem ve firmě (spíše než jazykovou bariéru uváděl jako problém taiwanskou mentalitu). Podle jeho vyjádření jsou zde pracovní podmínky *„ve srovnání s Evropou hrozný“* a nejednalo se jenom o případ jeho firmy, ale vnímal, že *„takhle to tu fungovalo všude“*. S platebním ohodnocením byl spokojen, podle všeho odpovídalo náplni a rozsahu práce. Podobné smýšlení o podmínkách v taiwanských firmách měli i další informanti, ačkoliv neměli s takovým jednáním osobní zkušenost. Informant M1 například zmiňuje, že *„pracovat na Taiwanu není většinou žádný med, hlavně v soukromém sektoru, protože Taiwanci makaj od nevidim do nevidim.“*

S jistou kulturní bariérou se v zaměstnání dále setkala také žena Ž1, která byla zaměstnaná ve firmě s taiwanským vedením v rámci své první pracovní zkušenosti v zemi. V taiwanské kultuře jsou dodnes v mnoha podobách stále patrné myšlenky konfucianismu, které se tak promítají i do pracovní sféry. (Vliv konfucianismu na hodnoty dnešní společnosti je podrobněji rozebírán v kapitole 4.) Informantka poukazovala na velmi silné hierarchické uspořádání ve firmě, které jí znesnadňovalo pracovní proces a v konečném důsledku také vedlo k tomu, že nakonec společnost

---

⁵ Směnný kurz k 14.3.2020

opustila. Ačkoliv totiž vykonávala jednu z nejvyšších pozic ve firmě, byla nucena asistovat své podřízené kolegyni jen z toho důvodu, že spolupracovnice byla starší, pracovala ve firmě již mnoho let a těšila se tak větší autoritě. Jak poukazuje Rarick (2008), už vůbec skutečnost, že by se mladší člověk dostal na vyšší pozici než zaměstnanec-senior, a to i přes to, že má vyšší vzdělání a je pro tuto pozici více kvalifikovaný, je velice neobvyklá. Dlouholetí zaměstnanci (zpravidla staršího věku) jsou důležitou součástí firmy nebo organizace. Jsou respektováni pro jejich zkušenosti a moudrost. Dotazovaná Ž1 dále konkretizuje: „...jelikož ona v té společnosti pracovala mnohem déle a byla o 20 let starší, musela jsem já jí prokazovat určitý respekt a musela jsem za ni dělat věci, které ona měla naopak dělat za mě. Což byl teda velkej problém, což bylo taky částečně taky proč jsem odcházela. Tady se to děje hodně často, že lidi, který tam pracujou dýl...ehm... tam prostě zůstanou navždy jenom proto, že tam pracujou dýl...(…)...je to prostě kvůli tomu, že tady se váží loajalita...“

Na podobnou překážku s autoritami narážel ve svém zaměstnání i opět dotazovaný M7. Dle jeho názoru bylo zcela nežádoucí, aby ve firmě podřízení vykazovali proaktivní přístup nebo iniciovali nové postupy či řešení: „V žádném případě nevymejšlet nějaký vylepšení, dělat to tak, jak to chce šéf, protože když mu řekneš, hele takhle by to šlo líp, tak prostě si akorát naděláš problémy. Ten šéf v tu chvíli ztratí tvář, páč on je ten zkušenější, ten starší a ty najednou ten mladší, niž postavenej máš lepší nápad než on a to tady nepřipadá v úvahu.“ Tuto skutečnost také dále objasňuje Rarick (2008) – v typicky čínské společnosti jsou veškerá rozhodnutí v rukách nejvýše postavených a každý podřízený je nucen dodržovat a respektovat rozhodnutí přicházející zvrchu. Očekává se, že zaměstnanci budou loajální a budou prokazovat oddanost dané společnosti. Ta má na oplátku povinnost se o své zaměstnance dobře postarat.

Většina respondentů se vyjádřila, že si myslí, že pro ně na Taiwanu nejsou **pracovní příležitosti lepší než v Čechách nebo na Slovensku** a nepovažovali možnosti na trhu práce jako za jeden z důvodů jejich pobytu na Taiwanu. Tato skutečnost je ovšem podle jejich výpovědí také ovlivněna jazykovou bariérou, která jim přináší omezení v přístupu na trh práce, a to zejména ke kvalifikovanějším pozicím. Zmínili ovšem některé aspekty pracovního trhu, které vnímali jako příležitost:

- vyšší finanční ohodnocení ve školství ve srovnání s Českem/Slovenskem (tento aspekt je však nerozlučně spjat s nelegálním pracovním trhem),
- pracovní příležitosti v odvětví spojeným s turismem, pro které v Česku nebo na Slovensku podmínky nejsou (např. lepší uplatnění firem prodávajících turistické a sportovní potřeby),
- realizace v odvětví, ve kterém by se jinde neuplatili (talentové/modelingové agentury).

Co se týče **ekonomických podmínek** jako takových, někteří dotazovaní poukazovali na relativně nižší životní náklady, které se vázaly k pobytu v zemi. Náklady na život na Taiwanu jsou podle nich ve srovnání s Českem/Slovenskem nižší. Dotazovaná Ž1 srovnává poměry na Taiwanu a v Česku: „*Takže plat je tady vyšší mi přijde, ale výdaje na život jsou nižší, že jakoby nájem je tady nižší, cestování je tady v okolí nižší, člověk platí míň za jídlo, když jde někam třeba ven do restaurace se najíst, takže mi přijde, že člověk tady mnohem víc ušetří...*“.

Pro srovnání je v následující tabulce (Tabulka 7) přehledně porovnán HDP v paritě kupní síly a jeho vývoj v letech 2015-2017 v zemích Taiwanu, Česku a Slovensku. Taiwan se drží na 28. příčce na světě, hodnoty pro Česko a Slovensko jsou poměrně srovnatelné – Česko se umístilo na 57. místě, Slovensko na 61. (CIA 2017) Dle výzkumu Expat Insider (2019), zaměřujícího se na spokojenost cizinců se životem v 64 různých zemí světa, se Taiwan z hlediska životních nákladů umístil na 11. místě z 64.

Tabulka 7: Srovnání HDP/obyv v paritě kupní síly v zemích

	Taiwan	Česko	Slovensko
2015	\$48,500	\$33,400	\$31,000
2016	\$49,100	\$34,200	\$32,000
2017	\$50,500	\$35,500	\$33,100

Zdroj: vlastní zpracování podle CIA (2017)

Co se týče **přístupu na trh práce**, většina informantů se k pracovní příležitosti dostala poměrně snadno. V případě vyučování anglického jazyka nebo talentových

agentur se často jednalo o doporučení od jiné osoby. Informantka Ž1 zmiňovala, že se jí podařilo získat zaměstnání přes agenturu na vysoké škole, která se specializovala na úspěšné začlenění cizinců-studentů na trh práce. Muži M7 se naopak podařilo najít pracovní místo ještě před odjezdem na Taiwan, a to díky sociálním sítím, které na Taiwanu již měl z důvodu předchozí návštěvy.

6.1.2 VZDĚLÁNÍ

Až na jednoho z informantů mají všichni vysokoškolské vzdělání. Ti, kteří odjeli na Taiwan za studijní zkušeností zpravidla absolvovali krátkodobé studium v rozmezí 1 až 2 semestrů, případně navazovali magisterským/inženýrským studiem nebo studiem čínštiny po předchozí zkušenosti v zemi. Vzhledem k tomu, že dosažené vzdělání jedince ovlivňuje také přístup k primárním institucím (Rákoczyová a Trbola 2009), byl i faktor, že se v případě naší skupiny jedná spíše o kvalifikovanou pracovní sílu, jedním z předpokladů úspěšnějšího začleňování do strukturální oblasti integrace.

6.1.3 BYDLENÍ

V otázkách **bydlení** byly odpovědi informantů značně variabilní. Někteří sdíleli domácnost s partnerkou/partnerem, jiní bydleli sami nebo se spolubydlícím. Většina z dotazovaných považovala hledání bydlení za jednoduchý proces. Ubytování se jim dařilo sehnat např. skrze přátele nebo jiné sociální vazby, informantka Ž1 zmínila také realitního agenta, dotazovaný M4 mobilní aplikaci. Z hlediska finanční dostupnosti někteří zastávali názor, že v porovnání s Čechy jsou zde nájmy levnější.

Ačkoliv byly začátky jejich pobytu spojeny se shlukováním se v česko-slovenské komunitě a také určitou koncentrací, tato skutečnost se s délkou pobytu postupně proměňovala. První kontakt se zemí měli často jako studenti, kteří přicestovali v rámci krátkodobého studentského pobytu – sdíleli tak ubytování s ostatními studenty na kolejích nebo v pronajatých bytech s Čechy či Slováky. Později, jak docházelo k postupnému začleňování do společnosti a navazování sociálních vazeb, začaly být jejich preference značně různorodé. Někteří tak bydlí ve společné domácnosti s partnerkou/partnerem, jiní sdílí bydlení s člověkem jiné národnosti. Téměř všichni se

usadili ve vysoce urbanizovaných oblastech – převážně pak v hlavním městě Taipei a druhém největší městě Kaohsiung.

6.1.4 ZDRAVOTNICTVÍ A JINÉ INSTITUCE

Zdravotnictví je na Taiwanu na velmi dobré úrovni. Wu a kol. (2010) ve svém výzkumu hodnotícím systém zdravotní péče NHI vyzdvihuje mezi pozitivy především dobrou dostupnost, rozsah služeb, krátké čekací lhůty nebo nízké ceny. Systém zdravotní péče využívá celkem 99 % obyvatel v zemi (s výjimkou vězňů a rodilých Taiwanců, kteří trvale sídlí mimo Taiwan). Míra pokrytí je tedy vysoká. Ke kvalitě zdravotních služeb se vyjadřovalo pozitivně také celých 92 % dotazovaných cizinců ve výzkumu Expat Insider (2019), k jeho dostupnosti pak 89 %. Tím se Taiwan umisťuje pravidelně na prvních příčkách v případě obou těchto proměnných.

Se **zdravotními službami** měli informanti poměrně kladné zkušenosti a vyjařovali se systémem pojištění NHI spokojenost. Mezi hlavními zmiňovanými pozitivy byla vysoká úroveň služeb, jejich dostupnost a zajištění služeb pro cizince, přívětivá cena těchto služeb. Nespokojenost se zdravotními službami vyjádřil pouze muž M7: „...spíš zklamání, jakoby přišlo mi to jak v supermarketu, že chtěli vše, aby bylo rychle, což je zase fajn, ale takový nesterilní neodborný prostředí. Přitom všichni říkají, jak je to super...“.

Pozitivně vnímali informanti **také zkušenost s ostatními institucemi**, se kterými přišli do styku. Většinou se jednalo o úřady, kde byli nuceni vyřizovat daně a vízové povinnosti. Ačkoliv ne každá instituce byla připravena na spolupráci s cizinci a ne všichni zaměstnanci komunikovali v anglickém jazyce, informanti se zpravidla setkávali s velmi vstřícným jednáním administrativních pracovníků a celkový proces vyřizování záležitostí byl rychlý.

6.1.5 POBYTOVÝ STATUS

Cizinec, který chce na Taiwanu pobývat déle než 6 měsíců musí získat povolení k pobytu na základě některých z důvodů, které mu to umožňují – na základě zaměstnání, studia, uzavření manželství, návštěvy příbuzného, a další. (Více o tomto

tématu je pojednáváno v kapitole 4.2.1) U více jak poloviny informantů byl uváděn důvod pracovní povolení, dalším studentské vízum, ale také manželské nebo částečné pracovní povolení na základě programu Working Holiday, který se od pracovního povolení liší tím, že držitel nemá pravomoc prodloužit si dobu svého pobytu na dobu delší než na jakou bylo vízum přiděleno (zpravidla na rok). Většina byla dobře seznámena s právy a povinnostmi, které se k jejich pobytovému statusu vázaly.

Co se týká otázky legislativního rámce residenčního statusu, velmi explicitně se k tomuto tématu vyjadřuje dotazovaný M6.: „...nemám absolutně žádný práva. Nejsem občanem, jsem tady jenom jako student a návštěvník a v případě toho, že bych tady začal pracovat, tak jsem tady branej jako návštěvník, pořád mám dočasná víza, který jsou vázaný na tu práci. Tohle je jeden z důvodů, proč já se chci odstěhovat pryč, protože třeba v Austrálii kdybych žil 4 roky, tak mám možnost získat občanství a pas. Na Taiwanu jsem já už 7 let a ve chvíli, kdy mi skončí vízum, tak se stanu nežádanou osobou a budu muset opustit zemi.“

6.2 Kulturní dimenze

Tato dimenze představuje kulturní změnu na straně přistěhovalců, kdy dochází k osvojení si kultury cizí země. V této části výzkumu byl kladen důraz na to, do jaké míry přijali respondenti kulturní specifika.

6.2.1 JAZYKOVÉ KOMPETENCE

Jak uvádí Rákoczyová a Trbola (2009), osvojení si jazykových kompetencí je základním faktorem promíjejím se do všech dimenzí sociální integrace.

Informanti hodnotili své jazykové znalosti následovně:

- Zcela základní úroveň uvedlo několik dotazovaných. V takovém případě byli schopni domluvit se a zajistit si základní náležitosti jako byl např. nákup na tržišti nebo objednání si jídla v restauraci. Znalost byla v pouze mluvená, nikoliv písemná.
- Mírně pokročilou znalost uváděla nejmenší část z nich. Ti měli o něco širší okruh slovíček než první skupina, byli schopni se domluvit na některých

základních konverzačních tématech anebo rozuměli částečně pasivně. V písemné formě pak často identifikovali některé základní znaky, které jim pomáhaly orientovat se v cizím prostředí.

- Významná část z nich měla naopak znalost čínštiny velmi dobrou – domluvili se tak na většině témat, ovládali jazyk jak aktivně tak pasivně a částečně zvládali také její písemnou formu.

Úroveň jazyka repondentů byla ve většině případů spjata s délkou jejich pobytu – téměř všichni ze skupiny, kteří pobývali na Taiwanu nejdéle (6-7 let), se vyznačovali nejvyšší úrovní jazyka. Našla se ovšem i výjimka – např. muž M2, který na Taiwanu též pobýval již 6 let uvedl, že: *„Je to úplně na hlavu, že po takový době pořád ještě neumím mluvit dobře, takže je to jedna z věcí, co chci udělat.“* Samotná délka pobytu tedy nemusela být určující. Několik z těch, jejichž jazykové kompetence byly velmi dobré uváděli, že prošli povinnými jazykovými kurzy v rámci jejich studentského pobytu. Všichni z výše uvedených měli také partnerský vztah s příslušníkem majoritní společnosti.

Zatímco většina informantů vyjádřila svůj názor, že díky neschopnosti dorozumět se místním jazykem považují své možnosti na trhu práce omezené, s překonáváním jazykové bariéry v každodenním životě se jim dařilo vypořádat o poznání lépe. Usnadnění viděli především ve vstřícnosti tamních obyvatel nebo využití moderních telefonů, které dokážou velmi rychle a spolehlivě překládat v reálném čase. Tato alternativa byla využívána převážně v případě písemné formy jazyka.

Většina uvedla jazykovou bariéru jako významnou překážku na místním trhu práce. Např. dotazovaná Ž1: *„První práci jsem opustila z důvodu, že jsem tam byla jediná jako cizinka a nic z toho, co jsem měla dělat nebylo přizpůsobený pro mě jakože cizince...(…)...a proto mě práce hrozně dlouho nudila a nebavila mě, protože jsem prostě musela se nejdřív dostat přes jazykovou bariéru.“* Dále informant M5 se vyjadřoval k jeho uplatnění v zaměstnání: *„Já jsem byl limitovanej na tu angličtinu, tak mi zbyval jenom modeling a učení angličtiny...“*

Ti, kteří na Taiwanu pobývají již déle (zpravidla několik let), si uvědomují omezující aspekty, které s sebou neznalost místního jazyka přináší. Někteří zmiňovali,

že neznalost čínštiny jim ztěžuje navazování hlubších mezilidských vztahů, dále také schopnost porozumět hlubším souvislostem a kulturním aspektům, které považovali za jeden za základních předpokladů k navazování hlubších přátelství. Např. informant M8 poukazuje na význam jazyka následovně: *„Čím déle jsem tady, tím víc se můj vztah k Taiwančům zlepšuje...a třeba co jsem si dřív myslel, že toleruju, jako určité chování a postoje...tak postupem času jsem přišel na to, že jim rozumím, že to není, že je toleruju. Určitě se to zlepšuje a určitě se to hodně zlepšilo s čínštinou. Pamatuju, když jsem tady byl a neuměl jsem čínsky, tak se na Taiwance koukáš jinak než když jsi s nima a jsi součástí té jejich komunity.“*

V rámci **motivací ke studiu jazyka** uváděli nejčastěji partnerský vztah, společnou domácnost s taiwansky mluvícím příslušníkem, motivaci porozumět místním, soběstačnost, nutnost překonávat jazykovou bariéru v zaměstnání nebo konkurenční výhodu na trhu ve své rodné zemi. Informanti, kteří vykazovali nejvyšší motivaci, byli zároveň ti, kteří uváděli partnerský vztah, což může být do značné míry spojeno také vidinou usazení v zemi: *„Tu čínštinu potřebuju k tomu, aby se mi tady žilo ještě líp. Já nad tím přemýšlím, že třeba až budeme mít děti...někdy..mně úplně děsí situace, že třeba já bych potřebovala s ním k doktorovi, že bych nebyla schopná třeba něco vysvětlit co potřebuju...“* (Ž2) Dnes jsou jazykové kompetence rozvíjeny především skrze sociální vazby, další dobrovolné vzdělávání je pak už méně časté, protože probíhá na úkor volného času, kterým informanti buď příliš nedisponují nebo prioritizují jiné činnosti.

6.2.2 KULTURNÍ ZVYKY

V další fázi bylo zjišťováno, jaké **kulturní zvyky** si osvojili – jaké tradice a svátky dodržují, jaké prvky z taiwanské kultury jsou součástí jejich života a které jim jsou naopak vzdálené. Co se týče zvyků a tradic, část informantů se přiklání k tomu, že nijak výrazně nedodržují ani evropské, ani taiwanské tradice a svátky, přičemž kromě jejich nezainteresovanosti byl důvodem například nedostatek volného času. Druhou skupinu pak tvořili informanti, kteří dodržovali více méně ve stejné míře jak ty evropské, tak taiwanské. Z taiwanských svátků tak nejčastěji uváděli Čínský Nový rok, dále pak lampionový festival (*„Taiwan denghui“*) případně svátek, který může být

přirovnán k období našich Dušiček („*Qingming jie*“). Do těchto tradic byli někteří zasvěceni skrze rodiny svých partnerů nebo kamarádů. Z evropských svátků zmiňovali Vánoce, vyjimečně Velikonoce, oslavování evropských svátků mělo podle jejich názoru ale spíše formální charakter. Scházeli se tak na vánočních večírcích nebo v rámci pořádaných akcí nějakou institucí (zpravidla univerzitou), nicméně primárním záměrem bylo spíše setkání komunity jako takové než dodržování těchto tradic. Jedna z informantek objasňuje: „...*takže v zájmu toho, abychom se sešli, tak využíváme tyhle svátky nebo tradice jakože záminku, ale nedodržujeme žádný tradice...(...)...jakože se sejdeme, protože jsou Vánoce, ale neděláme žádný vánoční věci, kromě toho, že se sejdeme. Je to takový jakoby zvláštní multikulturní, nevím, prostředí, ve kterém se jakoby prostě neslaví nic a zároveň se slaví jakoby všechno.*“ (Ž1)

K některým změnám, které nastaly v případě jejich kulturních zvyklostí během pobytu na Taiwanu lze zmínit:

Dotazovaná Ž2, která je provdaná za Taiwance např. vysvětluje: „*Slavíme Vánoce, třeba ale ne tak úplně v té tradiční evropské verzi. Slavíme to tak nějak po taiwansku.*“ Další informantka Ž1 zase uvádí, že „*jakože slavit Vánoce nebo takovýchle věci, to mě nikdy moc nebralo a proto od té doby, co jsem se přestěhovala sem, mě to úplně obchází jakoby stranou. Jde to úplně mimo mě.*“

Dalším probíraným tématem byla **doprava**. Pro Taiwan je jako pro mnoho asijských zemí typické využívání motorek a skútrů, které jsou preferovány na úkor hromadné dopravy, což s sebou samozřejmě přináší problémy environmentálního charakteru, dopravní zácpy, apod.. Ačkoliv se Taiwan v posledních letech snaží o propagaci veřejné dopravy, podíl využívání osobní dopravy se podle Shi a Yang (2013) stále drží na 70 %. Největší zastoupení zaujímají motorčky a skútry (48,5 %), dále osobní automobily (24,1 %), MRT (metro, 3,9 %). MRT („*Mass Rapid Transit*“) najdeme pouze ve dvou největších městech – Taipei a Kaohsiung. Ze všech 23 milionů obyvatel Taiwanu celých 7 milionů vlastní osobní automobil a 15 milionů motorčku nebo skútr. Vláda se snaží různými finančními benefity veřejnou dopravu podporovat a klade důraz zejména na bezpečnost tohoto druhu dopravy a zprostředkování a dostupnost aktuálních informací.

Autor dále uvádí, že veřejná doprava je na Taiwanu zajišťována městskými autobusy, systémem MRT, meziměstskými autobusovými a vlakovými linkami a rychlostními vlaky.

Pohodlnost veřejné dopravy komentovali také informanti. Zatímco ti, kteří pobývají v hlavním městě Taipei, dávali přednost MRT před využitím jiných motorových vozidel, v Kaohsiungu a jiných městech, kde není pokrytí dopravní sítí tak husté, byla situace odlišná. Respondenti uváděli nejčastěji 2 důvody, proč nevolí veřejnou dopravu jako formu přepravy ve městě:

1. Nedostatečná síť MRT, která nepokrývá důležité lokality ve městě (v případě města Kaohsiung).
2. Nedostupnost informací o dopravním řádu.⁶

Jeden z nástrojů, kterým se vláda například snaží propagovat veřejnou dopravu ve městě Taichung, je zvýhodněné jízdné ve městě, kdy se mohou osoby na délku 8 km přepravovat zcela zdarma. Tuto skutečnost zmínil i informant M4, který v Taichungu dlouhodobě pobýval.

Ačkoliv legálně je k půjčení skútru nebo auta nutné předložit taiwanský řidičský průkaz, který lze získat jen pokud je cizinec držitelem ARC (Taipei City Motor Vehicles Office 2019), je poměrně běžnou záležitostí, že půjčovny motorek a skútrů vozidlo vydají i na základě mezinárodního řidičského průkazu. Dotazovaní dále zmiňovali, že ani státní složky se touto problematikou příliš nezabývají a ačkoliv se nejedná o legální postup, během legitimace řidiče se většinou spokojí právě s mezinárodním průkazem.

Doprava na skútrech je zejména ve velkých městech nebezpečná a nehody jsou zde poměrně časté. To si uvědomují i sami informanti – někteří s tím mají dokonce osobní zkušenost.

Zatímco tedy dotazovaní, kteří pobývali v hlavním městě Taipei využívali nejčastěji k přepravě MRT, ti, co pobývali ve městě Kaohsiung nebo v menších městech

---

⁶ Nelze rozlišit, zda jsou preference ovlivněna reálnou nedostupností informací o dopravním řádu nebo nepochopením kvůli jazykové bariéře.

(v Taichungu také jízdní kolo nebo veřejnou dopravu) využívali k přepravě převážně skútr. Někteří dokonce vlastnili svůj vlastní.

Co se týče **vztahu k místní kuchyni**, vyjadřovala většina informantů spíše kladný postoj. Kultura stravování je na Taiwanu velmi úzce spojena se stravováním na ulicích a v pouličních restauracích. Zejména populární jsou pak tzv. noční trhy (*Yeshi*), které jsou ve večerních hodinách přístupné zákazníkům a které plní také funkci socializačního charakteru. Na následujícím obrázku (Obrázek 3) je zobrazen noční trh ve městě Kaohsiung. Z fotografie je mimo jiné patrné, v jakém rozsahu je v každodenním životě cizinec vystaven jazykové bariéře.

Obrázek 3: Pouliční noční trh ve městě Kaohsiung

Zdroj: Fotografie pořízena autorkou (2019)

Podle informantů je stravování na ulicích nebo v taiwanských restauracích levné a přikláněli se také k tomu, že oceňují možnost velkého výběru. U většiny se postoj k místní kuchyni během pobytu postupně vyvíjel. Ze začátku pobytu převažovalo spíše nadšení, postupem času si někteří začali uvědomovat i jisté nedostatky této kuchyně a začali si tak připravovat jídlo také doma. Buď z důvodu, že se snažili o zdravější

stravovací návyky, měli nějaké dietologické omezení nebo chtěli také čas od času konzumovat jinou kuchyni.

Taiwan je také proslulý svou kulturou pěstování čaje. Čaj je zde velmi oblíbeným nápojem a zdejší „čajovny“, jejichž princip stojí na rychlém zakoupení čaje u okénka do kelímku s sebou, jsou zde velmi navštěvované. Kultivace čaje byla například jedním z důvodů, proč se dotazovaná Ž1 rozhodla vycestovat právě na Taiwan: *„Když jsem si totiž vybírala, kam bych chtěla jet na výměnný pobyt, rozhodovala jsem se mezi Koreou a Taiwanem. Vzhledem k tomu, že celá moje rodina má ráda čaj, jsem měla hodně načteno o různých druzích a typech. Proto když jsem se dočetla, že Taiwan má jedny z nejstarších kultivarů čaje, rozhodla jsem se pro Taiwan (a taky kvůli čínštině).“*

Mnozí uváděli svá oblíbená jídla, další zmínili vybrané návyky, které si z této kultury odnáší. Někteří uvedli, že během doby svého pobytu na Taiwanu začali mnohem více inklinovat k rostlinné stravě a oceňovali výběr vegetariánských jídel i přes to, že sami vegetariány nebyli. Dále pak například dotazovaný M7 zmiňuje: *„Co se mně v té kultuře líbí je stolování, sdílení jídla, to snad hodlám zavést, když budu mít nějaký svůj barák, tak otáčecí stůl a sdílení jídel, to se mi hrozně líbí.“* Žena Ž1 uvádí: *„Co mi nejdřív moc nechutnalo, ale bez čeho si teď nedokážu jídlo představit, je asi zázvor. Ten si teď, pokud možno, přidávám do jídla docela často, stejně jako rozemleté chilli papričky.“*

Informantka Ž3 uvádí: *„Spolu s Japonskem by som zaradila Taiwan medzi najchutnejšie krajiny na svete.“* Muž M7 byl opačného názoru: *„...mně ty taiwanský jídla začaly lézt ušima. Mně to přijde, že to jsou takový rychlý blafy... já vzhledem k tomu, že jsem docela ztloustnul, tak jsem si začal vařit sám a ven teď jíst moc nechodím.“*

Svůj **volný čas** věnovali informanti často pobytu v přírodě anebo sportu – cyklistice, turistice, surfování či posilování. Způsob trávení volného času se v případě většiny obrátil tímto směrem až během pobytu na Taiwanu. Někteří uváděli, že na turismus a trávení volného času v přírodě jsou na Taiwanu výborné podmínky. Pobyty byly zpravidla spíše kratšího charakteru, cestování na delší vzdálenosti byly často omezeny jejich podmínkami v zaměstnání. Někteří se ve volném čase věnovali také

sebevzdělávání. Jídlo bylo také dalším spojovacím článkem, který vedl k socializaci a k využití volného času přáteli.

Většina uváděla, že se nijak zásadně nezměnil způsob jejich **oblékání**. Ačkoliv si jsou vědomi určitých módních odlišností, jejich šatník se spíše jen přizpůsobil tamním klimatickým podmínkám.

Zajímavou změnu v rámci svých postojů uvedl dotazovaný M2: „*Třeba úplně se mi zhnusilo pít piva, jakože když to vidím, tak mi to přijde ubohý.*“ Za zmínku stojí také: „*ted' když někomu podávám papír, tak to držím ve dvou rukách.*”⁷ (Ž3)

Dotazovaná Ž1 také objasňuje svůj přístup k jejich životní filozofii: „*Že třeba jakoby co se týče náboženství, buddhismu, já teda nejsem moc nábožensky založený člověk, já nehlásím se k žádnému náboženství ani v ČR ani jinde, ale třeba filozofická stránka buddhismu mi přijde mnohem jakože mnohem líp se s tím ztotožňuju než třeba s křesťanstvím.*“

6.2.3 POSTOJ K MAJORITĚ

Většina informantů vyjádřila pozitivní názor na taiwanskou společnost. Hodnotila kladně společnost jako takovou, přívětivost tamních lidí, ochotu a jejich charakter. Žena Ž1 například zmiňuje: „*Vždycky, když se mě lidi ptaj, co se mi na Taiwanu líbí nejvíc, tak vždycky říkám, že to jsou ty lidi, protože oni jsou hrozně přátelští, jsou hrozně nápomocní, a hrozně se budou snažit ti nějak jako vyjít vstříc nebo s něčím ti pomoci...*“

Dotazovaný M6 nabízí jiný pohled na věc: „*Pokud to bereš z pohledu turistů, tak Taiwanci jsou jedni z nejhodnějších a nejprátelštějších lidí, co můžeš potkat. Pokud tady jako cizinec chceš žít, tak narazíš na problémy takové dvoutvarové kultury – nikdo není úplně upřímný, nikdo neřekne, co si myslí a je to takový složitý.*“

Mezi některé pozitivní aspekty tamní mentality informanti zmínili např. pracovitost, otevřenost, ochotu tamních obyvatel nebo filozofii založenou na buddhistickém/konfuciánském myšlení. I přes to ovšem vyvstaly během rozhovorů na

---

⁷ V rámci slušné etikety je převzetí např. firemní vizitky oběma rukama vyjádřením respektu.

povrch některé z aspektů společnosti, se kterými měli informanti zkušenost a vyjadřovali k nim negativní postoj, např. upřednostňování pracovního života před jinými aspekty života, skrytá neupřímnost, nezájem o společenské dění a ignorance, dětinské chování, rigidní hierarchické uspořádání společnosti, neschopnost převzít zodpovědnost nebo vyhýbání se konfrontaci názorů. Z rozhovorů vyplynulo, že kulturní odlišnost jako takovou vnímali někteří pozitivně (jako zajímavost), jiní naopak.

Doslova negativní postoj zaujímal vůči Taiwancům informant M7: *„Nechci jim křivdit, ale podle mě je to jiná kultura. Oni by asi o nás řekli, že jsme divní a hloupí, ale mně přijde, že oni moc nepřemejšlej a moc nechtěj...(…)…přijde mi, že jsou nesamostatný, nepřemejšlej a nechtěj přijmout zodpovědnost...(…)…spousta z nich jsou velký děti, co se nepočůravaj.“*

6.2.4 VAZBY SE ZDROJOVOU ZEMÍ

Informanti také udržovali **vazby se svou vysílající zemí**. Se svými rodinami nejčastěji navazovali kontakt skrze internet – k hovorům přes Skype nebo Facebook docházelo cca 1x za 2 týdny, v případě osobní návštěvy Čech/Slovenska pak navštěvovali zemi nejčastěji 1x do roka. Většina z nich uvedla, že by si přáli navštěvovat domov častěji, ale brání jim v tom nedostatek volného času (případně také nemožnost vybrat si dovolenou) nebo finanční náklady, které jsou s cestou spojené. Muž M6 konstatoval, že s narůstající dobou jeho pobytu na Taiwanu si je vědom slábnoucích vazeb se svou rodinou a přáteli: *„Čím déle jsem na Taiwanu, tak mám pocit, že ztrácím kontakt s českým prostředím, co se týká rodiny, přátel, všeho. Nebo rodiny asi ne, ale spoustu přátel, který já znám moc dobře jsem se s nima nebavil spoustu let a je to těžší a těžší udržet kontakt na nějaký pravidelný úrovní.“*

6.3 Interaktivní dimenze

Interaktivní dimenze je charakteristická utvářením sociálních vazeb a formováním mezilidských vztahů.

6.3.1 OKRUH PŘÁTEL

Předmětem této části rozhovoru bylo mimo jiné nastítnit charakteristiku skupiny přátel informantů. Cílem bylo zjistit, zda v okruhu jejich nejbližších 10 přátel převažovala některá z národností. Významná část informantů se vyjádřila, že skladbu svých 10 nejbližších přátel považuje za více méně vyváženou a identifikuje tak v této skupině jak Čechy/Slováky, tak Taiwance i jiné cizince.

Ve chvíli, kdy byl dotaz zúžen na pouhé 3 nejbližší přátele (s výjimkou partnera/partnerky), značná část pak uváděla v tomto úzkém kruhu Čechy a Slováky. Žena Ž2 specifikuje: „...*jak ta mentalita je tady jiná, je těžké vybudovat si s Taiwanci tady nějaké to hlubší přátelství.*“ Více se k tomuto vyjadřuje také dotazovaný M1: „*tak ta kultura přeci jen hraje roli, to chápání, mít podobný smysl pro humor, to je stejný jako když má člověk být s někým, kdo je o dvě generace starší, ty zkušenosti a ten humor je jiný...(...)...Západní kultura je založená na důvěře a čínská na nevyvolávání konfliktu, což pak dělá zásadní problém, protože když my chceme věřit někomu, tak musíme projít tím konfliktem, aby tam ta důvěra byla...*“

Jako další sociální vazby s Taiwanci bylo zmíněno také manželství a zkušenost s dlouhodobým vztahem, kterou uvedli bezvýhradně všichni z nich. Pokud zmínili důvod, kvůli kterému došlo k ukončení těchto vztahů, objevovala se zde také problematika kulturní bariéry. Dotazovaná Ž1 naopak uvedla, že byl překážkou především přístup rodičů partnera, kteří ji moc nepřijali a což byl nakonec jeden z důvodů, který vedl k rozchodu.“

Pár dotazovaných také zmínilo, že jsou nebo byli součástí nějaké **organizace nebo spolku** (v těchto případech sportovních), ve kterém participují také Taiwanci a účastní se jimi pořádaných pravidelných aktivit. Pokud se zúčastnili nějakých akcí, jejichž cílem bylo začlenění cizinců do společnosti, byly to akce pořádané univerzitou, na které studovali. Nikdo z nich se nezajímal o akce pořádané integračními centry, ačkoliv někteří uvedli členství v různých skupinách na facebooku, které propojují cizince a organizují různé poznávací akce. Jednou z těchto iniciativ je např. skupina Češi a Slováci na Taiwanu, kterou založil jeden z informantů a slouží jako významný informační portál tuto skupinu cizinců. Dotazovaná Ž2 měla také zkušenost

s „...nějakým centrem, které sdružuje cizinky, které jsou tady provdané za Taiwance...“ Vysvětluje, že po uzavření manželství s Taiwancem domácnost navštívila kontrola a zjišťovala, zda se nejedná o situaci obchodu s manželkami z JV Asie⁸: „Vim, že když jsme se vzali, tak tchýni (protože my jsme pořád vedeni u ní na adrese), tak jí přišel dopis z nějakého centra které sdružuje cizinky, které jsou tady provdané za Taiwance. A dokonce tam přišel i někdo na kontrolu se podívat, jestli nejsem nějaká koupená nevěsta z Thajska“.

Sociální kontakty se svými krajany byly podle jejich výpovědí důležité především na začátku pobytu v cizí zemi. Někteří si tyto etnické vazby uchovávali doposud, jiní uvedli, že tuto česko-slovenskou komunitu registrují, nicméně neudržují pravidelné styky a necítí se být její součástí.

Informanti také bez výjimky stále sledovali **dění v Česku nebo na Slovensku**, nejfrekventovaněji pak témata související s politickou situací. Nejčastějším uváděným zdrojem byl internet, konkrétně Facebook.

6.3.2 POSTOJ MAJORITNÍ SPOLEČNOSTI

Všichni respondenti se shodli na tom, že se cítí být **pozitivně vnímání majoritní společností**. Několikrát dokonce nezávisle na sobě zaznělo spojení „*pozitivní diskriminace*“. Podle některých z nich je pozitivní diskriminace typická pouze pro některé národnosti cizinců. Muž M1 to uvádí na pravou míru: „*Je tu trochu rasismus k lidem z JV Asie, je tu pozitivní rasismus vůči bělochům nebo lidem z Evropy*. Barvitě to líčí také dotazovaný M3: „*Tak Taiwanci mají rádi myslím jakože lidi z Evropy nebo Ameriky, takže jakoby rádi se s tebou baví, nebo jak to říct...(…)...prostě každé se s tebou chce bavit, nebo se fotit...*“

---

⁸ Obchod s ženami coby potenciálními manželkami je v jihovýchodní Asii poměrně běžným jevem a rozšířen je též na Taiwanu, viz. např. SANDEL, T.D. (2015): *Brides on Sale: Taiwanese Cross-Border Marriages in a Globalizing Asia*. New York: Peter Lang Publishing, Inc.

6.4 Identifikační dimenze

Identifikační dimenze je charakterizována subjektivním pocitem migranta na jeho začlenění a přijetí do společnosti. Projevuje se pocitem sounáležitosti s přijímací společností.

6.4.1 ZÁJEM O SPOLEČENSKÉ DĚNÍ

Většina dotazovaných se kladně vyjádřila k tomu, že v menší či větší míře sledují **společenské dění a události v zemi**, nejčastěji skrze Facebook nebo jiné zdroje na internetu. Informace, které se k nim dostanou závisí zejména na tom, co sdílí jejich přátelé a známí, což může zapříčinit určitou informační bublinu. Zároveň si také uvědomují, že ne vždy se jedná o relevantní zdroje informací.

Zároveň také prokazovali **zájem o politickou situaci na Taiwanu**. Pokud se měli konkrétně vyjádřit k tomu, jak se staví k případnému sjednocení Taiwanu a Číny, téměř do jednoho vyjadřovali nesouhlas s politikou jedné Číny. Zbylí nezaujatí uvedli, že do problematiky nevidí natolik, aby se k tomu blíže vyjadřovali. Výjimečně také někteří přímo uvedli, že pokud by jim to vízové možnosti umožnili, šli by volit.

6.4.2 MOTIVACE K USAZENÍ V ZEMI

V následující tabulce na další stránce (Tabulka 8) jsou uvedeny jednotlivé faktory ovlivňující potenciální usazení v zemi a zamýšlenou délku jejich pobytu.

Tabulka 8: Důvody ovlivňující rozhodnutí o pobytu v zemi

Pozitivní faktory	Negativní faktory
přírodní a rekreační podmínky	kvalita ovzduší
nižší náklady na život	nevyhovující legislativní rámec spojený s jejich statusem pobytu
společnost	neefektivní systém sociálního zabezpečení ve stáří
skutečnost, kterou lze specifikovat jako fakt, že život na Taiwanu je jednodušší	
studium čínštiny ⁹	

Zdroj: vlastní zpracování (2020)

Mnohé z těchto důvodů se prolínají také z faktory, které ovlivňují pohled informantů na kvalitu života v zemi. Kromě výše zmíněných jsou to v rámci pozitivních také vyspělost státu nebo kvalita zdravotnictví, z hlediska negativních faktorů pak například práva svázaná s jejich statusem pobytu nebo také hrozba přírodních pohrom¹⁰.

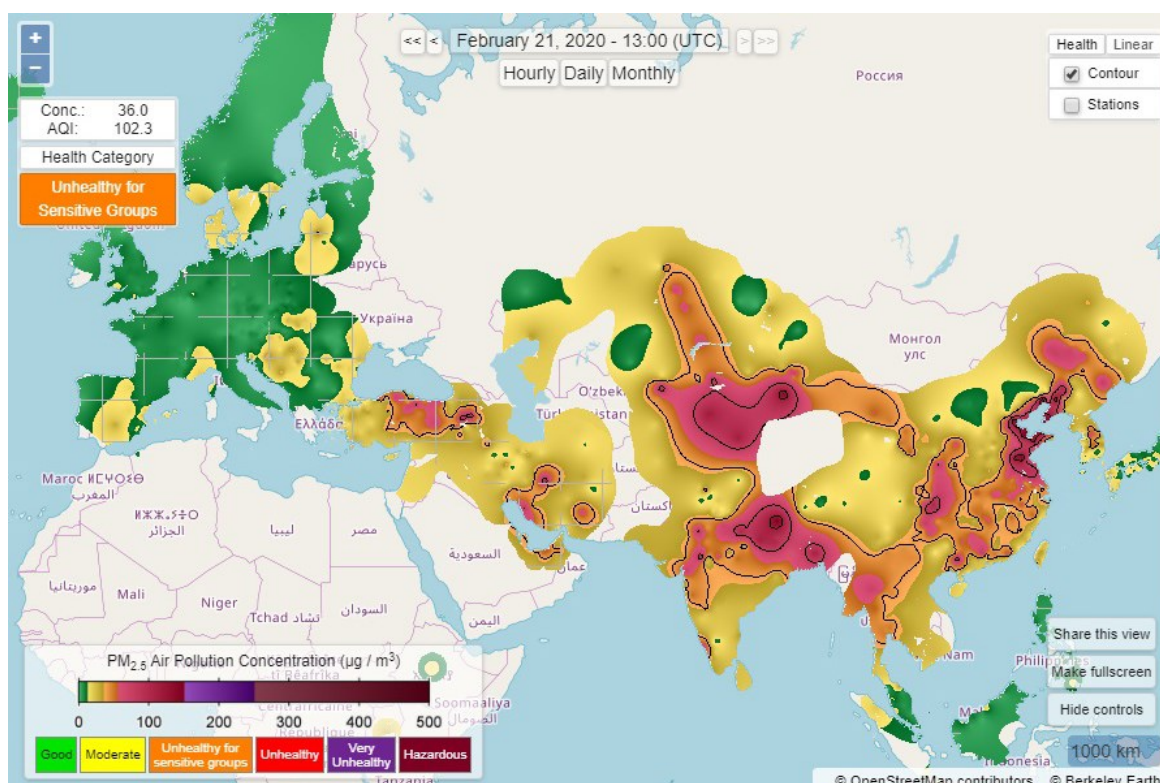
Někteří z informantů dokonce uvedli, že kvalita ovzduší je hlavní důvod, proč se přestěhovali z vysoce průmyslové oblasti na jih. Někteří další vyjádřili obavy o své zdraví ve spojitosti s kvalitou ovzduší na ostrově.

⁹ Dva z dotazovaných uvedli jako důvod pro studium čínštiny konkurenční výhodu při pracovním uplatnění v rodné zemi. V tomto případě se v krátkodobém horizontu dá mluvit o motivaci k prodloužení pobytu v zemi, z dlouhodobého hlediska se zde ovšem objevuje myšlenka návratu do zdrojové země.

¹⁰ Na Taiwanu je poměrně častý výskyt zemětřesení. Jen za poslední dva měsíce (leden – únor 2020) Taiwan zasáhlo 13 zemětřesení o síle více jak 4.0 stupně Richterovy škály, za posledních 10 let pak 17 zemětřesení v hodnotě vyšší jak 6.0 stupňů Richterovy škály. (Earthquake Track 2020)

Znečištění ovzduší je typické pro země v celé jihovýchodní Asii. Jedním z ukazatelů znečištění ovzduší je koncentrace polévatého prachu PM_{2.5} ve vzduchu na 1 m³. Zatímco na území Česka se hodnoty pohybují od cca 10 do 30 µg/m³ a na území Slovenska 10-60 µg/m³, Taiwan vykazuje hodnoty od 50 do 120 µg/m³. Nejvyšší koncentrace pak připadá na jižní část Taiwanu v oblasti druhého největšího města Kaohsiung. (Berkeley Earth, 2020) Následující mapa (Obrázek 4) pro představu přehledně porovnává znečištění ovzduší ze dne 21.2.2020 v Evropě a na území JZ Asie.

Obrázek 4: Znečištění v Evropě a v Asii k 21.2.2020

Zdroj: Berkeley Earth (2020)

K potenciální délce pobytu se informanti vyjadřovali poměrně nejasně. Zpravidla se přikláněli k vidině pobytu v zemi v horizontu několika dalších let, případně nechávali tuto otázku stále otevřenou. Někteří cítili nátlak na návrat do rodné země, který se ještě zvyšoval s rostoucím věkem, vázaným na rodinný život – samozřejmě v případě, pokud si na Taiwanu do té doby nenajdou perspektivního partnera/partnerku.

6.4.3 ZÁJEM O OBČANSTVÍ

Protože vízová politika na Taiwanu neumožňuje cizincům získat dvojí občanství a přistěhovalec se musí vzdát svého na úkor taiwanského, dotazovaní nevykazovali o taiwanské občanství zájem. K možnosti dvojího občanství se pak už většina stavěla spíše pozitivně. Rákoczyová a Trbola (2009) zmiňují dvě roviny občanství – instrumentální, která je spojena s pragmatickými aspekty občanství, a rovinu emocionální, která s sebou nese aspekty identifikačního charakteru. Někteří by možnost dvojího občanství upřednostnili, pokud by jim umožnilo podílet se na politické situaci na Taiwanu. Co se týče pragmatických aspektů, které se týkají nabývání práv a zjednodušení administrativních povinností, přikláněli se spíše k vyššímu pobytovému statusu (v jejich případě APRC). Dotazovaný M8 to uvádí na pravou míru: „(...)...ale tady existuje ještě lepší vízum než občanství – APRC. S tím ti přibude víc práv, můžeš koupit nemovitost¹¹... největší výhoda toho APRC je, že se nemusí prodlužovat, normální ARC se musí prodlužovat a taky je to otrava.“

6.4.4 VNÍMÁNÍ KULTURNÍ IDENTITY

Subjektivní vnímání své kulturní identity bylo zjišťováno mimo jiné také skrze místo, které migrant považuje za svůj domov. Odpovědi na tuto otázku se značně lišily v závislosti na tom, jak respondenti chápali význam slova domov. Muž M3 uvádí: „Já se většinou cejtím doma tam, kde jsem....když pojedu do Čech, tak můžu bejt doma tam, takže ten domov jede se mnou.“ Informant M8 to vnímá obdobně a vysvětluje: „Tak nějak jsem si připadal doma v Čechách, v Německu, v pak jsem měl přítelkyni z Portugalska, tak jsem si připadal doma v Portugalsku. Já jsem doma všude, bohužel ty babičky a dědečkové jsou jenom v Čechách“. Obdobně se k pocitu domova vyjadřovali i ostatní respondenti – „domov“ byl v jejich případě spíše než na fyzické místo vázán na sociální vazby. Na druhou stranu se zde objevovaly pocity neúplnosti tohoto domova, informanti se tak nevyhnuli aspektu „dvojdomství“, který vyjadřuje případ, kdy ani jeden domov není vnímán jako úplný a vzniká v důsledku udržování přes-hraničních

---

¹¹ Tato informace je poměrně zavádějící. To, jestli cizinec může na Taiwanu zakoupit nemovitost nebo pomezek je závislé na tom, zda má Taiwan recipiční smlouvu se zemí jeho původu. (Thomas 2017)

vazeb a současně integrace do společnosti (Szaló 2007, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009). Žena Ž2, která je vdaná za Taiwance uvádí: „*Mám pocit, že do Čech bych se asi už nemohla vrátit jako na stálo, nebo nechtěla... ale na druhou stranu vim, že tady nejsem usazená na 100 % a že to třeba bude trvat než ten pocit budu mít a třeba ho ani nikdy mít nebudu... že tam vždycky bude nějaká ta česká část*“.

Zatímco mnozí nevyhnutelně přejímali některé zvyky z kultury majoritní společnosti a docházelo u nich také v určité míře k pocitu sounáležitosti, většina uváděla, že česká identita v nich stále převládá:

Muž M6 dále specifikuje: „*Řekl bych, že nezapadám do taiwanský kultury a snažím se zároveň definovat sám sebe na základě české kultury.*“

Ž1: „*Oni tady maj docela dost kulturních norem, který se docela liší od našich. Hodnoty maj taky docela jinde než teda Evropani, takže co se týče kultury, tak se snažim samo respektovat...*“

„*Tak ta kultura je od té evropské dost odlišná a jsou věci, ze kterých nechci slevovat.*“ (M1)

Dotazovaný M8 uvádí: „*Přijde mi, že si spíš mezi těma kulturama vybírám a sám si volim, jakej člověk chci bejt...(…)...mám pocit, že si z toho беру to dobrý...asimiluju dobrý věci*“.

I přes pozitivní postoj většinové společnosti, kterou uvedli všichni dotazovaní, někteří z nich se nemohli zbavit pocitu, že nikdy do společnosti nezapadnou. Některé z příkladů:

„*Tak pro ně jsem pořád Wai kou ren¹², to jiný nebude. Vypadám jinak, tak prostě budu vždycky Wai kou ren. Jako jsou tady lidi, který to rozčiluje, jsou tady stejnou dobu jako já, uměj plynuje čínsky a hrozně je rozčiluje, že na ně pohlíží jak na cizince. Mně to přijde přirozený, prostě cizinec jsem.*“ (M8)

Muž M1 doplňuje: „*A na druhou stranu asi do konce života tady nebudu branej jako Taiwanec i kdybych měl občanství i kdybych byl zběhlej v čínštině*“.

---

¹² v překladu cizinec

6.5 Shrnutí a diskuze

Základní typologie informantů se v některých případech vyznačuje podobnými znaky. Jedním z nich je první kontakt se zemí, který téměř ve všech případech nastal jinak než skrze pracovní trh. Nejčastěji to bylo krátkodobé studium nebo výměnný pobyt v rámci zahraničního programu na univerzitě na Taiwanu, které vedly k pozdějšímu návratu do země, v dalších případech byla prvním kontaktem turistická návštěva. Vzhledem k tomu, že informanti také nepovažovali pracovní příležitosti na Taiwanu lepší než příležitosti v jejich zemi původu a neuváděli uplatnění na trhu práce jako jeden z důvodů jejich pobytu, můžeme vyloučit, že se jednalo o ekonomicky motivovanou migraci.

Až na jednoho z dotazovaných byli všichni vysokoškolského vzdělání a nabyli tak určitého socioekonomického statusu, který je významným předpokladem pro přístup k primárním institucím. Dřívejší kontakt se zemí také zapříčinil existenci určitého sociálního kapitálu.

Strukturální dimenze

Mezi hlavní indikátory, které vypovídají o začlenění cizinců do strukturální dimenze integrace, jsou považovány především participace na trhu práce, forma bydlení a také čerpání služeb v rámci institucionálního systému. (Entzinger a Biezeveld 2011)

Přestože byla pracovní zkušenost v zemi základním kritériem při výběru informantů do výzkumu a určitá míra integrace byla v této oblasti předpokládána, není sama skutečnost jejich uplatnění na trhu vypovídající. Významná je také povaha těchto pracovních vztahů – zda zastávají kvalifikované pracovní pozice a s jakými podmínkami se v zaměstnání setkávají.

Někteří z informantů se uplatňují na kvalifikovaných pracovních místech ve firmách, jiní jako OSVČ, další využívají možnost uplatnění se na pozicích, které jsou pro cizince na taiwanském pracovním trhu poměrně typické – několik z nich tak mělo během svého pobytu v zemi zkušenost s vyučováním anglického jazyka nebo s přivýdělkem v talentových agenturách. Uplatnění informantů na trhu práce bylo také v některých případech svázáno s určitou nelegální stránkou trhu, a to právě v případech

učitelů anglického jazyka – vyučovat anglický jazyk na Taiwanu mohou z cizinců podle zákona pouze rodilí mluvčí. Zpravidla byli informanti spokojeni jak s finančním ohodnocením, tak s pracovními podmínkami jako takovými. Neuspokojivé podmínky zmiňovali ti, kteří měli zkušenost se zaměstnáním v taiwanské firmě. Firemní kultura, ve které se odrážely hodnoty a priority taiwanské společnosti, které v mnoha aspektech odporují evropskému myšlení, činily tak zásadní problém v interkulturní komunikaci. Pokud informanti zmiňovali jisté diskriminační tendence, měli zkušenost spíše s pozitivní diskriminací, kterou přisuzovali všeobecně pozitivnímu postoji Taiwanců k vybraným skupinám cizinců. Přístup na pracovní trh byl u všech poměrně snadný – povětšinou skrze přátele nebo známé či jiné kontakty. Hlavní bariérou, která znesnadňovala postup na vyšší pozice nebo uplatnění se na pozicích, na které aspirovali, byla znalost jazyka.

Ačkoliv se určité aspekty etnického shlukování projevovaly na začátku jejich pobytu, kdy preferovali sociální vazby se stejnou etnickou skupinou, postupem času docházelo ke změně těchto preferencí a složení jejich domácností a komunit. Přístup k bydlení hodnotili dotazovaní jako snadný, stejně tak jako v případě trhu práce nejčastěji využívali svých sociálních sítí.

Kulturní dimenze

Integrace v rámci kulturní dimenze je podmíněna zejména osvojením jazykových kompetencí či postojem migrantů k tradicím a normám majoritní společnosti. (Entzinger a Biezeveld 2011)

Jazykové kompetence byly u více jak poloviny na relativně dobré úrovni. Ostatní měli základní znalost, která jim umožnila domluvit si náležitosti, se kterými se setkávali v každodenním životě. Někteří zmínili, že jejich jazykové kompetence nejsou dostačující k porozumění hlubších kulturních aspektů, souvislostí a vytváření kvalitních sociálních vazeb. Tato skutečnost byla také hlavním důvodem jejich motivace ke studiu jazyka.

Délka pobytu byla téměř ve všech případech spjata s jazykovou znalostí. Nelze ovšem určit, zda byla délka pobytu jedinným aspektem, protože v integračním procesu vstupuje do hry mnoho dalších faktorů. Ti, kteří disponovali nejlepší znalostí čínštiny

byli zároveň ti, kteří byli v několikaletém vztahu s příslušníkem majoritní společnosti. Lze předpokládat, že v takových případech mohou spíše než samotná délka pobytu hrát roli primární vztahy a s nimi spojená také vidina budoucího pobytu v zemi. Motivace k překonávání jazykové bariéry byla také v jejich případě nejsilnější.

Co se týče postojů informantů ke kultuře, tradicím a normám, většina z nich vyjadřovala zájem o kulturu cílové země, projevovali např. kladný vztah k tamní kuchyni, využívali místní způsoby dopravy, které jsou pro tamní společnost typické, někteří také slavili vybrané taiwanské svátky nebo dodržovali tradice. Významnou roli tvořily v tomto případě sociální sítě s Taiwanci.

Interaktivní dimenze

Mezi hlavní ukazatele napovídající začlenění do této oblasti patří podle Heckmanna a Bosswicka (2006) především sociální sítě migrantů, a to ve formě vztahů, přátelství a dalších kontaktů, které mohou mít vliv na utváření vazeb. Vypovídající může být také členství v různých organizacích.

Kontakt s majoritní společností byl v případě většiny významný. Kromě primárních vztahů (např. partnerství, manželství), se kterými měli zkušenosti všichni dotazovaní, udržovali také významné vazby přátelské nebo více formální. Značná část pak specifikovala, že v důsledku jazykové bariéry a kulturních odlišností identifikovali v okruhu svých 3 nejbližších přátel převážně Čechy a Slováky. Zmínili, že nedostatečná znalost jazyka a kulturní diference jim znemožňovala prohlubovat sociální vazby.

Identifikační dimenze

Při zkoumání začlenění cizinců do společnosti v rámci identifikační dimenze se můžeme zaměřit na následující postoje: pocit sounáležitosti k majoritní skupině (Heckmann a Bosswick 2006), který se může podle Rákoczyové a Trboly (2009) projevovat např. zájmem o občanství nebo vnímáním vztahu „my-oni“. Vypovídající může být také motivace k usazení v zemi nebo identifikace domova. Entzinger a Biezeveld (2011) zmiňují také zájem o politickou situaci země nebo kriminalitu.

Většina z informantů nevyklučovala dlouhodobý pobyt v zemi. Na druhou stranu si ovšem někteří nedovedli představit zůstat na Taiwanu natrvalo a objevoval se u nich

také aspekt dvojdomství, který představuje pocit souběžné existence dvou domovů, kdy ani jeden domov není vnímán jako úplný. To může samo o sobě podle Rákoczyové a Trboľy (2009) napovídat určitému pocitu vykořenění ze společnosti. Informanti se také nevyhnuli mýtu dočasnosti (mýtu návratu), k čemuž autoři odkazují jako k přetrvávajícímu pocitu, kdy jedinec i přes dlouholetý pobyt stále uvažuje o možnosti návratu do země původní.

Informanti většinou uváděli, že sledují společenské události v zemi a není jim lhostejná také politická situace Taiwanu. Zájem o občanství informanti neprojevovali, spíše aspirovali na získání vyššího pobytového statusu, který by jim navýšil určitá práva. Pokud by byla možnost dvojího občanství, někteří by využili možnosti volit. Určité náznaky nasvědčující pocitu sounáležitosti zde byly, nicméně i v tomto případě byla největším problémem právě kulturní bariéra, která prakticky znemožňovala identifikovat se se stejnými hodnotami společnosti. Jazyková bariéra tuto skutečnost pak ještě prohlubovala.

Co se týče kriminality, lze v tomto ohledu opakovaně zmínit nelegální povahu pracovních vztahů, se kterou měla více než polovina informantů zkušenost.

Podpůrné faktory

Za nejvýznamnější faktory, které se jevily jako pomocné síly během celého procesu integrace lze identifikovat:

Postoj majoritní společnosti, který byl podle výpovědí většiny dotazovaných k jejich osobám velmi kladný, což vytvořilo pozitivní předpoklad pro začlenění (nejenom) do kulturní sféry. Postoj dominantní společnosti má obrovský význam především pro osvojování si kulturních aspektů, vytváření sociálních vazeb, v neposlední řadě pak také umožňuje nabývání pocitu sounáležitosti s většinovou společností.

Usnadňujícím faktorem byl také řístup k institucionálnímu systému. Informanti považovali přístup k jednotlivým institucím (trhu práce, trhu s bydlením, ke zdravotnictví nebo vzdělávání) za snadný. Díky tomu, že měli již dřívější kontakt se zemí, pomocné se jevily také jejich kontakty a sociální sítě, které usnadňovaly orientaci v cizím prostředí. Zda měly tyto vazby ovšem pouze pozitivní dopad je diskutabilní

vzhledem ke skutečnosti, že se jednalo také o vazby s etnickými příslušníky. To mohlo mít z dlouhodobého hlediska opačný efekt. (viz např. Asselin a kol. 2006, cit. v Rákoczyová a Trbola 2009)

Bariéry

Mezi nejvýznamnější faktory, které znesnadňovaly celý integrační proces, byly identifikovány:

Jazyková bariéra, která nejenom, že znemožňovala prohlubovat již získané sociální vazby, ale také pochopit hlubší souvislosti, které byly svázány s kulturní odlišností. Zároveň představovaly jazykové kompetence překážku na trhu práce v podobě uplatnění na některých pracovních pozicích, znesnadňovaly interkulturní komunikaci nebo kariérní postup.

Kulturní odlišnosti se stejně jako v případě jazykových kompetencí podepisovaly především na kvalitě sociálních vazeb, ale také na vnímání své kulturní identity a pocitu sounáležitosti s danou společností. Významný problém s nimi měli někteří zaměstnanci taiwanských firem, tento akulturační stres ovšem pociťovali i ostatní informanti v rámci svých sociálních sítí či primárních vztahů.

Závěrem

Při zkoumání integrace jako multidimenzionálního procesu se nevyhneme nutnosti pochopit také psychologické aspekty integrace. Již Graves vymezil v r. 1967 (cit. v Castro 2003) psychologické změny jako změny na straně jedince, které se vyznačují proměnou kulturní identity, jeho hodnot a postojů.

Jak uvádí Sam a Berry (2010), akulturace je dynamický proces, který se neustále vyvíjí. Jedinec tak může s ohledem na průběh integrace, na délku svého pobytu nebo jiné životní zkušenosti vykazovat v různých obdobích pobytu v zemi různé akulturační strategie. Například určité separační tendence mohou být spojovány se začátkem pobytu informantů v zemi – ty se projevovaly silnějšími vazbami se svou etnickou skupinou. Vzorce tohoto chování se ale s délkou pobytu a postupným začleňováním do interaktivní sféry vytrácely a docházelo tak k prostorovému rozptýlení migrantů. Ačkoliv se někteří stále cítili být součástí česko-slovenské komunity a hlubší přátelství

nejčastěji udržovali právě s nimi, měli významné vazby také s příslušníky majoritní společnosti nebo dalšími cizinci. Primární vazby udržovali ve formě partnerských vztahů, přátelství nebo jiných formálních sítí. Převažoval u nich kladný postoj k hostitelské společnosti, ten byl opětován také ze strany majoritní společnosti. Objevovaly se zde zároveň projevy transnacionální migrace, a to především v podobě příležitostného udržování přeshraničních vazeb se svou zdrojovou zemí.

Mnozí z informantů procházeli významnými behaviorálními a kulturními změnami (osvojili si kulturní návyky, přijali vybrané hodnoty společnosti, se kterými se ztotožňovali, změnili svůj životní styl, atd.) Vnímání kulturní identity pak bylo značně problematické – přílišná kulturní vzdálenost činila informantům potíže ztotožnit se s hodnotami společnosti a nabít tak pocitu sounáležitosti.

Informanti také zažívali určité situace, které byly spojeny s akulturačním stresem – situace, které byly nepředvídatelné, neznámé, často nepochopitelné. Většinou se s těmito aspekty dařilo poměrně dobře vypořádat, nadále udržovali či vyhledávali kontakt s majoritní společností, ale zároveň si uchovávali svou kulturní identitu a dalo by se říci, že jejich strategie se spíše přibližovala směrem k integračnímu modelu.

Určité separační tendence naopak vykazoval dotazovaný M7, který pobýval na Taiwanu více jak dva roky a pracoval jako opravář motorek v taiwanské firmě. Z jeho odpovědí vyvstávaly na povrch pocity odcizení spojené s negativním přístupem k majoritní společnosti a netolerancí ke kulturním odlišnostem ve společnosti. Nevykazoval také motivaci překonávat jazykovou bariéru, ačkoliv ji jako zaměstnanec taiwanské firmy vnímal jako značnou překážku. Jeho negativní zkušenost na trhu práce (spojená především s konflikty založenými na odlišné kulturní mentalitě) mohly mít nicméně dopad na celý průběh integrace. Ačkoliv tedy přicházel pravidelně do kontaktu s příslušníky majoritní společnosti, akulturační stres spojený s kulturní odlišností mohl mít negativní dopad na formování sociálních vazeb, pocit sounáležitosti a tím i na celý proces integrace. Dalším aspektem pak bylo vnímání domova. Zatímco se k otázce domova na Taiwanu vyjadřoval spíše jako pouze k určitému „*zázemí*“, pociťoval absenci domova také ve zdrojové zemi: „*Jakoby já vim, že v Čechách dům nemám, já*

jsem bydlel v domově po babičce a ten se prodal, takže teď cejtím, že doma nemám nic.“

Dalším specifickým případem pak byla informantka Ž3, která získala pracovní vízum v rámci programu Working Holiday. Omezená doba pobytu a vidina návratu do své původní země se tak mohla podepsat na míře začlenění do majoritní společnosti. Říká: *„Od začátku jsem věděla, že ty víza mají omezenou dobu platnosti a taky jsem věděla, že přítel tam nechce zůstat natrvalo, takže jsem nerozmýšlela nad delším pobytem.“*

7 ZÁVĚR

Taiwan si jako ekonomicky vyspělý stát, potýkající se se stárnoucí populací a klesajícím podílem ekonomicky aktivních obyvatel, stále více uvědomuje význam a dopad imigračních toků do své země. Významným tématem imigračních politik v posledních letech se stává mimo jiné otázka kvalifikované pracovní síly. Češi a Slováci zatím netvoří významnou skupinu mezi cizinci s povoleným pobytem v zemi a otázka integrace je v rámci této skupiny teprve v počátcích. Země, ačkoliv neudržují oficiální diplomatické vztahy, navazují mezinárodní spolupráci především v nepolitické sféře a do mezinárodní bilaterální spolupráce se tak zapojují také univerzity. Protože u značné části informantů představovala studijní zkušenost první kontakt se zemí, je tento výzkum s nastíněnou problematikou značně provázán.

Cílem této práce bylo seznámit se se skupinou Čechů a Slováků, kteří měli dosavadní zkušenosti na tamním trhu práce, zmapovat průběh jejich integračního procesu z pohledů 4 dimenzí integrace – strukturální, kulturní, interaktivní a identifikační a nahlédnout tak do toho procesu z mikroúrovně a také s ohledem na psychologické aspekty integrace. Cílem bylo také identifikovat jednotlivé podpůrné faktory a bariéry, se kterými se informanti potýkali.

Jako největší překážky vnímali informanti jazykovou a kulturní bariéru. Oba tyto aspekty se značně podepisovaly na kvalitě sociálních vztahů a následném začlenění v rámci kulturní a interaktivní sféry. Jazyková kompetence byla tak určitou premisou pro budování hlubších vazeb a k pochopení kulturních souvislostí. Kulturní vzdálenost v mnoha případech zapříčiňovala akulturační stres, díky kterému měli informanti nesnáze nabýt pocitu sounáležitosti. I přes to vše měli poměrně významné sociální vazby s majoritní společností. Nápomocným faktorem v procesu integrace se naopak jevila vnější sféra – postoj majoritní společnosti a nastavení institucionálního systému. Sociální sítě fungovaly v mnoha případech jako přemostňující nebo spojovací kapitál, otázkou ovšem zůstává, zda nemohly tyto sociální vazby z dlouhodobého hlediska mít spíše opačný efekt.

Je zřejmé, že v rámci rozsahu tohoto výzkumu nebylo možné podchytit veškeré mikro a makro faktory, které do procesu integrace vstupují a odhalit všechny kauzální

příčiny. Výsledky výzkumu pouze nasvědčují subjektivitě a komplexnosti celého procesu integrace.

Integrace Čechů a Slováků je vzhledem k odlišnosti těchto kultur nesmírně zajímavé téma, kterému zatím nebyl dán v akademické sféře prostor. Některé informace plynoucí z výsledků této práce mohou být cenné zejména pro ty, kteří se zajímají o pracovní prostředí v zemi. Zkoumané téma otevírá mnohé otázky a v neposlední řadě poskytuje velmi detailní a ucelený pohled na kulturu a hodnoty tamní společnosti. Rozšířením kritérií, které by neomezovaly výzkumnou skupinu pouze na informanty se zkušeností na trhu práce, by se nabízel pohled na tuto problematiku v mnohem širším kontextu.

8 SEZNAM LITERÁRNÍCH ZDROJŮ

BARŠOVÁ, A., BARŠA, P. (2005): Přistěhovalectví a liberální stát: Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku. Masarykova Univerzita, Praha.

BAUBÖCK, R. (1994): The Integration of immigrants.

http://www.forschungsnetzwerk.at/downloadpub/ihsrp_15.pdf (cit. 27. 2. 2020)

BERKELEY EARTH (2020): Air Pollution Overview. <http://berkeleyearth.org/air-pollution-overview/> (cit. 21. 2. 2020)

BERRY, J. W. (1992): Acculturation and adaptation in a new society. *International Migration* 30, s. 69-85.

BERRY, J.W. (1997): Immigration, Acculturaion, and Adaptation. *Applied Psychology* 46, 5-34.

BERRY, J. W. (2001): A psychology of immigration. *Journal of Social Issues* 57, č. 3, s. 516-631.

BERRY, J.W. (2002): *Cross-Cultural Psychology: Research and Application*.

https://www.researchgate.net/publication/245817518_Cross-Cultural_Psychology_Research_and_Application (cit. 29.11.2019)

BERRY, J.W. (2006): Stress perspectives on acculturation. In: Berry, J. W., Sam, D.L. (eds.): *The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology*. Cambridge University Press, s. 43- 57.

BOCA (2017): Flow Chart of Resident Visa Application. <https://www.boca.gov.tw/cp-164-3945-b88e0-2.html> (cit. 20.2.2020)

BOCA (2020): Detailed Information on Republic of China Resident Visas.

<https://www.boca.gov.tw/lp-166-2.html> (cit. 1.5.2020)

CASTRO, V.S. (2003): Acculturation and Psychological Adaptation. Contribution in psychology, č. 41. Praeger Publishers/Greenwood Publishing Group.

CIA (2017): Country Comparison: GDP – PER CAPITA (PPP).

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2004rank.html>

(cit. 14.3.2020)

CIA (2020): The World Factbook: Taiwan.

<https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tw.html> (cit.

14.3.2020)

CIHELKOVÁ, E. a kol. (2009): Světová ekonomika: Obecné trendy rozvoje. C.H. Beck, Praha.

COFFIN, J.B., PENG. E.E. (2013): Analysis of Elements in Modern Taiwanese Society that Preserve Traditional Confucian Values. <http://jur.byu.edu/?p=7898> (cit. 17.2.2020)

CONTACT TAIWAN (2020): Alien Resident Certificate.

<https://www.contacttaiwan.tw/main/docdetail.aspx?uid=327&pid=68&docid=79> (cit.

20.2.2020)

DESERET NEWS (2001): Taiwan is lose as Macedonia aligns with China.

<https://www.deseret.com/2001/6/18/19592019/taiwan-is-loser-as-macedonia-aligns-with-china> (cit. 26.3.2020)

DRBOHLAV, D. (2001): Mezinárodní migrace obyvatelstva – pohyb i pobyt (Alenky v kraji divů). In: Šišková, T. (ed.). Menšiny a migranti v České republice; My a oni v multikulturní společnosti 21. století. Praha: Portál, 2001, s. 17–30.

DRBOHLAV, D. a kol. (2010): Migrace a (i)migranti v Česku. Kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme? Slon, Praha.

EARTHQUAKE TRACK (2020): Recent Earthquakes in Taiwan

<https://earthquaketrack.com/p/taiwan/recent> (cit. 9.3.2020)

ELLIS, M., ALMGREN., G. (2009): Local Contexts of Immigrant and Second-Generation Integration in the United States. *Journal of Ethnic and Migration Studies*, 35, 7, 1059-1076.

ENZINGER, H., BIEZEVELD, R. (2011): Benchmarking in Immigrant Integration.

https://www.researchgate.net/publication/251998179_Benchmarking_in_Immigrant_Integration (cit. 20.4.2020)

FERRY, T. (2015): Rethinking Taiwan's Immigration Policy.

<https://topics.amcham.com.tw/2015/04/rethinking-taiwans-immigration-policy/> (cit. 19.2.2020)

FULCO, M. (2018): Taiwan Embraces Southeast Asian Immigration.

<https://topics.amcham.com.tw/2018/11/taiwan-embraces-southeast-asian-immigration/> (cit. 15.2.2020)

EXPAT INSIDER (2019): Expat Insider 2019 Survey Reveals: The Best and Worst Destinations to Live and Work in 2019. <https://www.internations.org/expat-insider/2019/best-and-worst-places-for-expats-39829> (cit. 20.2.2020)

FIM UHK (2020): Zahraniční mobility: Tchaj-wan, Thajsko. <http://edu.uhk.cz/mobility/> (cit. 6.5.2020)

GRIFFITH, S. (2019): Teaching English in Asia: Where and How to Find ESL Jobs.

<https://www.transitionsabroad.com/listings/work/esl/articles/workinasia.shtml> (cit. 14.3.2020)

HECKMANN, F., BOSSWICK, W. (2006): Social integration of immigrants: Contribution of local and regional authorities.

https://www.researchgate.net/publication/297802930_Integration_of_Migrants_Contribution_of_Local_and_Regional_Authorities (cit. 11.9.2019)

HENDL, J., REMR, J. (2017): Metody výzkumu a evaluace. Portál, Praha.

HENDL, J. (2005): Kvalitativní výzkum: Základní metody a aplikace. Portál, Praha.

HUANG, C.-C. (2017): Taiwan in Transformation: Restrospect and Prospect. https://www.researchgate.net/publication/331273562_Taiwan_in_transformation_Retrospect_and_prospect (cit. 24.3.2020)

CHEN, Z.-S., HSEU, Z.-Y., TSAI, C.-C. (2015): Soil Survey, Invormation System, and Soil Classification. In: Hartemink A. E. (ed.): The Soils of Taiwan. World Soils Book Series. Springer, Dordrecht.

CHUNG. L. (2019): Taiwan dends presidential envoy to boost Czech ties after Prague moves to scrap sister city agreement with Beijing. <https://www.scmp.com/news/china/diplomacy/article/3033051/taiwan-sends-presidential-envoy-boost-czech-ties-after-prague> (cit. 14.3.2020)

IOM (2019): Glossary on Migration. https://publications.iom.int/system/files/pdf/iml_34_glossary.pdf (cit. 27.2.20)

JACKSON P., CRANG, P., DWYER, C. (2004): Transnational spaces. Routledge, London.

JÁNSKÁ, E. (2002): Adaptace cizinců v České republice. Disertační práce, Univerzita Karlova, Praha.

JÁNSKÁ, E. (2016): Zahraniční migranti v Česku: Geografické a společenské aspekty hodnocení integrace. Habilitační práce. Katedra sociální geografie a regionálního rozvoje PřF UK, Praha.

KOVANDA, L. (2019): Tchaj-wan je 14krát významnějším investorem v českém průmyslu než Čína. Bereme to na zřetel? <http://www.lukaskovanda.cz/tchaj-wan-je-14krat-vyznamnejsim-investorem-v-ceskem-prumyslu-nez-cina-bereme-to-na-zretel/> (cit. 14.3.2020)

KUNEŠOVÁ, H., CIHELKOVÁ, E. a kol. (2006): Světová ekonomika: Nové jevy a perspektivy. C.H. Beck, Praha.

LAN, P.-C. (2006): Global Cinderellas: Migrant Domesticity and Newly Rich Employers in Taiwan. Bibliovault OAI Repository, the University of Chicago Press.

LAN, P.-C. (2011): White Privilege, Language Capital and Cultural Ghettoisation: Western High-Skilled Migrants in Taiwan. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/1369183X.2011.613337> (cit. 14.3.2020)

LARIN A., G. (2006): Tajvan – socialno- ekonomičeskij, političeskij, ideologičeskij fenomen. Istorija i sovremennost. Vypusk, 1.

LAVICKA, M. (2014): Finding Equilibrium: Czech-China-Taiwan relations. China Policy Institute: Analysis. https://www.researchgate.net/publication/323557019_Finding_Equilibrium_Czech-China-Taiwan_Relations (cit. 6.5.2020)

LAWS & REGULATIONS DATABASE OF THE REPUBLIC OF CHINA (2018): Qualifications and Criteria Standards for foreigners undertaking the jobs. <https://law.moj.gov.tw/Eng/LawClass/LawAll.aspx?PCode=N0090031> (cit. 15.5.2020)

LIN, J.-P. (2012): Tradition and Progress: Taiwan's Evolving Migration Reality. <https://www.migrationpolicy.org/article/tradition-and-progress-taiwans-evolving-migration-reality> (cit. 14.3.2020)

LIŠČÁK, V. (2009): Státy a území světa. Libri, Praha.

LEVITT, P. (1998): Social Remittances: Migration Driven Local-Level Forms of Cultural Diffusion. *The International Migration Review*, 32, 4, 926-948.

MANPOWER GROUP (2018): Solving the Talent Shortage.
<https://go.manpowergroup.com/talent-shortage-2018#thereport> (cit. 16.2.2020)

MIKEŠOVÁ, R. BERNARD, J. (2014): Sociální integrace imigrantů na rozhraní mezi dočasnou migrací a trvalým usazením. *Sociologický časopis*, 50, 4, 521-545.

MZV SR (2014): Ekonomická informácia o teritóriu. Taiwan.
https://export.slovensko.sk/wp-content/uploads/2014/11/Taiwan-Ekonomick%C3%A9-inform%C3%A1cie-o-terit%C3%B3riu_November-2014.pdf (cit. 14.3.2020)

MINISTERSTVO VNITRA (2019): Slovníček pojmů.
<https://www.mvcr.cz/migrace/clanek/slovnicek-pojmu.aspx> (cit. 27.2.2020)

MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS OF ROC (2020): Diplomatic Allies.
<https://www.mofa.gov.tw/en/AlliesIndex.aspx?n=DF6F8F246049F8D6&sms=A76B7230ADF29736> (cit. 26.3.2020)

MIOVSKÝ, M. (2006): Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu. Grada, Praha.

NHI (2018): Enrollment.
https://www.nhi.gov.tw/english/Content_List.aspx?n=C88B41A4EAB5E692&topn=778856C209BCE527 (cit. 15.2.2020)

NIA (2019a): Immigration Reference Guide for Civil Carrier.
<https://www.immigration.gov.tw/media/45286/immigration-reference-guide-for-civil-carriers.pdf> (cit. 19.2.2020)

- NIA (2019b): Instructions for Foreigners to Apply for Permanent Residency.
<https://www.immigration.gov.tw/5475/5478/141465/141808/152932/> (cit. 15.5.2020)
- OISS (2019): Employment in Taiwan (as a student).
<http://oiss.mcu.edu.tw/en/content/employment-taiwan-student> (cit. 15.5.2020)
- PENNINX, R. (2019): Problem of and solutions for the study of immigrant integration. *Comparative Migration Studies*, 7, 13.
- PORTÁL HLAVNÍHO MĚSTA PRAHY (2019): Primátor Hřib požádal prezidentku Tchaj-wanu o zřízení přímé letecké linky Praha – Tchaj-pej.
http://www.praha.eu/jnp/cz/o_meste/magistrat/tiskovy_servis/tiskove_zpravy/primator_hrib_pozadal_prezidentku_tchaj.html (cit. 14.3.2020)
- PROWSE, S. (2016): Reforming Taiwan's Immigration Policy. <http://thediplomat.com/2016/12/reforming-taiwans-immigration-policy/> (cit. 11.9.2020)
- RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA R. (2008): Lokální strategie integrace cizinců v ČR I. https://aa.ecn.cz/img_upload/224c0704b7b7746e8a07df9a8b20c098/Lokalni_strategie_i_integrace_cizincu_v_CR.pdf (cit. 29.8.2018)
- RÁKOCZYOVÁ, M., TRBOLA R. (2009): Sociální integrace přistěhovalců v České republice. Slon, Praha.
- RARICK, CH. A. (2008): Confucius on Management: Understanding Chinese Cultural Values and Managerial Practices. *Journal of International Management Studies*, 2, 2.
- RICH, T. (2019): How Tawanese Think About Immigration.
<https://thediplomat.com/2019/01/how-taiwanese-think-about-immigration/> (cit. 15.2.2020)

SAM, D.L. (2006): Acculturation: conceptual background and core components. In: Berry, J. W., Sam, D.L. (eds.): The Cambridge Handbook of Acculturation Psychology. Cambridge University Press, 11-26.

SAN, D. L., BERRY, J. W. (2010). Acculturation: When Individuals and Groups of Different Cultural Backgrounds Meet. *Perspectives on Psychological Science*, 5(4), 472–481.

SHI, Y., YANG, X. (2013): The public transformation system of high quality in Taiwan. Eleventh International Symposium on Autonomous Decentralized Systems, 1-6.

SMITH, Q. (2020): Teaching English in Taiwan: Guide to Everything You Need to Know. <https://eslauthority.com/teach/taiwan/> (cit. 15.5.2020)

SZALÓ, C. (2007): Transnacionální migrace: proměny identit, hranic a vědění o nich. https://www.researchgate.net/publication/47061194_Transnacionalni_migrace_promeny_identit_hranic_a_vedeni_o_nich (cit. 26.3.2020)

ŠVARÍČEK, R., ŠEĐOVÁ, K. a kol. (2007): Kvalitativní výzkum v pedagogických vědách. 1.vyd. Praha: Portál, s.r.o. 384 s.

TAI, S.H.C., PAE J.H. (2002): Effects of TV Advertising on Chinese Consumers: Local versus Foreign-Sourced Commercials. *Journal of Marketing Management*, 18, 1-2, 49-72.

TAIPEI CITY MOTOR VEHICLES OFFICE (2019): Obtaining a driver's licence in Taiwan. <https://tpcmv.thb.gov.tw/English/ServicesEng/LicenseEng/ManagementEng/ManagementEng02.htm> (cit. 15.1.2020)

TAIPEI ECONOMIC AND CULTURAL OFFICE (2020a): Hospodářská a kulturní kancelář v České republice. https://www.roc-taiwan.org/cz_cs/post/11.html (cit. 6.5.2020)

TAIPEI ECONOMIC AND CULTURAL OFFICE (2020b): Stipendium. https://www.roc-taiwan.org/cz_cs/cat/12.html (cit. 6.5.2020)

TAIPEI REPRESENTATIVE OFFICE (2018): About Us. https://origin-www.roc-taiwan.org/sk_en/post/4.html (cit. 14.3.2020)

TAIPEI TIMES (2004): CLA to crack down on foreign English teachers. <http://www.taipeitimes.com/News/taiwan/archives/2004/12/17/2003215434> (cit. 6.3.2020)

TAIWAN TODAY (2015): Cabinet addresses Taiwan demographic changes. <https://taiwantoday.tw/news.php?unit=6,23,6,6&post=12274> (cit. 26.3.2020)

THOMAS, C. (2017): Life after getting your APRC: Your freedoms, rights and responsibilities (and how you can lose it). <https://startabusinessintaiwan.tw/blog/life-after-getting-your-aprc-your-freedoms-rights-and-responsibilities-and-how-you-can-lose-it/> (cit. 15.5.2020)

TOLLAROVÁ, B. (2006): Integrace cizinců v Česku: pluralita, nebo asimilace? Biograf, 39.

TUBILEWICZ, C. (2007): Taiwan and Post-Communist Europe: Shopping for allies. Routledge, New York.

UHEREK, Z. (2005): Integrace cizinců z hlediska emického a etického. https://aa.ecn.cz/img_upload/79a33131c9c4293e0fcefb50bfa263ef/ZUherek_Integrace_cizincu.pdf (cit. 19.11.2017)

WANG, H.-Z. (2011): Immigration Trends and Policy Changes in Taiwan. Asian and Pacific migration journal, 20, 2, 169-194.

WINKLER, S. (2011): Biding Time: The Challenge of Taiwan's International Status. <https://www.brookings.edu/research/biding-time-the-challenge-of-taiwans-international-status/> (cit. 26.3.2020)

WORLD WEATHER ONLINE (2019): Taipei Monthly Climate Averages. <https://www.worldweatheronline.com/taipei-weather-averages/tai-pei/tw.aspx> (cit. 29.4.2020)

WU, T.-Y., MAJEED., A., KUO, K.N. (2010): An overview of the healthcare system in Taiwan. London Journal of Primary Care, 3, 2, 115-119.

9 SEZNAM ZDROJŮ DAT

NIA (2020): Statistics. <https://www.immigration.gov.tw/5475/5478/141478/141380/> (cit. 20.2.20)

UN (2019): International migrant stock. <https://www.un.org/en/development/desa/population/migration/data/estimates2/estimates19.asp> (cit. 27.2.2020)

10 PŘÍLOHY

Příloha 1: Osnova rozhovoru

	Hlavní otázky	Zjišťovaná témata
Základní údaje	<p>Jméno</p> <p>Věk</p> <p>Povolání</p> <p>Místo pobytu v Česku/Slovensku</p> <p>Místo pobytu na Taiwanu</p> <p>Délka pobytu na Taiwanu</p> <p>Nejvyšší dosažené vzdělání</p> <p>První kontakt se zemí</p> <p>Jaký je důvod pobytu na Taiwanu v tuto chvíli? Jaký byl případně důvod prodloužení jejich pobytu?</p>	
Strukturální dimenze	Jaký mají status pobytu? Jaká mají s tímto statutem práva?	Jsou si svých práv vědomí?
	Kde bydlí a s kým? Jakým způsobem hledali bydlení?	Jak obtížné bylo bydlení získat? Jaká je kvalita bydlení? Je pro ně typická prostorová koncentrace?
	Kde pracují? Jak dlouho zde pracují? Jedná se o soukromou/státní firmu? Je vedení firmy taiwanské/mezinárodní/jiné?	Jak kvalifikovaná je to profese?
	Jak by popsali pracovní podmínky? Odpovídá platové ohodnocení náročnosti práce?	Jak jsou v zaměstnání spokojeni? Cítí se být nějak zvýhodnění nebo naopak diskriminováni ve srovnání s místními obyvateli?
	Jak vnímají pracovní příležitosti na Taiwanu?	Ve srovnání s Českem/Slovenskem? Jsou pro ně na Taiwanu lepší pracovní podmínky v oboru, na který se specializují?

	Jak hodnotí celkově své ekonomické podmínky?	Jak hodnotí svůj životní standard?
	Jak našli práci?	Byl vstup na trh práce náročný?
	Studují? Chodí na nějaké vzdělávací kurzy?	Jak přístupné je pro ně vzdělávání? Mají zájem o vzdělávání se?
	Jsou zdravotně pojištěni? Kde? Pokud někdy využili zdravotní služby, jaké s tím měli zkušenosti?	
	Jaké mají zkušenosti se státními institucemi?	Jaká je jejich zkušenost s úřady, ministerstvy, cizineckou policií?
	Jaký byl proces vyřizování víza, případně náležitostí se změnou pobytového statusu?	
Kulturní dimenze	Ovládají čínský jazyk? Na jaké úrovni? Je jejich znalost spíše pasivní nebo aktivní?	
	Učí se čínsky? Chtějí se učit čínsky?	Mají potřebu překonávat jazykovou bariéru a jak ji případně překonávají (samovýkuka, apod.)? Jaká je jejich motivace?
	Jak vnímali život na Taiwanu bez znalosti jazyka? Jak se to projevilo v jejich zaměstnání?	Myslí si, že je neznalost jazyka omezuje při výběru pracovních míst na Taiwanu? Shledávali jazykovou bariéru jako velký problém v začlenění do společnosti?
	Jak mluví doma, na veřejnosti, s přáteli?	Jak často jsou nuceni čínštinu využívat? Jaká je jejich motivace ji využívat?
	Slaví během roku nějaké svátky (ať už taiwanské nebo české/slovenské)?	Jaké tradice dodržují? V jakých aspektech se promítá taiwanská kultura do jejich každodenního života? V jakých česká/slovenská?

	Jaký je jejich postoj k místní kuchyni?	Prošel tento postoj k místnímu jídlu nějakým vývojem? Jaká kuchyně u nich převažuje? Připravují si někdy i česká jídla?
	Jakou zpravidla využívají dopravu?	Využívají osobní nebo hromadnou dopravu? Dopravují se na skútru? Vlastní vozidlo/skútr?
	Jak tráví svůj volný čas?	Změnil se jejich životní styl od té doby, co jsou na Taiwanu?
	Jak vnímají Taiwance?	Jaký je jejich vztah k nim? Jsou některé aspekty, které jim vadí? Naráží na nějaké kulturní rozdíly?
	Jak moc se ztotožňují s kulturou přijímací země?	Která kultura u nich převažuje?
Interaktivní dimenze	Jaké národnosti jsou jejich přátelé? Jaké národnosti jsou jejich nejbližší přátelé v okruhu 3 lidí?	Jsou to cizinci/Taiwanci/Češi nebo Slováci?
	Mají přítelkyni? Manželku? Jaké je národnosti?	Jaké jsou jejich další sociální vazby?
	Jsou v kontaktu s českou/slovenskou komunitou na Taiwanu?	Jak moc jsou vázáni na etnickou komunitu?
	Udržují kontakty přáteli a rodinou v rodné zemi? Jak a jak často?	Jak často se vrací domů, jak často volají domů? Jaké mají pocity? Jak prožívají návrat domů? Jak silné jsou zde transnacionální vazby?
	Jak si připadají být vnímáni majoritní společností?	Cítí ze strany majority pozitivní nebo negativní postoj?

	Jsou součástí nějakých spolků nebo organizací? Účastnili se někdy nějaké aktivity pořádané integračními centry nebo jinými institucemi?	Mají o nich vůbec nějaké povědomí? Zajímají se o to?
Identifikační dimenze	Jak dlouho plánují na Taiwanu zůstat?	Jaké faktory ovlivňují toto rozhodnutí?
	Jak se staví k možnosti trvalého pobytu? Jaký pobytový status by jim vyhovoval? Kdyby byla možnost dvojího občanství, měli by o tuto možnost zájem?	Jaký je jejich zájem o trvalý pobyt? Který z nich pro mě představuje nejvýhodnější práva?
	Sledují události/dění/společenské problémy na Taiwanu? Jak se staví k politické situaci Taiwanu a pevninské Číny? Kdyby byla možnost volit, měli by i toto právo zájem?	Zajímají se o politickou situaci Taiwanu?
	Kde se cítí být „doma“? Mívají někdy pocit odcizení? Pociťují někdy samotu?	Pociťují „dvojdomství“?
	Mohli by porovnat život na Taiwanu a v Čechách?	Jsou některé aspekty života, které jsou v jedné či druhé zemi jednodušší nebo naopak?

Zdroj: vlastní zpracování

